

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Liber Aemilii Probi, seu Corn. Nepotis, De Vita Excellentium Imperatorvm

Nepos, Cornelius

Basileae, 1685

[urn:nbn:de:bsz:31-162620](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-162620)

XIV. a. 1780.

Ego Georgius Paulus
Herschöch

Sum Professor huius

libri anno 7697

ora pro me studiosa

sic tu non scis ubi

sus in coelo vel

in purgatorio

383

N. 3. Latsberg
Jilius.

LIBER
ÆMILII PROBI,

Seu
CORN. NEPOTIS,

De
VITA EXCELLENTIUM
IMPERATORVM:

CUM INDICE RERUM
MEMORABILIVM LOCU-
PLETISSIMO.

Ad usum Studioſæ Iuuentutis.

J. Ch. Hercher
Mayer Friburgensis
Brisacensis.
BASILÆÆ,

Typis LUDOVICI & EMANUELIS
K O E N I G, FRATRVM.
Anno 1685.

100B 76 933 RH

H

H
fati

Att

illa

plu

que

ga

qui

Con

detu

prate

5

DE
HUIUS LIBRI
AUCTORE.

HUNC librum Cornel.
Nepoti asserit ipsa præ-
fatio, *Non dubito fore plerosque*
Attice, &c. & ex vita Catonis
illa, huius de vita & moribus
plura in eo libro prosecuti sumus,
quem separatim de eo fecimus, ro-
gatu T. Pomp. Attici, &c. cujus
quidem libri fragmentum ex
Cornelio Nepote laudare vi-
detur Gellius lib. xi. cap. iix.
præterea libros de viris illu-

):(2

stribus, veterum scriptis celebres, qui Nepoti tribuuntur, ab hujus libri auctore confectos esse satis apparet ex fine Annibalis vitæ, *Sed nunc tempus est, hujus libri facere finem, & Romanorum explicare Imperatores, quò facilius collatis utrorumque factis, qui viri præferendi sint, possit judicari, tanta etiam suavitas est sermonis Latini, ut appareat in eo nativum quendam leporem esse nonascitum, & jam ævo Theodosii desitum, quo non parum inclinata erat latiaris eloquentia: Æmilium autem Probum, cujus nomine circumfertur hic liber, Theodosio,*

sio regnante vixisse, & hujus-
ce libri exscriptorem potius
esse, quàm auctorem, patet ex
his versibus :

*Vade liber noster, fato meliore
memento*

*Cùm leget hac dominus, te
sciat esse meum.*

*Ne timeas fulvo strictos diadema-
te crineis,*

*Ridentes blandum vel pietate
oculos,*

*Communis cunctis, hominem se
regna tenere.*

*Sed meminit, vincit hic magis
ille homines,*

*Ornentur steriles : facilis tectura
libelli,*

) : (3

Theodosio, & doctis carmina
nuda placent.

Si rogat auctorem, paulatim de-
tege nostrum

Tunc domino nomen: me sciat
esse Probum.

Corpore in hoc, manus est genitri-
cis, avi que, mea que

Felices Domini qua meruere
manus.

Hic ergo suo auctori reddatur,
quem sibi Cornel. Nepos ju-
sto titulo vindicat, quem vè
coævo suo & familiari P. At-
tico dedit, cujus etiam roga-
tu vitam M. Catonis separa-
tim scripsit, & illi superstes,
elegantissimam ejusdem vitæ
consue-

consuetudinem elegantia pari
 prosecutus est, præter Chroni-
 ca, libro exemplorum de vi-
 ris illustribus, & de vita Cato-
 nis, librum se de historicis
 Græcis conscripsisse testatur
 in Dione, (sic enim ex ^{ms.} bo-
 na fide suplevi) atque alte-
 rum edidit de Latinis histori-
 cis, ex quo excerpta esse frag-
 menta Corneliæ Gracchorum
 matris, Gifanii codice pro-
 batur. Quod ad Daretis Phry-
 gii historiam, à Corn. Nepote
 Latinè redditam, Volaterra-
 nus, & alii tradiderunt, ele-
 gantia styli potius ducti quàm
 certi ratione: dispar stylus est,
 & dissimilis genius, & si quid
):(4

in me iudicii, Corn. Nepos il-
lo interprete, ut annis, sic nito-
re sermonis longè superior,
quod collatis utriusque scri-
ptis, facilè potest judicari: de
hoc auctore ita mihi visum
est, salvo tuo (erudite le-
ctor) iudicio.

INDEX

INDEX
EXCELLENTIUM
IMPERATORUM, QUO-
RUM VITAM DESCRIBIT
Æmilius Probus.

M iltiades	Folio 3
Themistocles	14
Aristides	28
Pausanias	31
Cimon	38
Lysander	42
Alcibiades	47
Thrasybulus	63
Conon	68
Dion	74
Iphicrates	85
Chabrias	89
Timo-	

INDEX.

<i>Timotheus</i>	92
<i>Datames</i>	97
<i>Epaminondas</i>	112
<i>Pelopidas</i>	125
<i>Agefilas</i>	131
<i>Eumenes</i>	142
<i>Phocio</i>	161
<i>Timoleon</i>	166
<i>Hamilcar</i>	177
<i>Hannibal</i>	181
<i>Cato</i>	200
<i>Atticus</i>	204.

INDEX

INDEX ALIUS.

A	<i>Ristides</i>	28
	<i>Alcibiades</i>	47
	<i>Agésilas</i>	131
	<i>Atticus</i>	204
	<i>Cimon</i>	38
	<i>Conon</i>	68
	<i>Chabrias</i>	89
	<i>Cato</i>	200
	<i>Dion</i>	74
	<i>Datames</i>	97
	<i>Epaminondas</i>	112
	<i>Eumenes</i>	142
	<i>Hamilcar</i>	177
	<i>Hannibal</i>	181
	<i>Iphicrates</i>	85
	<i>Lysander</i>	42
	<i>Miltia-</i>	

INDEX.

Miltiades	3
Pausanias	31
Pelopidas	125
Phocio	161
Themistocles	14
Thrasibulus	63
Timotheus	92
Timoleon	166

ÆMI-

ÆMILIUS PROBUS,

DE VITA EXCELLEN-
tium Imperatorum.

On dubito fore
plerosque, Atti-
ce, qui hoc genus
scripturæ, leve,
& non satis di-
gnū summorum
virosum personis
judicent, cū re-
laturū legent, quis

musicam docuerit Epaminondam,
aut in ejus virtutibus commemorari

A

saltasse eum commodè, scienterque
 tibiis cantasse. Sed hi erunt ferè, qui
 expertes litterarum Græcarum, nihil
 rectum, nisi quod ipsorum moribus
 conveniat, putabunt. Hi, si didice-
 rint, non eadem omnibus esse hone-
 sta atque turpia, sed omnia majorum
 institutis judicari, non admirabun-
 tur, nos in Græjorum virtutibus ex-
 ponendis mores eorum secutos. Ne-
 que enim Cimoni fuit turpe, Athe-
 niensium summo viro, sororem ger-
 manam habere in matrimonio, quip-
 pe cùm cives ejus eodem uterentur
 instituto. At id quidem nostris mo-
 ribus nefas habetur. Laudi in Græ-
 cia ducitur adolescentulis, quamplu-
 rimos habere amatores. Nulla Lace-
 dæmonitam est nobilis vidua, quæ
 non ad scenam eat mercede condu-
 cta. Magnis in laudibus tota ferè fuit
 Græcia victorem Olympiæ citari, in
 scenam verò prodire, & populo esse
 spectaculo nemini in eisdem genti-
 bus fuit turpitudini: quæ omnia a-
 pud nos partim infamia, partim hu-
 milia,

milia, atque ab honestate remota, ponuntur. Contrà ea pleraque nostris moribus sunt decora, quæ apud illos turpia putantur. quem enim Romanorum pudet uxorem ducere in convivium? aut cujus mater familiâs non primum locum tenet ædium, atque in celebritate versatur? quod multò fit aliter in Græcia. nam neque in convivium adhibetur, nisi propinquorum, neque sedet, nisi in interiore parte ædium, quæ gynæconitis appellatur. quò nemo accedit, nisi propinquâ cognatione conjunctus. Sed plura persequi tum magnitudo voluminis prohibet, tum festinatio, ut eâ explicem, quæ exorsus sum. Quare ad propositum veniemus, & in hoc libro exponemus de vitâ excellentium Imperatorum.

MILTIADES.

MILTIADES Cimonis filius Atheniensis, cùm & antiquitate generis, & gloriâ majorum, & suâ modestiâ, unus omnium maximè flo-

A 2

reret, eaque esset ætate, ut non jam solum, de eo bene sperare, sed etiam confidere cives possent sui talem futurum, qualem cognitum judicarunt, accidit, ut Athenienses Chersonesum colonos vellent mittere, cujus generis cum magnus numerus esset, & multi ejus demigrationis peterent societatem, ex his delecti Delphos de liberatum missi sunt, qui consulerent Apollinem, quo potissimum duce uterentur. nam tum Thracæ eas regiones tenebant, cum quibus armis erat dimicandum. His consulentibus nominatim Pythia præcepit, ut Miltiadem sibi Imperatorem sumerent. id si fecissent, incepta prospera futura. Hoc oraculi responso Miltiades cum delecta manu classe Chersonesum profectus, cum accessisset Lemnum & incolas ejus insulæ sub potestatem redigere vellet Atheniensium, idque ut Lemnii sua sponte facerent, postulasset, illi irridentes responderunt, tum id se facturos, cum ille domo navibus proficiscens vento aquilone

Imper. Græc. Vita.

lone venisset Lemnum. hic enim
ventus à septentrionibus oriens ad-
versum tenet Athenis proficiscenti-
bus. Miltiades morandi tempus non
habens, cursum direxit quò tendebat,
pervenitque Chersonesum. Ibi bre-
vi tempore barbarorum copiis disje-
ctis, totâ regione, quam petierat, po-
titus, loca castellis idonea commu-
niit: multitudinem, quam secum du-
xerat, in agris collocavit: crebrisque
excursionibus locupletavit. Neque
minus in ea re prudentiâ, quàm feli-
citate adjutus est. nam cum virtute
militum devicisset hostium exerci-
tus, summa æquitate res constituit,
atque ipse ibidem manere decrevit.
erat enim inter eos dignitate regia,
quamvis carebat nomine, neque id
magis imperio, quàm justitiâ con-
secutus. neque eò secius Atheniensi-
bus, à quibus erat profectus, officia
præstabat. Quibus rebus fiebat, ut
non minus eorum voluntate perpe-
tuò imperium obtineret qui mise-
rant, quàm illorum, cum quibus erat

profectus. Chersoneso tali modo constitutâ: Lemnum revertitur, & ex pacto postulat, ut sibi urbem tradant. illi enim dixerant, cum vento borea domo profectus eò pervenisset, sese dedituros: se autem domum Chersonesi habere. Cares, qui tum Lemnum incolebant, etsi præter opinionem res ceciderat, tamen non dicto, sed secundâ fortunâ adversariorum capti, resistere ausi non sunt, atque ex insula demigrârunt. Pari felicitate cæteras Insulas, quæ Cyclades nominantur, sub Atheniensium redegit potestatem. Eisdem temporibus Persarum Rex Darius, ex Asia in Europam exercitu trajecto, Scythis bellum inferre decrevit. pontem fecit in Istro flumine, quâ copias traducerent. ejus pontis (dum ipse abesset) custodes reliquit principes quos secum ex Jonia & Æolide duxerat. quibus singulis ipsarum urbium perpetua dederat imperia. sic enim putavit, facillimè se Græcâ linguâ loquentibus, qui Asiam incolerent, sub sua retene-

retenturum potestate, si amicis suis oppida tuenda tradidisset: quibus se oppresso nulla spes salutis relinqueretur. In hoc fuit tum numero Miltiades, cui illa custodia crederetur. Hic, cum crebri afferrent nuntii malè rem gerere Darium, premique ab Scythis, Miltiades hortatus est pontis custodes, ne à fortuna datam occasionem liberandæ Græciæ dimitterent, nam si cum his copiis, quas secum transportaverat, interiisset Darius, non solum Europam fore tutam, sed etiam eos, qui Asiam incolerent Græci genere, liberos à Persarum futuros dominatione & periculo. Id facilè effici posse, ponte enim rescisso regem vel hostium ferro, vel inopiâ, paucis diebus interiturum. Ad hoc consilium cum plerique accederent, Istiæus, ne res conficeretur, obstitit, dicens, non idem ipsis, qui summas imperii tenerent, expedire, & multitudini, quòd Darii regno ipsorum niteretur dominatio, quo extincto ipsos potestate expulsos civibus suis poenas

daturos. itaq; adeò se abhorrere à cæ-
terorum consilio, ut nihil putet ipsis
utilius, quàm confirmari regnū Persa-
rum. Hujus cùm sententiā plurimi ef-
sent secuti, Miltiades non dubitans
tam multis consciis ad regis aureis con-
silia sua perventura, Chersonesum re-
liquit, ac rursus Athenas demigravit.
cujus ratio etsi non valuit, tamen ma-
gnopere est laudanda, cùm amicior
omnium libertati, quàm suæ fuerit
dominationi. Darius autem, cùm ex
Europa in Asiam rediisset, hortanti-
bus amicis, ut Græciam redigeret in
suam potestatem, classē quingenta-
rum navium comparavit, eique Datin
præfecit, & Artaphernem, hisque du-
centa peditum millia, & decem equi-
tum dedit, causam interferens se ho-
stem esse Atheniensibus, quòd eo-
rum auxilio Iones Sardis expugna-
sent, suaque præsidia interfecissent.
Illi præfecti regii classe ad Eubœam
appulsa celeriter Eretriam ceperunt,
omneisque ejus gentis civeis abreptos
in Asiam ad Regem miserunt. Inde ad
Atticam

Atticam accesserunt, ac suas copias in campum Marathona deduxerunt. Is abest ab oppido circiter millia passuum decem. Hoc tumultu Athenienses tam propinquo, tamque magno permoti auxilium nusquam, nisi à Lacedæmoniis, petiverunt, Philippi demque cursorem ejus generis, qui hemerodromi vocantur, Lacedæmonem miserunt, ut nuntiaret, quàm celeri opus esset auxilio. Domi autem creati decem prætores, qui exercitui præessent: in eis Miltiades, inter quos magna fuit contentio, utrùm moenibus se defenderent, an obviam irent hostibus, acieque contenderent. unus Miltiades maximè nitebatur, ut primo quoque tempore castra fierent. id si factum esset, & civibus animum accessurum, cùm viderent de eorum virtute non desperari, & hosteis eadem re fore tardiores, si animadverterent audere adversus se tam exiguis copiis dimicare. Hoc in tempore nulla civitas Atheniensibus auxilio fuit præter Plataensem. ea mille misit

militum. Itaque horum adventu decem millia armatorum completa sunt: quæ manus mirabili flagrabat pugnandi cupiditate. quo factum est, ut plus, quàm collegæ, Miltiades valuerit. ejus enim auctoritate impulsæ Athenienses, copias ex urbe eduxerunt, locoque idoneo castra fecerunt. deinde postero die, sub montis radicibus acie è regione instructa, nova arte, vi summa prælium commiserunt. namque arbores multis locis erant raræ, hoc consilio, ut & montium tegerentur altitudine, & arborum tractu equitatus hostium impediretur, ne multitudine clauderentur. Datis, etsi non locum æquum videbat suis, tamen fretus numero copiarum suarum configere cupiebat, coque magis, quòd priùs quàm Lacedæmonii subsidio venirent, dimicare utile arbitrabatur. Itaque in aciem peditum centum, equitum decem millia produxit, præliumque commisit. In quo tanto plus virtute valuerunt Athenienses, ut decemplicem nume-

numerum hostium profligarent: adeo-
que perterruerunt, ut Persæ non ca-
stra, sed naveis peterent. Quâ pu-
gnâ nihil adhuc est nobilius. nulla
enim umquam tam exigua manus
tantas opes prostravit. Cujus victo-
riæ non alienum videtur, quale præ-
mium Miltiadi sit tributum, docere,
quò facilius intelligi possit, eandem
omnium civitatum esse naturam. ut
populi nostri honores quondam fue-
runt rari & tenues, ob eamque cau-
sam gloriosi, nunc autem effusi atque
obsoleti: sic olim apud Athenienses
fuisse reperimus. namque huic Mil-
tiadi, qui Athenas, totamque Græ-
ciam liberavit, talis honos tributus
est in porticu, quæ Pœcile vocatur,
cùm pugna depingeretur Maratho-
nia, ut in decem prætorum numero
prima ejus imago poneretur, isque
hortaretur milites, præliumque com-
mitteret. Idem ille populus, postea-
quam majus imperium est nactus, &
largitione magistratuum corruptus
est, trecentas statuas Demetrio Pha-

Iereō decrevit. Post hoc prælium
 classem septuaginta navium Atheni-
 enses eidem Miltiadi dederunt, ut in-
 sulas, quæ barbaros adjuverant, bello
 persequeretur. quo imperio plera-
 que ad officium redire coëgit, non-
 nullas vi expugnavit. Ex his Parum
 insulam opibus clatam cum oratione
 reconciliare non posset, copias è na-
 vibus eduxit, urbem operibus clausis,
 omnique comeatu privavit, dein-
 de vineis ac testudinibus constitutis
 propius muros accessit. Cum jam in-
 eo esset, ut oppido potiretur, procul
 in continenti lucus, qui ex insula con-
 spiciebatur, nescio quo casu, noctur-
 no tempore incensus est: cujus flam-
 ma ut ab oppidanis & oppugnatori-
 bus est visa, utrique venit in opinio-
 nem signum à classiariis regiis datum.
 quo factum est, ut Parii à deditio-
 ne deterrentur, & Miltiades timens,
 ne classis regia adventaret, incensis
 operibus, quæ statuerat, cum toti-
 dem navibus, atque erat profectus,
 Athenas magna cum offensione ci-
 vium

vium suorum rediret. Accusatus ergo prodicionis, quòd, cùm Parum expugnare posset, à Rege corruptus infectis rebus à pugna discessisset. Eo tempore æger erat vulneribus, quæ in oppugnando oppido acceperat. Itaque quoniam ipse pro se dicere non posset, verba fecit frater ejus Stesagoras. Causâ cognitâ capitis absolutus, pecuniâ multatus est, eaque lis quinquaginta talentis æstimata est, quantus in classem sumtus factus erat. Hanc pecuniam, quòd solvere non poterat, in vincula publica conjectus est, ibique diem obiit supremum. Hic etsi crimine Pariò est accusatus, tamen alia causâ fuit damnationis. namque Athenienses propter Pisistrati tyrannidem, quæ paucis annis antè fuerat, omnium suorum civium potentiam extimescebant. Miltiades multum in imperiis, magistratibusque versatus non videbatur posse esse privatus, præsertim cùm consuetudine ad imperii cupiditatem

trahi videretur. nam Chersonesi omneis illos, quos habitarat annos, perpetuam obtinuerat dominationem tyrannusque fuerat appellatus, sed iustus. non erat enim vi consecutus, sed suorum voluntate, eamque potestatem bonitate retinuerat. Omnes autem & habentur & dicuntur tyranni, qui potestate sunt perpetua in ea civitate, quæ libertate usæ est. Sed in Miltiade erat cum summa humanitas, tum mira comitas, ut nemo tam humilis esset, cui non ad eum aditus pateret: magna auctoritas apud omneis civitates, nobile nomen, laus rei militaris maxima. Hæc populus respiciens, maluit eum innoxium plecti, quàm se diutius esse in timore.

THE MISTOCLES.

THEMISTOCLES Neocli filius Atheniensis. Hujus vitia incuntis adolescentiæ, magnis sunt emendata virtutibus: adeò ut anteferatur huic nemo, pauci pares putentur. Sed ab
initio

initio est ordiendum. Pater ejus Neocles, generosus fuit. is uxorem Haliarnassiam civem duxit, ex qua natus est Themistocles. qui cum minus esset probatus parentibus, quod & liberius justo vivebat, & rem familiarem negligebat, à patre exhæredatus est. quæ contumelia non fregit eum, sed erexit. Nam cum judicasset sine summa industria non posse eam extinguui, totum se dedidit reipublicæ, diligentius amicis, famæque serviens. Multum in judiciis privatis versabatur, sæpè in concionem populi prodibat, nulla res major sine eo gerebatur, celeriterque, quæ opus erant, reperiēbat. Neque minus in rebus gerendis promptus, quam excogitandis, erat, quod & de instantibus (ut ait Thucydides) verissimè judicabat, & de futuris callidissimè conjiciebat. Quò factum est, ut brevi tempore illustretur. Primus autem gradus fuit capeſſendæ reipublicæ bello Corcyraeo: ad quod gerendum prætor à populo factus, non solum præſenti bello,

bello, sed etiam reliquo tempore ferociorem reddidit civitatem. nam cum pecunia publica, quæ ex metallis redibat, largitione magistratum quotannis interiret, ille persuasit populo, ut eâ pecuniâ classis centum navium ædificaretur. Quæ celeriter effecta, primùm Corcyræos fregit, deinde maritimos prædones confectando mare tutum reddidit. In quo cum divitijs ornavit, tum etiam peritissimos belli navalis fecit Athenienseis. Id quantæ salutis fuerit universæ Græciæ, bello cognitum est Persico: nam cum Xerxes & mari & terrâ bellum universæ inferret Europæ, cum tantis eam copiis invasit, quantas neque ante, neque postea habuit quisquam. hujus enim classis, mille & ducentarum navium longarum fuit, quam duo millia onerariarum sequebantur: terrestres autem exercitus septingentorum millium peditum, equitum quadringentorum millium fuerunt. Cujus de adventu cum fama in Græciam esset perlata,

&

& maxime Athenienses peti dicerentur propter pugnam Marathoniam, miserunt Delphos consultum, quidnam facerent de rebus suis. Delibérantibus Pythia respondit, ut mœnibus ligneis se munirent. Id responsum, quò valerer, cùm intelligeret nemo, Themistocles persuasit, consilium esse Apollinis, ut in naveis se suaque conferrent. eum enim significari murum ligneum. Tali consilio probato, addunt ad superiores totidem naveis triremeis: suaque omnia, quæ moveri poterant, partim Salaminem, partim Trœzenem asportant: arcem sacerdotibus paucisque majoribus natu, ad sacra procuranda tradunt, reliquum oppidum relinquunt. Hujus consilium plerisque civitatibus displicebat, & in terra dimicari magis placebat. Itaque missi sunt delecti cum Leonida Lacedæmoniorum Rege, qui Thermopylas occuparent, longiusque barbaros progredi non paterentur. Hi vim hostium non sustinuerunt, eoque loco omnes
inte-

interierunt. At classis communis Græciæ, trecentarum navium, in qua ducentæ erant Atheniensium, primum apud Artemisium inter Eubœam, continentemque terram cum classariis Regis confligit, angustias enim Themistocles quærebat, ne multitudine circumiretur. Hinc etsi pari prælio discesserant, tamen eodem loco non sunt ausi manere, quod erat periculum, ne, si pars navium adversariorum Eubœam superasset, anticipi premerentur periculo. Quò factum est, ut ab Artemisio discederent, & adversum Athenas apud Salamina classem suam constituerent. At Xerxes, Thermopylis expugnatis, protinus accessit Astu, idque nullis defendentibus, interfectis sacerdotibus, quos in arce invenerat, incendio delevit, cujus flammâ perterriti classarii cum manere non auderent, & plurimi hortarentur, ut domos suas discederent, moenibusque se defenderent, Themistocles unus restitit, & universos pares esse posse ajebat, disper-

disperfos testabatur perituros. ibique Eurybiadi Regi Lacedæmoniorum, qui tum summæ imperii præerat, fore affirmabat, quem cum minùs, quàm vellet, moveret, noctu de servis suis, quem habuit fidelissimum, ad Regem misit, ut ei nuntiaret suis verbis, adversarios in fuga esse: qui si discessissent, majore cum labore, & longinquiore tempore, bellum confecturum, cum singulos confectari cogeretur: quos si statim aggredieretur, brevi universos oppressurum. Hoc eo volebat, ut ingratis ad depugnandum omnes cogerentur. Hac re audita barbarus nihil doli subesse credens, postridie alienissimo sibi loco, contrà opportunissimo hostibus, adeò angusto mari confligit, ut ejus multitudo navium explicari non potuerit. Victus ergo est magis consilio Themistoclis, quàm armis Græciæ. Hic etsi malè rem gesserat, tamen tantas habebat reliquias copiarum, ut etiam cum his opprimere posset hosteis. Interim ab eodem gradu

du depultus est. Nam Themistocles verens, ne bellare perseveraret, certiorum eum fecit id agi, ut pons, quem ille in Hellesponto fecerat, dissolveretur, ac reditu in Asiam excluderetur. idque ei persuasit. Itaque, quā sex mēsisibus iter fecerat, eādem minus diebus triginta in Asiam reversus est, seque à Themistocle, non superatum, sed conservatum iudicavit. Sic unius viri prudentiā Græcia liberata est, Europæque succubuit Asia. Hæc altera victoria, quæ cum Marathonio possit comparari trophæo. nam pari modo apud Salamina parvo numero navium maxima post hominum memoriam classis est devicta. Magnus hoc bello Themistocles fuit, nec minor in pace. Cū enim Phalereo portu neque magno, neque bono Athenienses uterentur, huius consilio triplex Piræei portus constitutus est, isque moenibus circumdatus, ut ipsam urbem dignitate æquipararet, utilitate superaret. Idemque muros Atheniensium restituit præcipuo periculo suo.

fuo. namque Lacedæmonii causam idoneam nacti propter barbarorum excursions, quâ negarent oportere extra Peloponnesum ullam urbem haberi, ne essent loca munita, quæ hostes possiderent, Athenienses ædificanteis prohibere sunt conati. Hoc longè aliò spectabat atque videri volebant. Athenienses enim duabus victoriis, Marathonis & Salaminis, tantam gloriam apud omnes gentes erant consecuti, ut intelligerent Lacedæmonii, de principatu sibi cum his certamen fore. quare eos quàm infirmos esse volebant. Postquam autem audierunt muros strui, legatos Athenas miserunt, qui id fieri vellent. His præsentibus desierunt, ac se de ea re legatos ad eos missuros dixerunt. Hanc legationem suscepit Themistocles, & solus primò profectus est, reliqui legati ut tum exirent, cum satis altitudo muri exstructa videretur, præcepit: interim omnes servi atque liberi opus facerent, neque ulli loco parcerent, siue sacer esset, siue profa-

profanus, sive privatus, sive publicus, & undique, quod idoneum ad muniendum putarent, congerant. Quo factum est, ut Atheniensium muri ex sacellis sepulcrisque constarent; Themistocles autem, ut Lacedæmonem venit, adire ad magistratus noluit, & dedit operam, ut quàm longissimè tempus duceretur, causam interponens se collegas exspectare. Cùm Lacedæmonii quererentur opus nihilominus fieri, cumque in ea re conari fallere, interim reliqui legati sunt consecuti à quibus cùm audisset non multum superesse munitionis, ad Ephoros Lacedæmoniorum accessit, penes quos summum imperium erat: atque apud eos contendit falsa his esse delata: quare æquum esse, illos, bonos viros, nobilesque mittere, quibus fides haberetur, qui rem explorarent, interea se obsidem retinerent. Gestus est ei mos, tresque legati, functi summis honoribus. Athenas missi sunt. Cum his collegas suas Themistocles iussit proficisci: eisque prædixit,

xit, ut ne prius Lacedæmoniorum legatos dimitterent, quàm ipse esset remissus. Hos postquam Athenas pervenisse est ratus, ad magistratum, senatumque Lacedæmoniorum adiit, & apud eos liberrimè professus est, Athenienseis suo consilio, quod communi jure gentium facere possent, Deos publicos, suosque patrios ac penateis, quò facilius ab hoste possent defendere, muris sepsisse: neque eos, quod inutile esset Græciæ fecisse. nam illorum urbem ut propugnaculum oppositum esse barbaris, apud quam jam bis classem regiam fecisse naufragium. Lacedæmonios autem malè & injustè facere, qui id potius intuerentur, quod ipsorum dominationi, quam quod universæ Græciæ utile esset. Quare si suos legatos recipere vellent, quos Athenas miserant, se remitterent: aliter illos nunquam in patriam essent recepturi. Tamen non effugit civium suorum invidiam. namq; ob eundem timorem, quo damnatus erat Miltiades, testa-

IUM

rum suffragiis è civitate ejectus, Argos habitatum concessit. Hic cum propter multas ejus virtutes magna cum dignitate viveret, Lacedæmonii legatos Athenas miserunt, qui eum absentem accusarent, quod societatem cum Rege Persarum ad Græciam opprimendam fecisset. Hoc crimine absens proditoris est damnatus. Id ut audit, quod non satis tutum se Argis videbat, Corcyram demigravit. Ibi cum ejus principes civitatis animadvertisset timere, ne propter se bellum his Lacedæmonii & Athenienses indicerent, ad Admetum Molossorum Regem, cum quo ei hospitium fuerat, confugit. Huc cum venisset, & in præsentia Rex abesset: quo majore religione se receptum tueretur, filiam ejus parvulam arripuit, & cum ea se in sacrarium, quod summa colebatur cæremonia, conjecit, inde non prius egressus est, quàm Rex eum data dextra in fidem reciperet: quam præstitit. nam cum ab Atheniensibus & Lacedæmoniis exposceretur publi-

cè,

cæ, supplicem non prodidit, monuit-
que, ut consuleret sibi. difficile enim
esse, in tam propinquo loco tuto
eum versari. Itaque Pidnam eum de-
duci iussit, &, quod satis esset, præsi-
dii dedit. Hic in navem omnibus
ignotus ascendit: quæ cum tempe-
state maxima Naxum ferretur, ubi
tum Atheniensium erat exercitus sen-
sit Themistocles, si eò pervenisset,
sibi esse pereundum. hac necessitate
coactus domino navis, quis sit aperit,
multa pollicens, si se conservasset. At
ille clarissimi viri captus misericor-
diâ, diem, noctemque procul ab in-
sula in salvo navem tenuit in ancoris,
neque quenquam ex ea exire passus
est. Inde Ephesum pervenit, ibique
Themistoclem exponit: cui ille pro
meritis gratiam postea retulit. Scio
plerosque ita scripsisse, Themistoclem
Xerxe regnante in Asiam transisse. sed
ego potissimum Thucydidi credo,
quod ætate proximus erat, qui illo-
rum temporum historiam reliquerunt,
& ejusdem civitatis fuit. Is autem ait,

B

ad Artaxerxem cum venisse, atque his
 verbis epistolam misisse: Themisto-
 cles veni ad te, qui plurima mala om-
 nium Grajorum in domum tuam
 intuli, cum mihi necesse fuit adver-
 sus patrem tuum bellare, patriamque
 meam defendere. Idem multò plura
 bona feci, postquam in tuto ipso, &
 ille in periculo esse coepit. Nam cum
 in Asiam reverti vellet, proelio apud
 Salaminam facto, literis eum certio-
 rem feci, id agi, ut pons, quem in
 Hellesponto fecerat, dissolveretur, at-
 que ab hostibus circumiretur. quo
 nuntio ille periculo est liberatus.
 Nunc autem ad te confugi exagita-
 tus à cuncta Græcia, tuam petens a-
 miciriam: quam si ero adeptus, non
 minus me bonum amicum habebis,
 quàm fortem inimicum ille expertus
 est. Ea autem rogo, ut de his rebus,
 de quibus tecum loqui volo, annum
 mihi temporis des, eoque transacto
 me ad te venire patiaris. Hujus Rex
 animi magnitudinem admirans, cu-
 piensque talem virum sibi conciliari,
 veniam

veniam dedit. Ille omne illud tempus litteris, sermonique Persarum dedit: quibus adeo eruditus est, ut multo commodius dicatur apud Regem verba fecisse, quam hi poterant, qui in Perside erant nati. Hic cum multa Regi esset pollicitus, gratissimumque illud, si suis uti consiliis vellet, illum Græciam bello oppressurum, magnis muneribus ab Artaxerxe donatus in Asiam rediit, domiciliumque Magnesiæ sibi constituit. namque hanc urbem ei Rex donaverat, his usus verbis, quæ ei panem præberet: ex qua regione quinquaginta ei talenta quotannis redibant: Lampfacum, unde vinumsumeret: Myuntem, ex qua opsonium haberet. Hujus ad nostram memoriam monumenta manserunt duo, sepulcrum prope oppidum, in quo est sepultus: statuæ in foro Magnesiæ. De cujus morte multis modis apud plerosque scriptum est: sed nos eundem potissimum Thucydidem auctorem probamus: qui illum ait Magnesiæ morbo mortuum: neque

negat fuisse famam, venenum sua sponte sumsisse, cum se, quæ Regi de Græcia opprimenda pollicitus esset, præstare posse desperaret. Idem ossa ejus clam in Attica ab amicis esse sepulta, quoniam legibus non concederetur, quod proditiōis esset damnarus, memoriæ prodidit.

ARISTIDES.

ARISTIDES Lysimachi filius Atheniensis, æqualis ferè fuit Themistocli. itaque cum eo de principatu contendit. namque obrectarunt inter se. In his autem cognitum est, quanto antistaret eloquentia innocentia. quanquam enim adeò excellebat Aristides abstinentiâ, ut unus post hominum memoriam, quod quidem nos audierimus, cognomine justus sit appellatus, tamen à Themistocle collabefactus testula illa, exilio decem annorum multatus est. Qui quidem cum intelligeret reprimi concitatam multitudinem non posse, cedensque animadverteret quendam scribentem,

ut patriâ pelleretur, quæsisse ab eo dicitur, quare id faceret, aut quid Aristides commississet, cur tantâ poenâ dignus duceretur. Cui ille respondit, se ignorare Aristidem, sed sibi non placere, quòd tam cupidè elaborasset, ut præter cæteros justus appellaretur. Hic decem annorum legitimam poenam non pertulit, nam postquam Xerxes in Græciam descendit, sexto ferè anno postquam erat expulsus, plebiscito in patriam restitutus est. Interfuit autem pugnæ navali apud Salaminam, quæ facta est prius, quàm poenâ liberaretur. Idem prætor fuit Atheniensium apud Plataeas in prælio, quo Mardonius fusus, barbarorumque exercitus est interfectus. Neque aliud est ullum hujus in re militari illustre factum, quàm hujus imperii memoria: justitiæ verò, & æquitatis, & innocentiae multa. Inprimis, quòd ejus æquitate factum est, cum in communi classe esset Græciæ simul cum Pausania, quo duce Mardonius erat fugatus, ut summa imperii ma-

ritimi ab Lacedæmoniis transferretur ad Athenienseis. namque ante id tempus & mari & terra duces erant Lacedæmonii. tum autem & intemperantiâ Pausaniæ, & iustitiâ factum est Aristidis, ut omnes ferè civitates Græciæ ad Atheniensium societatem se applicarent, & adversus barbaros hos duces deligerent sibi, quò faciliùs repellerent, si fortè bellum renovare conarentur. Ad classes ædificandas, exercitusque comparandos quantum pecuniæ quæque civitas daret, Aristides delectus est, qui constitueret, ejusque arbitrio quādringenta & sexaginta talenta quotannis Delum sunt collata. id enim commune ærarium esse voluerunt. Quæ omnis pecunia postero tempore Athenas translata est. Hic qua fuerit abstinentiâ, nullum est certius indicium, quàm quòd cùm tantis rebus præfuisset, in tanta paupertate decessit, ut qui efferretur, vix reliquerit. Quò factum est, ut filiæ ejus publicè alerentur, & de communi ærario dotibus datis collocaren-

carentur. Decessit autem tere post annum quartum, quàm Themistocles Athenis erat expulsus.

PAUSANIAS.

PAUSANIAS Lacedæmonius, magnus homo; sed varius in omni genere vitæ fuit, nam ut virtutibus eluxit: sic vitiis est obrutus. Hujus illustriſſimum est prælium apud Platæas. namque illo duce Mardonius satrapes regius, natione Medus, Regis gener, in primis omnium Persarum & manu fortis, & consilii plenus, cum ducentis millibus peditum, quos viritum legerat, & viginti millibus equitum, haud ita magna manu, Græciâ fugatus est: eoque ipse dux cecidit proelio. Quâ victoriâ elatus plurima miscere cœpit, & majora concupiscere. Sed primùm in eo est reprehensus, quòd cum ex præda tripodem aureum Delphis posuisset, epigrammate scripto, in quo erat hæc sententia, suo ductu barbaros apud Platæas esse deletos, ejusque victoriæ ergò,

B 4

Apollini domum dedisse: hos versus
Lacedæmonii exsculperunt, neque
aliud scripserunt, quàm nomina ea-
rum civitatum, quarum auxilio Per-
sæ erant victi. Post id prælium, eun-
dem Pausaniam cum classe communi
Cyprum, atque Hellespontum mise-
runt, ut ex his regionibus barbaro-
rum præsidia depelleret. Pari feli-
citate in ea re usus elatiùs se gerere
coepit majoresque appetere res. Nam
cùm Byzantio expugnato cepisset
complures Persarum nobiles, atque
in his nonnullos Regis propinquos,
hos clam Xerxi remisit, simulans ex
vinculis publicis effugisse, & cum his
Gongylum Eretriensem, qui literas
Regi redderet, in quibus hæc fuisse
scripta Thucydides memoriæ prodi-
dit. Pausanias dux Spartæ, quos By-
zantii ceperat, postquam propinquos
tuos cognovit, tibi muneri misit, se-
que tecum affinitate cungi cupit.
quare, si tibi videtur, des ei filiam
tuam nuptum. Id si feceris, & Spar-
tam, & cæteram Græciam sub tuam
pote-

potestatem le adjuvante redacturum pollicetur. His de rebus si quid geri volueris, certum hominem ad eum mittas face, cum quo colloquatur. Rex tot hominum salute tam sibi necessatiorum magnopere gavisus, confestim cum epistola Artabazum ad Pausaniam mittit. In qua eum colaudat, ac petit, ne cui rei parcat ad ea perficienda, quæ pollicetur. Si fecerit, nullius rei à se repulsam laturum. Hujus Pausanias voluntate cognita alacrior ad rem gerendam factus, in suspicionem cecidit Lacedæmoniorum. In quo facto domum revocatus, accusatus capitis, absolvitur: multatur tamen pecuniâ, quam ob causam ad classem remissus non est. Ac ille post non multò sua sponte ad exercitum rediit, & ibi non callida, sed dementi ratione, cogitata patefecit. Non enim mores patrios solum, sed etiam cultum, vestitumq; mutavit. Apparatu regio utebatur, veste Medica: satellites Medi & Ægyptii sequebantur: epulabatur more Persa-

Persarum luxuriosius, quam, qui ade-
 rant, perpeti possent: aditum peten-
 tibus conveniendi non dabat, super-
 bē respondebat, & crudeliter impera-
 bat: Spartam redire nolebat: Golo-
 nas, qui locus in agro Troade est, se
 contulerat, ibi consilia cū patriæ,
 tum sibi inimica capiebat. Id post-
 quam Lacedæmonii resciverunt, le-
 gatos ad eum cum scytala miserunt:
 in qua more illorum erat scriptum,
 nisi domum reverteretur, se capitis
 eum damnaturos. Hoc nuntio mo-
 tus, sperans se etiam cum pecunia &
 potentia instans periculum posse de-
 pellere, domum rediit. huc ut venit,
 ab Ephoris in vincula publica conje-
 ctus est. licet enim legibus eorum
 cuivis Ephoro hoc facere Regi. hinc
 tamen se expedit: neque eō magis
 carebat suspitione. nam opinio ma-
 nebat, eum cum Rege habere societa-
 tem. Est genus quoddam hominum,
 quod Helotes vocatur, quorum ma-
 gna multitudo agros Lacedæmonio-
 rum colit, servorumque munere fun-
 gitur.

gitur, hos quoque sollicitare spe libertatis existimabatur. sed quod harum rerum nullum erat apertum crimen, quo argui posset, non putabant de tali, tamque claro viro suspicionibus oportere judicari: sed expectandum, dum se ipsa res aperiret. Interim Argilius quidam, adolescentulus, quem puerum Pausanias *** dilexerat, cum epistolam ab eo ad Artabazum accepisset, eiq; in suspensionem venisset, aliquid in ea de se esse scriptum, quod nemo eorum rediisset, qui super tali causa eodem missi erant: vincula epistolæ laxavit, signoque detracto cognovit, si pertulisset, sibi esse pereundum. Erant in eadem epistola, quæ ad ea pertinebant, quæ inter Regem, Pausaniamque conveniant. Has ille litteras Ephoris tradidit. Non est prætereunda gravitas Lacedæmoniorum hoc loco, nam ne huiusquidem indicio impulsus sunt, ut Pausaniam comprehenderent: neque prius vim adhibendam putaverunt, quam se ipse indicasset. Itaque huic
indici,

indici, quæ fieri vellent, præceperunt. Fanum Neptuni est Tænari, quod violari nefas putant Græci. Eò ille index confugit: in ara confedit. hanc uxta locum fecerunt sub terra, ex quo posset audiri, si quis quid loqueretur cum Argilio. huc ex Ephoris quidam descenderunt. Pausanias, ut audivit Argilium confugisse in aram, perturbatus eò venit: quem cum supplicem dei videret in ara sedentem, quærit causæ quid sit tam repentini consilii. huic ille, quid ex litteris comperisset, aperit. tantò magis Pausanias perturbatus orare cœpit, ne enuntiaret, nec se meritum de illo optimè, proderet. quòd si eam veniam sibi dedisset, tantisq; implicitum rebus sublevasset, magno ei præmio futurum. His rebus Ephori cognitis, satius putaverunt in urbe eum comprehendi. quòd cum essent profecti, & Pausanias placato Argilio (ut putabat) Lacedæmonem reverteretur, in itinere, cum jam in eo esset, ut comprehenderetur, ex vultu cujusdam

cujusdam Ephori, qui eum admonere cupiebat, insidias sibi fieri intellexit. Itaq; paucis antè gradibus, quàm qui sequebantur, in ædem Minervæ, quæ Chalciæcus vocatur, confugit. Hinc ne exire posset, statim Ephori valvas ejus ædis obstruxerunt, tectumq; sunt demoliti, quò faciliùs sub dîo interiret. Dicitur eo tempore matrem Pausaniæ vixisse, camq;e, jam magno natu, postquàm de scelere filii comperit, in primis ad filium claudendum, lapidem ad introitum ædis attulisse. Sic Pausanias magnam belli gloriam turpi morte maculavit. Hic cùm semianimis de templo elatus esset, confestim animam efflavit. Cujus mortui corpus cùm eodem nonnulli dicerent inferri oportere, quò hi, qui ad supplicium essent dati, displicuit pluribus: & procul ab eo loco infoderunt, in quo erat mortuus.

Inde posterius Delphici responso erutus, atq; in eo loco sepultus, ubi vitam finierat.

C

C I M O N.

CIMON Miltiadis filius Athenien-
sis, duro admodum initio usus est
adolescentiæ. nam cum pater ejus li-
tem æstimatam populo solvere non
potuisset, ob eamque causam in vin-
culis publicis decessisset, Cimon ea-
dem custodia tenebatur, neque legi-
bus Atheniensibus emitti poterat, ni-
si pecuniam, quâ pater multatus esset,
solvisset. Habebat autem in matrimo-
nio sororem germanam suam,
nomine Elpinicen, non magis amo-
re, quàm patrio more ductus. nam
Atheniensibus licet eodem patre natas
uxores ducere. Hujus conjugii cupi-
dus Callias quidam, non tam gene-
rosus, quàm pecuniosus, qui magnas
pecunias ex metallis fecerat, egit cum
Cimone, ut eam sibi uxorem daret.
id si impetrasset, se pro illo pecuniam
soluturum. Is cum talem conditio-
nem aspernaretur, Elpinice negavit
se passuram Miltiadis progeniem in
vinculis publicis interire; quoniam-
que

que prohibere posset, se Calliæ nupturam, si ea, quæ polliceretur, præstitisset. Tali modo custodia liberatus Cimon, celeriter ad principatum pervenit. Habebat enim satis eloquentiæ, summam liberalitatem, magnam prudentiam cum juris civilis, tum rei militaris, quod cum patre à puero in exercitu fuerat versatus. Itaque hic & populum urbanum in sua tenuit potestate, & apud exercitum plurimum valuit auctoritate. Primum Imperator apud flumen Strymona magnas copias Thracum fugavit: oppidum Amphipolim constituit, eoque decem millia Atheniensium in Coloniam misit. Idem iterum apud Mycalem Cypriorum & Phœnicum ducentarum navium classem devictam cepit, eodemque die pari fortunâ in terra usus est. namque hostium navibus captis, statim ex classe copias suas eduxit, barbarorumque uno concursu maximam vim prostravit. Quâ victoriâ magnâ prædâ potius cum domum reverteretur,

quòd jam nonnullæ insulæ, propter acerbitatem imperii defecerant, bene animatas confirmavit, alienatas ad officium redire coëgit, Scyrum, quam eo tempore Dolopes incolebant, quòd contumaciùs se gesserat, vacue fecit, Possessores veteres urbe, insulaque ejecit, agros civibus divisit: Thasios opulentiâ fretos, suo adventu fregit. His ex manubiis Athenarum arx, quæ ad meridiem vergit, est ornata. Quibus rebus cum unus in civitate maximè floreret, incidit in eandem invidiam, quam pater suus, cæteri que Atheniensium principes. nam testarum suffragiis, quod illi ostracismum vocant, decem annorum exilio multatus est. Cujus facti celerius Athenienses, quàm ipsum, poenituit. nam cum ille forti animo invidiæ ingratorum civium cessisset, bellumque Lacedæmonii Atheniensibus indixissent, confestim notæ ejus virtutis desiderium consecutum est. Itaque post annum quintum, quo expulsus erat, in patriam revocatus est. Ille quòd ho-

spitio

spitio Lacedæmoniorum utebatur, satius existimans eos, & cives suos inter se una voluntate consentire, quàm armis contendere, Lacedæmonem sua sponte est profectus, pacemque inter duas potentissimas civitates conciliavit. post neq; ita multo in Cyprum cum ducentis navibus Imperator missus, cùm ejus majorem partem insulæ devicisset, in morbum implicitus, in oppido Citio est mortuus. Hunc Athenienses non solum in bello, sed in pace diu desideraverunt. Fuit enim tanta liberalitate, cùm compluribus locis prædia, hortosque haberet, ut nunquam eis custodem imposuerit fructus servandi gratiâ, ne quis impediretur, quò minus ejus rebus, quibus vellet, frueretur. Semper eum pedissequi cum nummis sunt secuti, ut, si quis opis ejus indigeret, haberet, quod statim daret, ne differendo videretur negare. Sæpè, cùm aliquem offensum fortunâ videret minus bene vestitum, suum amiculum dedit. Quotidie sic cœna

ei coquebatur, ut, quos convocatos vidisset in foro, omnes devocaret: quod facere nullum diem prætermittebat. Nulli fides ejus, nulli opera, nulli res familiaris defuit: multos locupletavit: complures pauperes mortuos, qui, unde efferrentur, non reliquissent, suo sumptu extulit. Sic se gerendo minimè est mirandum, si & vita ejus fuit secura, & mors acerba.

LYSANDER.

LYSANDER Lacedæmonius magnam reliquit suam famam magis felicitate, quàm virtute partam. Athenienses enim in Peloponnesios sexto & vigesimo anno bellum gerentes confecisse apparet. Id qua ratione consecutus sit, latet. non enim virtute sui exercitus, sed immodestiâ factum est adversariorum: qui quòd dicto audientes imperatoribus suis non erant, dispalati in agris, relictis navibus, in hostium venerunt potestatem. quo facto Athenienses se Lacedæ-

cedæmonis dediderunt. Hac victo-
ria Lyfander elatus, cùm antea sem-
per factiosus, audaxque fuisset, sic si-
bi indulfit, ut ejus operâ in maxi-
mum odium Græciæ Lacedæmonii
pervenerint. Nam cùm hanc causam
Lacedæmonii dictitassent sibi esse
belli, ut Atheniensium impotentem
dominationem refringerent, post-
quàm apud Ægos flumen Lyfander
classis hostium est potitus, nihil a-
liud his actionibus molitus est, quàm
ut omnes civitates in sua teneret
potestate, cùm id se Lacedæmo-
niorum causâ facere simularet; nam-
que undique qui Atheniensium re-
bus studuissent, ejectis, decem de-
legerat in unaquaque civitate, qui-
bus summum imperium, potesta-
temque omnium rerum committe-
ret. horum in numero nemo admit-
tebatur, nisi qui aut ejus hospitio
containeretur, aut se illius fore pro-
prium fide confirmarat. Ita decem-
virali potestate in omnibus urbibus
constituta, ipsius nutu omnia gere-

bantur: cujus de crudelitate, ac perfidia satis est unam rem, exempli gratiâ, proferre, ne de eodem plura enumerando, defatigemus lectores. Victor ex Asia cùm reverteretur, Thasumque divertisset, quòd ea civitas præcipua fide fuerat erga Athenienses, proinde ac si iidem firmissimi solerent esse amici, qui constantes fuissent inimici, eam pervertere concupivit. vidit autem, nisi in eo occultasset voluntatem, futurum ut Thassii dilaberentur, consulerentque suis rebus.

Desideratur hic exemplum Lysandri crudelitatis, & perfidiæ in Thassios.

Itaque decemviralem suam potestatem sui ab illo constitutam sustulerunt, quo dolore incensus iniit consilia, Reges Lacedæmoniorum tollere, sed sentiebat id se sine ope deorum facere non posse, quòd Lacedæmonii omnia ad oracula referre consueverant. Primùm Delphos corrumpere est conatus. Cùm id non potuisset, Dodonam adortus est. Hinc quoque

que repulsus dixit, se vota suscepisse,
quæ Jovi ammoni solveret, existi-
mans se Afros facilius corrupturum.
Hac spe cùm profectus esset in Afri-
cam, multum eum antistites Jovis fe-
sellerunt. nam non solum corrumpi
non potuerunt, sed etiam legatos
Lacedæmona miserunt, qui Lysan-
drum accusarent, quòd sacerdotes fani
corrumpere conatus esset. Accusatus
hoc crimine, judicumque absolutus
sententiis, Orchomeniis missus sub-
sidio, occisus est à Thebanis apud
Haliartum. Quam verè de eo fo-
ret judicatum, oratio indicio fuit,
quæ post mortem in domo ejus re-
perta est, in qua suadet Lacedæmo-
niis, ut regia potestate dissoluta, ex
omnibus dux deligatur ad bellum ge-
rendum, sed ita scripta, ut deorum
videretur congruere sententiæ, quam
ille se habiturum, pecuniâ fidens, non
dubitabat. hanc ei scripsisse Cleon
Halicarnassæus dicitur. Atque hoc
loco non est prætereundum factum
Pharnabazi satrapis regii, nam cùm

Lysander præfectus classis in bello multa crudeliter, avareque fecisset, deque his rebus suspicaretur ad cives suos esse perlatum, petiit à Pharnabazo, ut ad Ephoros sibi testimonium daret, quanta sanctitate bellum gessisset, sociosque tractasset, de eaque re accuratè scriberet. magnam enim ejus auctoritatem in ea re futuram. Huic ille liberaliter pollicetur, librum gravem multis verbis conscripsit, in quo summis eum effert laudibus. quem cum legisset, probassetque, dum obsignatur, alterum pari magnitudine, ut discerni non posset, signatum subjecit: in quo accuratissimè ejus avaritiam, perfidiamque accusarat. Hinc Lysander domum cum rediisset, postquam de suis rebus gestis apud maximum magistratum, quæ voluerat, dixerat, testimonii loco librum à Pharnabazo datum tradidit. Hunc, summoto Lysandro, cum Ephori cognoscerent, ipsi legendum dederunt. Ita ille imprudens suus ipse fuit accusator.

ALCI

ALCIBIADES.

ALCIBIADES Clinixæ filius, Atheniensis. In hoc natura, quid efficere possit, videtur experta. Constat enim inter omnes, qui de eo memoriæ prodiderunt, nihil illo fuisse excellentius vel in vitiis, vel in virtutibus. Nam in amplissima civitate, summo genere, omnium ætatis suæ multo formosissimus, ad omnes res aptus, consiliiq̃ue plenus. Namque imperator fuit summus mari & terrâ, disertus, ut in primis dicendo valeret: & tanta erat commendatio oris, atque orationis, ut nemo ei dicendo posset resistere. Idem cùm tempus posceret, laboriosus, patiens, liberalis, splendidus, non minus in vita, quàm victu: affabilis, blandus, temporibus callidissimè inserviens. Idem simul ac se remiserat, nec causâ suberat, quare animi laborem perferret, luxuriosus, dissolutus, libidinosus, intemperans reperiebatur, ut omnes admirarentur, in uno homine tantam

inesse dissimilitudinem, tamque diversam naturam. Educatus est in domo Peticlis, (privignus enim ejus fuisse dicitur) eruditus à Socrate. socerum habuit Hipponicum, omnium Græcorum divitissimum, ut si ipse fingere vellet, neque plura bona reminisci, neque majora posset consequi, quàm vel fortuna, vel natura tribuerat. Ineunte adolescentia amatus est à multis more Græcorum: in eis à Socrate, de quo mentionem facit Plato in symposio. namque cum induxit commemorantem se pernoctasse cum Socrate, neque aliter ab eo surrexisse, ac filius à parente debuerit. Postea, quàm robustior est factus, non minus multos amavit, in quorum amore, quoad licitum est, odiosa multa delicatè, jocosèque fecit: quæ referremus, nisi majora, potioraque haberemus. Bello Peloponnesiaco hujus consilio atque auctoritate Athenienses bellum Syracusanis indixerunt, ad quod gerendum ipse dux delectus est. Duo præterea collegæ
dati,

dati, Nicias & Lamachus. Id cum appareretur, prius quam classis exiret, accidit, ut una nocte omnes Hermæ, qui in oppido erant Athenis, dejicerentur, præter unum, qui ante januam Andocidis erat, Andocidisque Hermes vocatus est. hoc cum apparet non sine magna multorum consensione esse factum, quod non ad privatam, sed ad publicam rem pertineret, magnus multitudini timor est injectus, ne quæ repentina vis in civitate existeret, quæ populi libertatem opprimeret. Hoc maxime convenire in Alcibiadem videbatur, quod & potentior & major, quam privatus, existimabatur. Multos enim liberalitate devinxerat, plures etiam operâ forensi suos reddiderat. Quare fiebat, ut omnium oculos, quotiescunque in publicum prodisset, ad se converteret, neque ei par quisquam in civitate poneretur. Itaque non solum spem in eo habebant maximam, sed etiam timorem, quod & obesse plurimum & prodesse poterat. Asper-

gebatur etiam infamia quod in domo sua facere mysteria dicebatur: quod nefas erat more Atheniensium: idque non ad religionem, sed ad conjunctionem pertinere existimabatur. Hoc crimine in concione ab inimicis compellabatur. Sed instabat tempus ad bellum proficiscendi. Id ille intuens, neque ignorans civium suorum consuetudinem, postulabat, ut, si quid de se agi vellent, potius de præsenti quæstio haberetur, quàm absens invidiæ crimine accusaretur. Inimici verò ejus quiescendum in præsenti: quia nocere se ei non posse intelligebant, & illud tempus expectandum decreverunt, quo si exisset, ut sic absentem aggredierentur. Itaque fecerunt. Nam postquam in Siciliam cum pervenisse crediderunt, absentem, quod sacra violasset, reum fecerunt. qua de re cum ei nuncius à magistratu in Siciliam missus esset, ut domum ad causam dicendam rediret, essetque in magna spe provinciae benè administrandæ, non parere

tête noluit, & in triremem, quæ ad eū
deportandum erat missa, ascendit, ac
Thurios in Italiam pervectus, multa
secum reputans de immoderata ci-
vium suorum licentia, crudelitatemque
erga nobiles, utilissimum ratus im-
pendentem evitare tempestatem, clam
se à custodibus subduxit, & inde pri-
mum Elidem, deinde Thebas venit.
Postquam autem se capitis damna-
tum bonis publicatis audivit, & id
quod usu venerat, Eumolpidas & Ce-
ricas à populo coactos ut se devove-
rent, ejusque devotionis, quò testator
esset memoria, exemplum, in pila la-
pidea incisum, esse positum in publi-
co, Lacedæmonem demigravit. Ibi
ut ipse prædicare consueverat, non
adversus patriam, sed inimicos suos
bellum gessit, quò iidē hostes essent
civitati, nam cum intelligerent se plu-
rimum prodesse reipublicæ, ex ea eje-
cisse, plusque iræ suæ, quàm utilita-
ti communi paruisse. Itaque hujus
consilio Lacedæmonii cum Persarum
Rege amicitiam fecerunt, deinde De-
celiam

celiam in Attica munierunt, præsidioque perpetuo ibi posito in obsidione Athenas tenuerunt. Eiusdem operâ Joniam à societate averterunt Atheniensium, quo facto, multo superiores bello esse cœperunt. Neque verò his rebus tam amici Alcibiadi sunt facti, quam timore ab eo alienati. Nam cum acerrimi viri præstantem prudentiam in omnibus rebus cognoscerent, pertimuerunt ne caritate patriæ ductus aliquando ab ipsis descisceret, & cum suis in gratiam rediret. Itaque tempus ejus interficiendi quærere instituerunt. Id Alcibiadi diutius celari non potuit, erat enim ea sagacitate, ut decipi non posset, præsertim, cum animum attendisset ad cavendum. Itaque ad Tissaphernem præfectum Regis Darii se contulit: cujus cum in intimam amicitiam pervenisset, & Atheniensium malè gestis in Sicilia rebus, opes senescere, contra Lacedæmoniorum crescere videret: initio cum Pisandro prædone, qui apud Samum exercitum habebat,

habebat, per internuntios colloquitur, & de reditu suo facit mentionem. Erat enim eodem, quo Alcibiades, sensu, populi potentiæ non amicus, & optimatum fautor. Ab hoc destitutus, primùm per Thrasybulum Lyci filium, ab exercitu recipitur, prætor-que fit apud Samum: post suffragante Thetamene plebiscito restituitur, parique absens imperio præficitur simul cum Thrasybulo & Thetamene. Horum imperio tanta commutatio rerum facta est, ut Lacedæmonii, qui paulò antè victores viguerant, perterriti pacem peterent: victi enim erant quinque præliis terrestribus, tribus navalibus: in quibus ducentas naves triremes amiserant, quæ captæ in hostium venerant potestatem. Alcibiades simul cum collegis receperat Joniam, Hellespontum, multas præterea urbes Græcas, quæ in ora sitæ sunt Asiæ: quarum expugnaverant quamplures, in his Byzantium. neque minus multas consilio ad amicitiam adjunxerant, quòd in captos clementia,

tia fuerant usi. Ita prædâ onusti locupletato exercitu maximis rebus gestis Athenas venerunt. His cùm obviam universa civitas in Pyræum descendisset, tanta fuit omnium expectatio visendi Alcibiadis, ut ad ejus triremem vulgus conflueret, proinde ac si solus advenisset. sic enim populo erat persuasum, & adversus superiores, & præsentis secundas res accidisse ejus operâ. Itaque & Siciliae amissum, & Lacedæmoniorum victorias culpæ suæ tribuebant, quod talem virum è civitate expulissent. Neque id sine causa arbitrari videbantur. nam postquam exercitui præesse cœperat, neque terrâ, neque mari hostes pares esse potuerunt. Hic, ut navi egressus est, quamquam Theramenes & Thrasybulus eisdem rebus præfuerant, simulque venerant in Pyræum, tamen illum unum omnes prosequiebantur, & id quod unquam antea usu venerat, nisi Olympiæ victoribus, coronis aureis, æneisque vulgò donabatur. Ille lacrymans talem benevolentiam
civium

civium suorum accipiebat, reminiscēs
pristini temporis acerbitatem. Post-
quàm Asty venit, concione advoca-
ta sic verba fecit, ut nemo tam ferus
fuerit, quin ejus casum lacrymarit,
inimicumque his se ostenderit, quo-
rum operâ patriâ pulsus fuerat: perin-
de ac si alius populus, non ille ipse,
qui tum fiebat, eum sacrilegii dam-
nasset, Restituta ergo huic sunt publi-
cè bona: iidem illi Eumolpidæ ac
Ceryces rursus refacrare sunt coacti,
qui eum devoverant: pilæque illæ, in
quibus devotio fuerat scripta, in ma-
re præcipitatae. Hic Alcibiadi læti-
tia minus fuit diuturna. nam cùm ei
essent honores decreti, tota que respu-
blica domi, belli que tradita, ut unius
arbitrio gereretur, & ipse postulasset,
ut duo sibi collegæ darentur Thrasy-
bulus & Adimantus, neq; id negatum
esset, classe in Asiam profectus, quòd
apud Cymen minus ex sententia rem
gesserat in invidiam recidit. nihil e-
nim eum non efficere posse ducebant,
ex quo fiebat, ut omnia minus pro-
sperè

spere gesta ejus culpæ tribuerent, cum
cum aut negligenter, aut malitiosè
fecisse loquerentur, sicut accidit, nam
corruptum à Rege, capere Cymen no-
luisse arguebant. Itaque huic maxi-
mè putamus malo fuisse nimiam
opinionem ingenii, atque virtutis. ti-
mebatur enim non minùs, quàm dili-
gebatur, ne secunda fortuna, magnis-
que opibus elatus, tyrannidem con-
cupisceret. Quibus rebus factum est,
ut absenti magistratum abrogarent,
& alium in ejus locum substituerent.
Id ille audivit, domum reverti no-
luit, & se Perinthum contulit, ibique
tria castella communivit, Bornos, By-
zam, Themeonticos: manuque
collecta, primus Græciæ in Thraciam
introiit, gloriosius existimans barba-
rorum prædâ locupletari, quàm Gra-
jorum. Qua ex re creverat ejus fama
cum opibus, magnamque amicitiam
sibi cum quibusdam Regibus Thraciæ
pepererat. Neque tamen à caritate
patriæ potuit recedere. nam cum a-
pud Ægos flumen Philocles prætor
Athe-

Athenientium classem constituisset suam, neque longè abesset Lysander prætor Lacedæmoniorum, qui in eo erat occupatus, ut bellum quam diutissimè duceret, quod ipsis pecunia à Rege suppeditabatur: contrà Atheniensibus exhaustis, præter arma & naveis nihil erat super: Alcibiades ad Atheniensium venit exercitum, ibique præsentē vulgo agere cœpit, si vellent, se coacturum Lysandrum, aut dimicare, aut pacem petere: Lacedæmonios eò nolle confingere classe, quòd pedestribus copiis plus, quàm navibus, valerent: sibi autem esse facile Serthen Regem Thracum deducere, ut eos terrâ depelleret: quo factò necessariò aut classe conflicturos, aut bellum composituros. Id etsi verè dictum Philocles animadvertēbat, tamen postulata facere noluit, quod sentiebat, se, Alcibiade recepto, nullius momenti apud exercitum futurum: &, si quid secundi evenisset, nullam in ea resutam partem fore: contrà ea, si quid ad-

versi

versi accidisset, se unum ejus delicti
 futurum reum. Ab hoc discedens Al-
 cibiades, quoniam, inquit, victoriæ
 patriæ repugnans, illud moneo, juxta
 hostes castra habeas nautica. pericu-
 lum est enim, ne immodestiâ mili-
 tum nostrorum occasio detur Lysan-
 dro nostri opprimendi exercitus:
 Neque ea res illum fefellit. Nam Ly-
 sander cum per speculatores com-
 perisset, vulgum Atheniensium in ter-
 ram prædatum exisse, navesque pæ-
 ne inanes relictas, tempus rei geren-
 dæ non dimisit, eoque impetu to-
 tum bellum delevit. At Alcibiades
 victis Atheniensibus non satis tuta
 eadem loca sibi arbitrans, penitus in
 Thraciam se supra Propontidem ab-
 didit, speransibi facillimè suam for-
 tunam occultari posse: falsò. nam
 Thraces postquam eum cum magna
 pecunia venisse senserunt, insidias ei
 fecerunt, qui ea, quæ apportavit, abs-
 tulerunt: ipsum capere non potue-
 runt. Ille cernens, nullum locum si-
 bi tutum in Græcia, propter poten-
 tiam

tiam Lacedæmoniorum, ad Pharnabazum in Asiam transiit. quem quidem adeò sua cepit humanitate, ut eum nemo in amicitia antecederet. namque ei Grunium dederat in Phrygia castrum, ex quo quinquaginta talenta vectigalis habebat. Quà fortunâ Alcibiades non erat contentus, neque Athenas victas Lacedæmoniis servire poterat pati. Itaq; ad patriam liberandam omni ferebatur cogitatione. sed videbat id sine Rege Persarum non posse fieri. ideoq; eum amicum sibi cupiebat adjungi. neq; dubitabat facilè se consecuturum, si modò ejus conveniendi habuisset potestatem nam Cyrum fratrem ei bellum clàm parare Lacedæmoniis adjuvantibus sciebat, id si ei aperuisset, magnam se ab eo initurum gratiam videbat. Hæc cum moliretur, peteretq; à Pharnabazo, ut ad Regem mitteretur, eodem tempore Critias, ceterique tyranni Atheniensium certos homines ad Lyсандrum in Asiam miserant, qui eum certiores facerent, nisi

nisi Alcibiadem sustulisset, nihil earum rerum fore ratum, quas ipse Athenis constituisset. Quare si suas res gestas manere vellet, illum persequeretur. His Lacon rebus commotus statuit, accuratiùs sibi agendum cum Pharnabazo. Huic ergo renunciat, societatem, quæ Regi cum Lacedæmoniis esset, stare non posse, fœderaquæ irrita futura, nisi Alcibiadem vivum, aut mortuum tradidisset. Non tulit hoc satrapes, & violare clementiam, quàm Regis opes minui, maluit. Itaque misit Sysametrem & Bagoam ad Alcibiadem interficiendum, cum ille esset in Phrygia, iterquæ ad Regem compararet. Missi, clam vicinitati, in qua tum Alcibiades erat, dant negotium, ut eum interficiant. Illi cum eum ferro aggredi non auderent, noctu ligna contulerunt circa domum stramineam, in qua quiescebat, eamquæ succenderunt, ut incendio conficeretur, quem manu superari posse diffidebant. Ille autem ut sonitu flammæ excitatus, quod gladius

dius ei erat subductus, familiaris sui
subalare telum eripuit. Namque erat
cum eo quidam ex Arcadia hospes,
qui nunquam discedere voluerat.
Hunc sequi se jubet, & id, quod in
præsentia vestimentorum fuit, arri-
puit. his in ignem ejectis flammæ
vim transiit. Quem ut Barbari incen-
dium effugisse eminus viderunt, telis
missis interfecerunt, caputque ejus
ad Pharnabazum retulerunt. At mu-
lier, quæ cum eo vivere consueverat,
muliebri sua veste contextum, ædi-
fici incendio mortuum cremavit,
quod ad vivum interimendum erat
comparatum. Sic Alcibiades annos
circiter quadraginta natus, diem obiit
supremum. Hunc infamatum à ple-
risq; tres gravissimi historici summis
laudibus extulerunt. Thucydides,
qui ejusdem ætatis fuit: Theopom-
pus, qui fuit pòst aliquanto natus:
& Timæus, qui quidem duo maledi-
centissimi, nescio quomodo, in illo
uno laudando consenserunt. Nam ea
quæ suprâ diximus, de eo prædica-

D

runt, atq; hoc amplius, cū Athenis
splendidissima civitate natus esset, omnes
Athenienses splendore ac dignitate vitæ
superasse: Postquam inde expulsus, Thebas
venerit, adeo studiis eorum inservisse, ut
nemo eum labore, corporisq; viribus posset
æquiparare. Omnes enim Bœotii magis
firmitati corporis, quàm ingenii acumini
inserviunt. Eundem apud Lacedæmonios,
quorum moribus summa virtus in patientia
ponebatur, sic duritiæ se dedisse, ut
parsimoniâ victus atque cultus omnes
Lacedæmonios vinceret: fuisse ad Thracas,
homines vinolentos, rebusq; veneris
dedictos; hos quoq; in his rebus antecessisse:
venisse ad Persas, apud quos summa
laus esset fortiter venari, luxuriosè vivere,
horum sic imitatum consuetudinem, ut
illi ipsi eum in his maxime admirarentur.
Quibus rebus effecisse, ut apud quoscunq;
esset, poneretur Princeps, habereturq; charis-
simus, Sed satis de hoc, reliquos ordiamur.

THRA-

THRASYBULUS.

THRASYBULUS Lyci filius Atheniensis. Si per se virtus sine fortuna ponderanda sit, dubito an hunc primum omnium ponam. Illi sine dubio neminem præfero fide, constantiâ, magnitudine animi, in patriam amore. nam quod multi voluerunt, pauci potuerunt, ab uno tyranno patriam liberare, huic contigit, ut à triginta oppressam tyrannis è servitute in libertatem vindicaret. Sed nescio quo modo, cùm cum nemo anteiret his virtutibus, multi nobilitate præcurrerunt. Primum Peloponnesio bello multa hic sine Alcibiade gessit, ille nullam rem sine hoc: quæ ille universa naturali quondam bono fecit lucrî. Sed illa tamen omnia communia imperatoribus cum militibus & fortuna, quod in prælii concursu abitres à consilio ad vires, vimque pugnantium. Itaque jure suo nonnulla ab Imperatore miles, plurima verò fortuna vindicat, sequæ

his plus valuisse, quàm ducis prudentiam, verè potest prædicare. Quare illud magnificentissimum factum, proprium est Thrasyluli. nam cùm triginta tyranni præpositi à Lacedæmoniis, servitute oppressas tenerent Athenas, plurimos cives, quibus in bello pepercerat fortuna, partim patriâ expulissent, partim interfecissent, plurimorum bona publicata inter se divisissent, non solum princeps, sed & solus initio bellum his indixit. hic enim cùm Phylen confugisset, quod est castellum in Attica munitissimum, non plus habuit secum, quàm triginta de suis. Hoc initium fuit salutis Atticorum, hoc robur libertatis clarissimæ civitatis. Neque verò hic contemptus est primò à tyrannis, sed ejus solitudo. quæ quidem res & illis contemnentibus, pernicipi, & huic despecto, salutis fuit. hæc enim illos ad persequendum segnes, hos autem tempore ad comparandum dato fecit robustiores. Quo magis præceptum illud omnium in
 ant

animis esse decet, NIHIL IN BELLO
OPORTERE CONTEMNI, nec sine
causa dici, MATREM TIMIDI FLE-
RE NON SOLERE. Neq; tamen pro
opinione Thrasybuli auctæ sunt opes.
nam jam tum illis temporibus fortius
boni pro libertate loquebantur, quàm
pugnabant. Hinc in Pyræcum tran-
siit, Munychiamque munivit. Hanc
bis tyranni oppugnare sunt adorti,
ab eaque turpiter repulsi, protinus in
urbem armis, impedimentisque a-
missis refugerunt. Usus est Thrasybu-
lus non minus prudentiâ, quàm for-
titudine. nam credentes violari ve-
tuit: cives enim civibus parcere æ-
quum censebat. neque quisquam est
vulneratus, nisi qui prior impugnare
voluit. neminem jacentem veste spo-
liavit: nil attigit, nisi arma, quorum
indigebat, & quæ ad victum pertine-
bant. In secundo prælio cecidit Cri-
tias, dux tyrannorum, cùm quidem
adversus Thrasybulum fortissimè pu-
gnaret. Hoc dejecto Pausanias venit
Atticis auxilio, Rex Lacedæmonio-

rum. Is inter Thraſybulum, & eos qui urbem tenebant, fecit pacem, his conditionibus, ne qui præter triginta annos, & decem, qui poſtea prætores creati, ſuperioris more crudelitatis erant uſi, afficerentur exilio, nevé cujuſquam bona publicarentur: reipub. procuratio populo redderetur. Præclarum hoc quoq; Thraſybuli, quod reconciliata pace cùm plurimùm in civitate poſſet, legem tulit. ne quis ante actarum rerum accuſaretur: nevé multaretur: eamque illi legem oblivionis appellarunt, neque verò hanc tantùm ferendam curavit, ſed etiam ut valeret, effecit. nam cum quidam ex iis qui ſimul cum eo in exilio fuerant, cædem facere eorum vellent, cum quibus in gratiam reditum erat, publicè prohibuit: & id, quod pollicitus erat præſtitit. Huic pro tantis meritis honoris ergo corona à populo data eſt, facta è duabus virgulis oleaginis: quæ, quòd amor civium, non vis, expreſſerat, nullam habuit invidiam, magnæq; fuit gloriæ. Bene ergo Pittacus ille,

ille, qui septem sapientum numero est habitus, cum ei Mitylenæi multa milia jugerum agri muneri darent, nolite (rogo vos) inquit, mihi dare, quod multi inuideant, plures etiam concupiscant. quare existis nolo amplius, quam centum jugera, quæ & meam animi æquitatem, & vestram voluntatem indicent. Nam parva munera, diutina, locupletia, non propria esse consueverunt. Illa igitur corona contentus Thrasymbuhus, neq; amplius requisivit, neq; quenquam honore se antecessisse existimavit. Hic sequenti tempore cum prætor classem ad Siciliam appulisset, neq; satis diligenter in castris ejus agerentur vigiliæ, à barbaris ex oppido noctu eruptione facta, in tabernaculo interfectus est.

CONON.

CONON Atheniensis Peloponnesio bello accessit ad Remp. in eoque ejus opera magni fuit. nam & prætor pedestribus exercitibus præfuit, & præfectus classis res magnas

mari gessit. Quas ob causas præcipuus ei honos habitus est. namque omnibus unus insulis præfuit, in qua potestate Pharas cepit, coloniam Lacedæmoniorum. Fuit etiam extremo Peloponnesio bello prætor, cùm apud Ægos flumen copiarum Atheniensium à Lysandro sunt devictæ. Sed tum abfuit, eoque pejus res administrata est, nam & prudens rei militaris, & diligens erat imperator. Itaque nemini erat his temporibus dubium, si affuisset, illam Athenienses calamitatem accepturos non fuisse. Rebus autem afflictis cùm patriam obfideri audisset, non quæsiuit, ubi ipse tutò viveret, sed unde præsidio posset esse civibus suis. Itaque contulit se ad Pharnabazum satrapen Joniæ & Lydiæ, eundemque generum Regis & propinquum: apud quem ut multum gratiâ valeret, multo labore, multisque effecit periculis. Nam cùm Lacedæmonii Atheniensibus devictis in societate non manerent, quam cum Artaxerxe fecerant, Agesilaumque

que bellatum misissent in Asiam, maximè impulsì à Tissapherne, qui ex intimis regis ab amicitia ejus defecerat, & cum Lacedæmoniis coierat societatem : hunc adversus Pharnabazus habitus est Imperator, re quidem vera exercitui præfuit Conon, ejusque omnia arbitrio gesta sunt. Hic militum ducem summum Agesilaum impedivit, sæpeque ejus consiliis obstitit, neque verò non fuit apertum, si ille non fuisset, Agesilaum Asiam Tauro tenus Regi fuisse erepturum. Qui posteaquàm domum à suis civibus revocatus est, quòd Bœotii & Athenienses Lacedæmoniis bellum indixerant, Conon nihilo secius apud præfectos Regis versabatur, iisque omnibus magno erat usui. Defecerat à Rege Tissaphernes, neque id tam Artaxerxi, quàm cæteris, erat apertum. multis enim, magnisque meritis apud Regem, etiam cùm in officio non maneret, valebat. Neque id mirandum, si non facilè ad credendum inducebatur, reminiscens ejus se opera
Cyrum

Cyrum fratrem superasse. Hujus accusandi gratiâ Conon à Pharnabazo ad Regem missus, posteaquam venit, primum ex more Persarum ad Chiliarchum, qui secundum gradum imperii tenebat, Tithraustem accessit, seque ostendit cum Rege colloqui velle. nemo enim sine hoc admititur, huic ille inquit, nulla mora est: sed tu delibera utrum colloqui malis, an per literas edere, quæ cogitas. necesse est enim, si in conspectum veneris, venerari te regem, quod *μεγαλειότητι* illi vocant, hoc si tibi grave est, per me nihil secius editis mandatis conficies, quod studes. Tum Conon, mihi verò, inquit, non est grave quemvis honorem habere Regi, sed vereor, ne civitati meæ sit opprobrio, si cum ex ea sim profectus, quæ cæteris gentibus imperare consueverit, potius barbarorum, quàm illius more fungar. Itaque quæ volebat, huic scripta tradidit. Quibus cognitis, Rex tantum auctoritate ejus motus est,

us

ut Tisſaphernem hostem judicârît,
& Lacedæmonios bello perſequi,
juſſerit, & ei permiferit, quem vel-
let eligere ad diſpenſandam pecu-
niam. Id arbitrium Conon negavit
ſui eſſe conſilii, ſed ipſius, qui opti-
mè ſuos noſſe deberet; ſed ſe ſuade-
re, Pharnabazo id negotii daret.
Hinc magnis muneribus donatus ad
mare eſt miſſus, ut Cypriis & Phœ-
nicibus, cæterisq̃ue civitatibus ma-
ritimis naves longas imperaret, claſ-
ſemq̃ue quâ proxima æſtate mare tue-
ri poſſet, dato adjutore Pharnabazo,
ſicut ipſe voluerat. Id ut Lacedæ-
moniis eſt nunciatum, non ſine cu-
ra rem adminiſtrârunt, quòd majus
bellum imminere arbitrabantur, quàm
ſi cum barbaro ſolùm contenderent.
Nam ducem fortem & prudentem,
regiis opibus præfuturum, ad ſecum
dimicaturum videbant: quem ne-
que conſilio, neq; copiis ſuperare poſ-
ſent. Hac mente magnam contra-
hant claſſem, proficiſcuntur Piſan-
dro duce. Hos Conon apud Cnidum
adortus

adortus magno prælio fugat, multas
 naves capit, complures deprimit.
 Qua victoriâ non solum Athenæ, sed
 etiam cuncta Græcia, quæ sub Lace-
 dæmoniorum fuerat imperio, libera-
 ta est. Conon cum parte navium in
 patriam venit, muros dirutos à Ly-
 sandro utrosque & Pyræi & Athenarum
 reficiendos curat: pecuniæque
 L. talenta quæ à Pharnabazo acce-
 perat, civibus suis donat. Accidit
 huic, quod cæteris mortalibus, ut in-
 consideratior in secunda, quàm in ad-
 versa esset fortuna. Nam classe Pelo-
 ponesiorum devicta, cum ultum se
 injurias patriæ putaret, plura concu-
 pivit, quàm efficere potuit. Neque
 tamen ea non pia & probanda fue-
 runt, quod potius patriæ opes auge-
 ri, quàm Regis, maluit. Nam cum
 magnam auctoritatem sibi pugnâ il-
 lâ navali, quam apud Cnidum fece-
 rat, constituisset, non solum inter bar-
 baros, sed etiam inter omnes Græciæ
 civitates, clam dare operam cœpit, ut
 Joniam & Æoliam restitueret Athe-
 niensi-

nienſibus. Id cū minus diligenter eſſet celatum, Tiribazus, qui Sardi- bus præerat, Cononem evocavit, ſi- mulans ad Regem eum ſe mittere vel- le. Magna feſtinatione hujus nuncio parens cū veniſſet, in vincula con- jectus eſt; in quibus aliquandiu fuit. Nonnulli eum ad Regem abductum, ibique eum periſſe ſcriptum relique- runt. Contra ea Dinon historicus, cui nos plurimum de Perſicis rebus credimus, effugiſſe ſcripſit, illud ad- dubitat, utrum Tiribazo ſciente, an imprudente ſit factum.

D I O N.

DION Hipparini filius, Syracuſa- nus, nobili genere natus, utraque implicatus tyrannide Dionyſiorum. namque ille ſuperior Ariſtomachen. ſororem Dionis habuit in matrimo- nio, ex qua duos filios Hipparinum & Nyſæum procreavit, totidemque filias Sophroſynen & Areten, quarum priorem Dionyſio filio eidem, cui re- gnum reliquit, nuptum dedit, alte-

E

ram Dion. Dion autem præter nobilem proquinquitatem, generosamque majorum famam, multa alia ab natura habuit bona: in his ingenium docile, come, aptum ad artes optimas, magnam corporis dignitatem, quæ non minimum commendat, magnas præterea divitias à patre relictas, quas ipse tyranni muneribus auxerat. Erat intimus Dionysio priori, neque minus propter mores, quam affinitatem. namq; etsi Dionysii crudelitas ei displicebat, tamen esse saluum propter necessitudinem, magis etiam suorum causâ studebat, aderat in magnis rebus ejusque consilio multum movebatur tyrannus, nisi quæ in re major ipsius cupiditas intercesserat. Legationes verò omnes quæ essent illustriores per Dionem administrabantur: quas quidem ille diligenter obeundo, fideliter administrando, crudelissimum nomen tyranni, sua humanitate leniebat. Hunc à Dionysio missum Carthaginenses susceperunt, ut neminẽ unquam Græca lin-

câ linguâ loquentem magis sint admirati. Neque verò hæc Dionysium fugiebant. nam quanto esset sibi ornamento sentiebat. quo fiebat, ut uni huic maximè indulgeret, neque eum secus diligeret, ac filium. qui quidem cùm Platonem Tarentum venisse fama in Siciliam esset perlata, adolescenti negare non potuit, quin eum arcesseret, cùm Dion ejus audiendi cupiditate flagraret, Dedit ergo huic veniam, magnaque eum ambitione Syracusas perduxit. quem Dion adeò admiratus est, atque adamavit, ut se totum ei traderet. Neque verò minùs Plato delectatus est Dione. Itaq; cùm à Dionysio tyranno crudeliter violatus esset, quippe quem venundari jussisset, tamen eodem rediit, ejusdem Dionis precibus adductus. Interim in morbum incidit Dionysius, quo cùm graviter conflictaretur, quæsiuit à medicis Dion, quemadmodum se haberet, simulque ab his petiit, si fortè majori esset periculo, ut sibi faterentur. nam velle

secum eo colloqui de partiendo regno, quod sororis suæ filios ex illo natos partem regni putabat debere habere. id medici non tacuerunt, & ad Dionysium filium sermonem retulerunt. quo ille commotus, ne agendi cum eo esset Dioni potestas, patri soporem medicos dare coëgit. Hoc ager sumpto, somno sopitus, diem obiit supremum. Tale initium fuit Dionis & Dyonisii simultatis, eaque multis rebus aucta est: sed tamen primis temporibus aliquandiu simulata inter eos amicitia mansit, cumq; Dion non desineret obsecrare Dionysium, ut Platonem Athenis arcesseret, & ejus consiliis uteretur, ille, qui in aliqua re vellet patrem imitari, morem ei gessit; eodemque tempore Philistum historicum Syracusas reduxit, hominem amicum, non magis tyranno, quam tyrannidi. Sed de hoc in eo meo libro plura sunt exposita, qui de historicis conscriptus est. Plato autem tantum apud Dionysium auctoritate potuit, valuitque eloquen-

quentia, ut ei persuaserit, tyrannidis
facere finem, libertatemque reddere
Syracusanis, à quâ voluntate, Philis-
ti consilio deterritus, aliquanto
crudelior esse coepit. Qui quidem
cùm à Dione se superari videret inge-
nio, auctoritate, amore populi, ve-
rens, ne si eum secum haberet, ali-
quam occasionem sui daret oppri-
mendi, navem ei triremem dedit, quâ
Corinthus deveheretur, ostendens,
se id utriusque facere causâ, ne, cùm
inter se timerent, alteruter alterum
præoccuparet. Id cùm factum multi
indignarentur, magnæque esset invi-
diæ tyranno, Dionysius omnia, quæ
moveri poterant, Dionis in naves im-
posuit, ad eumque misit. Sic enim
existimari volebat, id se non odio
hominis, sed suæ salutis fecisse causâ.
Postea verò quàm audivit eum in Pe-
loponneso manum comparare, sibi-
que bellum facere conari: Areten
Dionis uxorem, alii nuptum dedit,
filiumque ejus sic educari jussit, ut in-
dulgendo turpissimis imbueretur cu-

piditatibus, nam puero prius, quam pubes esset, scorta adducebantur: vino, epulisque obruebatur, neque ullum tempus sobrio relinquebatur. Is usque eò vitæ statum commutatum ferre non potuit, ut postquam in patriam rediit pater (namque appositi erant custodes, qui eum à pristino victu deducerent) se superiore parte ædium dejecerit, atque ita interierit. Sed illuc revertor. Postquam Corinthum pervenit Dion, & eodem perfugit Heraclides, ab eodem expulsus Dionysio, qui præfectus fuerat equitum, omni ratione bellum comparare cœperunt: sed non multum proficiebant, quod multorum annorum tyrannis, magnarum opum putabatur. quam ob causam pauci ad societatem periculi perducebantur. Sed Dion fretus non tam suis copiis, quàm odio tyranni, maximo animo, duabus onerariis navibus, quinquaginta annorum Imperium, munitum quingentis longis navibus, decem equitum, centumque peditum milli-

millibus, profectus oppugnatum, quod omnibus gentibus admirabile est visum, adeò facile perculit, ut post diem tertium, quàm Siciliam attigerat, Syracusas introierit. Ex quo intelligi potest, nullum esse Imperium tutum, nisi benevolentia munitum. Eo tempore aberat Dionysius, & in Italia classem operiebatur, adversariorum ratus neminem sine magnis copiis ad se venturum. quæ res eum fetellit. Nam Dion iis ipsis, qui sub adversarii fuerant potestate, regiones spiritus repressit, totiusq; ejus partis Siciliæ potitus est, quæ sub Dionysii potestate fuerat: pariq; modo urbis Syracusarum, præter arcem, & insulam adjunctam oppido. eoq; rem perduxit, ut talibus pactionibus, pacem tyrannus facere vellet, Siciliam Dion obtineret, Italiam Dionysius, Syracusas Apollocrates, cui maximam fidem uni habebat Dionysius. Has tam prosperas, tamq; inopinatas res consecuta est subita commutatio, quòd fortuna suâ mobilitate, quem paulò antè

extulerat, demergere cit adorta. pri-
mum in filio, de quo commemoravi
supra, suam vim exercuit. nam cum
uxorem reduxisset, quæ alii fuerat tra-
dita, filiumq; vellet revocare ad vir-
tutem à perdita luxuria, accepit gra-
vissimum parens vulnus morte filii:
deinde orta dissensio est inter eum, &
Heraclidem: qui quidem principa-
tum Dioni non concedens, factionem
comparavit. neque enim minus vale-
bat apud optimates, quorum consen-
su præerat classi, cum Dion exerci-
tū pedestrem teneret. Non tulit hoc a-
nimo æquo Dion, & versum illum
Homeri retulit ex secunda rhapsodia,
in quo hæc sententia est; Non posse
bene geri rempubl. multorum Impe-
riis. Quod dictum magna invidia
consecuta est. namque apparuisse vi-
debatur se omnia in sua potestate esse
velle. Hanc ille non lenire obse-
quio, sed acerbitate opprimere stu-
duit, Heraclidemque eum Syracusas
venisset, interficiendum curavit.
quod factum omnibus maximum ti-
morem

morem iniecit. nemo enim illo interfecto se tutum putabat, ille autem adversario remoto licentius eorum bona, quos sciebat adversus se sensisse, militibus dispertivit. quibus divis cum quotidiani maximi fierent sumptus, celeriter pecunia deesse cepit: neque quo manus porrigeret, suppetebat, nisi in amicorum possessiones. Id ejusmodi erat, ut cum milites reconciliasset, amitteret optimates quarum rerum curâ frangebatur, & insuetus malè audiendi non æquo animo ferebat, de se ab iis malè existimari, quorum paulò antè in cælum fuerat elatus laudibus. Vulgus autem offensa in eum militum voluntate, liberius loquebatur, & tyrannum non ferendum dictitabat. Hæc ille intuens, cum quemadmodum sedaret, nesciret, & quorsum evaderet, timeret: Callicrates quidam, civis Atheniensis, qui simul cum eo ex Peloponneso in Siciliam venerat, homo & callidus, & ad fraudem acutus, sine ulla religione ac fide adit

ad Dionem, & ait, eum in magno periculo esse, propter offensionem populi & odium militum: quod nullo modo evitare posset, nisi alicui suorum negotium daret, qui se simularet illi inimicum, quem invenisset idoneum. facile omnium animos cogniturum, adversariosq; sublaturum, quod inimici ejus dissidenti suos sensus aperturi forent. Tali consilio probato excepit has partes ipse Callicrates, & se armat imprudentiâ Dionis: ad eum interficiendum socios conquirat, adversarios ejus convenit, conjuratione confirmat. Res, multis consciis, quæ gereretur, elata refertur ad Aristomachen sororem Dionis, uxoremq; Areten. Illæ timore perterritæ conveniunt, cujus de periculo timebant. At ille negat, à Callicrate fieri sibi insidias, sed illa quæ agerentur, fieri præcepto suo. Mulieres nihilo secius Callicraten in ædem Proserpinæ deducunt, ac jurare cogunt, nihil ab illo periculi fore Dioni. Ille hac religione non modo ab incepto non deterritus, sed

sed ad maturandum concitatus est, verens ne prius consilium aperiretur suum, quam conata perfecisset. hac mente proximo die festo, cum à conventu se remotum Dion domi teneret, atque in conclavi edito recubisset: consciis loca munitiora oppidi tradidit, domum custodiis sepuit, foribus qui non discederent, certos præfecit: navem triremem armatis ornat; Philocratique fratri suo, tradit: eamque in portu agitari jubet, ut si exercere remiges vellet, cogitans, si fortè consiliis obstitisset fortuna, ut haberet, quò fugeret ad salutem. Suorū autem è numero Zazynthios adolescentes quosdam elegit, cum audacissimos, tum viribus maximis, hisque dar negotium, ut ad Dionem eant inermes, sicut conveniendi ejus gratiā viderentur venire. hi propter notitiam sunt intromissi. At illi, ut limen ejus intrarunt, foribus observatis in lecto cubantem invadunt, colligant, fit stragipitus, adeò ut exaudiri posset foris. Hic, sicut ante sæpè dictū est, quàm invisa

fit singularis potentia, & miseranda
vita, qui se metui, quàm amarima-
lunt, cuius facile intellectu fuit.
Namque illi ipsi custodes, si propitia
fuissent voluntate, foribus effractis
servare eum potuissent, quem illi in-
ermes telum foris flagitantes vivum
tenebant. cui cùm succurreret nemo;
Lyco quidam Syracusanus per fene-
stras gladium dedit; quo Dion inter-
fectus est. Confecta cæde cùm mul-
titude visendi gratiâ introiisset, non-
nulli ab insciis pro noxiis concidun-
tur. nam celeri rumore delato Dioni-
vim allatam, multi concurrerant, qui-
bus tale facinus displicebat. Hi fal-
sa suspitione ducti, immerentes in-
ermes, ut sceleratos occidunt. Hujus de
morte, ut palam factum est, mira-
biliter vulgi immutata est voluntas.
Nam qui vivum eum tyrannum vo-
citarant, eundem liberatorem patriæ
tyrannique expulsores prædicabant.
Sic subito misericordia odio succes-
serat, ut eum suo sanguine, si possent,
ab Acherunte superent redimere. Ita-
que

que in urbe, celeberrimo loco elatus publicè, sepulchri monumento donatus est. diem obiit circiter annos quinquaginta quinque; natus, quartum post annum, quàm ex Peloponneso in Siciliam redierat.

IPHICRATES.

IPHICRATES Atheniensis non tam genere, aut magnitudine rerum gestarum, quàm disciplina militari nobilitatus est. Fuit enim talis dux, ut non solum ætatis suæ cū primis compararetur, sed ne de majoribus natum quidem quisquam anteponeretur. Multum verò in bello est versatus, sæpè exercitibus præfuit, nusquam culpa malè rem gessit, semper consilio vicit, tantumque eo valuit, ut multa in re militari partim nova attulerit, partim meliora fecerit. namque ille pedestria arma mutavit, cum ante illum Imperatores maximis clypeis, brevibusque hastis, minutis gladiis, uterentur. Ille contrariò peltam pro parma fecit, à qua postea

pelastæ pedites appellantur, ut ad motus, concursusque essent leviores. hastæ modum duplicavit, gladios longiores fecit. idem genus loricarum mutavit, & pro ferreis, atq; æneis lineas dedit. Quo facto expeditiores milites reddidit. nam pondere detracto, ut æquè corpus tegerent & leves essent, curavit. Bellum cum Thracibus gessit: Scuthen socium Atheniensium in regnum restituit. Apud Corinthum tanta severitate exercitui præfuit, ut nullæ unquam in Græcia neque exercitiores copiæ, neque magis dicto audientes fuerint duci: in eamque consuetudinem adduxit, ut, cum prælii signum ab Imperatore esset datum, sine ducis opera sic ordinatæ consisterent, ut singuli ab peritissimo Imperatore dispositi viderentur. Hoc exercitu moram Lacedæmoniorum interceptit, quod maximè totâ celebratum est Græciâ. Iterum eodem bello omnes copias eorum fugavit. quo facto magnâ adeptus est gloriam. Cùm Artaxerxes Ægyptio Regi bellum

bellum inferre voluit, Iphicratem ab Atheniensibus petivit ducem, quem præficeret exercitui conducto, cujus numerus duodecim millium fuit. quem quidem sic omni disciplina militari erudit, ut, quemadmodum quondam Fabiani milites Romani appellati sunt, sic Iphicratenses apud Græcos in summa laude fuerint. Idem subsidio Lacedæmoniis profectus, Epaminondæ retardavit impetus. nam nisi ejus adventus appropinquasset, non prius Thebani Sparta abscessissent, quam captam incendio delessent. Fuit autē & animo magno, & corpore, Imperatoriaque formā, ut ipso aspectu cuius inijceret admirationem sui, sed in labore remissius nimis, parumque patiens, ut Theopompus memoriæ prodidit. bonus verò civis, fideque magna, quod cum in aliis rebus declaraverit, tum maximè in Amyntæ Macedonis liberis tuendis. namque Eurydice mater Perdicæ & Philippi cum his duobus pueris, Amynta mortuo, ad Iphicratem confugit.

fugit, ejusque opibus defensa est. Vixit ad senectutem placatis in se suorum civium animis. causam capitis semel dixit, bello sociali, simul cum Timotheo, eoque iudicio est absolutus. Menesthea filium reliquit ex Thressa natum, Coti Regis filiâ. Is cum intrerogaretur, utrum pluris patrem matremve faceret: matrem, inquit. id cum omnibus mirum videretur: ille meritò, inquit, facio. Nam pater, quantum in se fuit Thracem me genuit: contrâ mater Atheniensem.

CHABRIAS.

CHABRIAS Atheniensis. Hic quoque in summis habitus est ducibus, resque multas memoriâ dignas gessit. Sed ex his elucet maximè inventum ejus in prælio, quod apud Thebas fecit, cum Bœotiis subsidio venisset. namque in eo victoria fidente summo duce Agesilao, fugatis jam ab eo conductitiis catervis, reliquam phalangem loco vetuit cedere, obnoxoque

xoque genu scuto, projectaque hastâ
impetum excipere hostium docuit.
Id novum Agesilaus intuens, progre-
di non est ausus, suosque jam incur-
rentes tubâ revocavit. Hoc usque eò
in Græcia famâ celebratum est, ut il-
lo statu Chabrias sibi statuam fieri
voluerit, quæ publicè ei ab Athenien-
sibus in foro constituta est. Ex quo
factum est, ut postea athletæ, cæteri-
que artifices his statibus in statu-
is ponendis uterentur, in quibus vi-
ctoriæ essent adepti. Chabrias au-
tem multa in Europa bella admini-
stravit, cum dux Atheniensium esset:
multa in Ægypto sua sponte gessit.
nam Nectanebum adjutum profe-
ctus, regnum ei constituit. Fecit i-
dem Cypri, sed publicè ab Athenien-
sibus Evagoræ adjutor datus: neque
prius inde discessit, quàm totam in-
sulam bello devinceret, qua ex re
Athenienses magnam gloriam sunt
adepti. Interim bellum inter Ægy-
ptios & Persas conflatum est: & Athe-
nenses cum Artaxerxe societatem
habe-

habebant, Lacedæmonii cum Ægyptiis, à quibus magnas prædas Agesilaus Rex eorum faciebat. Id intuens Chabrias, cum in re nulla Agesilao cederet, sua sponte eos adjutum profectus, Ægyptiæ classi præfuit: pedestribus copiis Agesilaus. Tum præfecti Regis Persiæ legatos miserunt Athenas questum, quod Chabrias adversum Regem bellum gereret cum Ægyptiis. Athenienses diem certam Chabriæ præstituerunt, quam ante domum nisi redisset, capitis se illum damnaturos denunciârunt. Hoc ille nuncio Athenas rediit, neque ibi diutius est moratus, quam fuit necesse. Non enim libenter erat ante oculos civium suorum quod & vivebat lautè, & indulgebat sibi liberalius, quam ut invidiam vulgi posset effugere. Est enim hoc commune vitium in magnis, liberisque civitatibus, ut invidia gloriæ comes sit. & libenter de iis detrahant, quos emergere videant altius; neque animo æquo pauperes alienam opulentium intuentur fortunam. Itaque

que Chabrias, quoad ei licebat, plurimum aberat. Neque verò solus ille aberat Athenis libenter, sed omnes ferè Principes fecerunt idem: quod tantum se ab invidia putabant abfuturos, quantum à conspectu suorum recessissent. Itaq; Conon plurimum Cypri vixit, Iphicrates in Tracia, Timotheus Lesbi, Chares in Sigæo. Dissimilis quidem Chares horum, & factis & moribus, sed tamen Athenis & honoratus, & potens. Chabrias autem periit bello sociali tali modo. oppugnabant Athenienses Chium, erat in classe Chabrias privatus, sed omnes qui in magistratu erant, auctoritate anteibat, eumque magis milites, quam qui præerant, aspiciebant. Quæ res ei maturavit mortem. nam dum primis studet portum intrare, & gubernatorem jubet eò dirigere navem: ipse sibi perniciosi fuit. Cum enim eò penetrasset, ceteræ non sunt secutæ. Quo facto circumfusus hostium concursu, cum fortissimè pugnaret, navis rostro percussa, cœpit siedere,

dere. hinc cum refugere non poffet, fi
 fe in mare dejeciffet, quòd fuberat
 claffis Athenienfium, quæ exciperet
 natantem, perire maluit, quàm armis
 abjectis navem relinquere, in qua fu-
 erat vectus. Id ceteri facere nolue-
 runt, qui nando in tutum pervene-
 runt. At ille præftare honeftam
 mortem exiftimans turpi vitæ, comi-
 nus pugnans telis hoftium interfe-
 ctus eft.

TIMOTHEUS.

TIMOTHEUS, Cimonis filius, Athe-
 nienfis. hic à patre acceptam glo-
 riam multis auxit virtutibus, fuit e-
 nim difertus, impiger, laboriofus,
 rei militaris peritus, neque minus ci-
 vilitatis regendæ. Multa hujus sunt
 præclarè facta, fed hæc maximè illu-
 ftria. Olynthios & Byzantios bello
 subegit, Samum cœpit, in qua op-
 pugnanda superiori bello Athenien-
 fes mille & ducenta talenta consum-
 pferant. Id ille fine ulla publicâ im-
 penfa populo reftituit. Adverfum
 Cotym

Cotym bella gessit. ab eo mille & ducenta talenta prædæ in publicum detulit. Cyzicum obsidione liberavit. Ariobarzani simul cum Agesilao auxilio profectus est: à quo cùm Laco pecuniam numeratam accepisset; ille cives suos agro atque urbibus augeri maluit, quàm id sumere, cuius partem domum suam ferre posset. Itaque accepit Erichthonem & Sestum. Idem classi præfectus circumvehens Peloponnetum, Laconicam populatus, classem eorum fugavit. Corcyram sub Imperium Atheniensium redegit: sociosque idem ad junxit Epirotas, Athamanas, Chao-
nas, omnesque eas gentes, quæ mare illud adjacent. Quo facto Lacedæmonii de diutina contentione destiterunt, & sua sponte Atheniensibus Imperii maritimi principatum concesserunt, pacemque his legibus, constituerunt, ut Athenienses mari duces essent. Quæ victoria tantæ fuit Artici lætitiæ, ut tum primum aræ Paci publicè sint factæ, ei que deæ pulvinar

vinar sit institutum. Cujus laudis ut memoria maneret, Timotheo publicè statuam in foro posuerunt. qui honos huic uni ante hoc tempus contigit: ut, cū patri populus statuam posuisset, filio quoq; daret. Sic juxta posita recens filii, veterem patris renovavit memoriam. Hic cū esset magno natu, & magistratus gerere desuisset, bello Athenienses undiq; premi sunt cœpti. Defecerat Samus, desierat Hellestontus: Philippus jam tunc valens Macedo multa moliebatur: cui oppositus Chares cū esset, non satis in eo præsidii putabatur. Fit Menestheus prætor, filius Iphicratis, gener Timothei, & ut ad bellum proficiscatur, decernitur. Huic in consilium datur duo usu & sapientiâ præstantes, quorum consilio uteretur, pater & socer, quòd in his tanta erat auctoritas, ut magna spes esset, per eos, amissa posse recuperari. Hi cū Samum profecti essent, & eodem Chares, adventu eorum cognito cum suis copiis proficisceretur, ne quid

quid absente se gestum videretur: accidit cum ad insulam appropinquarent, ut magna tempestas oriretur: quam evitare duo veteres Imperatores utile arbitrati, suam classem suppresserunt. At ille temeraria usus ratione non cessit majorum natu auctoritati: &, ut in sua manu esset Fortuna, quod contenderat, pervenit: eodemque ut sequerentur, ad Timotheum & Iphicratem nuncium misit. hinc malè re gesta, compluribus amissis navibus, eodem, unde erat profectus, se recepit, literasq; Athenas publice misit, sibi proclive fuisse, Sarrum capere, nisi à Timotheo & Iphicrate desertus esset. Ob eam rem in crimen vocabantur, populus acer, suspicax, mobilis, adversarius, invidus etiam potentia, domū revocat: accusantur prodicionis. Hoc judicio damnatur Timotheus, lisq; ejus aestimatur centum talentis. Ille odio ingrata civitatis coactus, Chalcidem se contulit. Hujus post mortem populus, cum eū judicii sui poeniteret, multæ novem partes

partes detraxit, & decē talenta Cononem ejus filium, ad muri quandā partem reficiendam jussit dare. in quo Fortunæ varietas est animadversa. Nā quos avus Conon muros ex hostium præda patriæ restituerat, eosdem nepos, cum summa ignominia familiæ, ex sua re familiari reficere coactus est. Timothei autem moderatæ, sapientisque vitæ, cūm pleraque possimus proferre testimonia, uno erimus contenti; quod ex eo facile conjici poterit, quā charus suis fuerit. Cūm Athenis adolescentulus causam diceret, non solum amici, privatiq̃ue hospites ad eum defendendum conveniunt, sed etiam in eis Jason tyrannus, qui illo tempore fuit omnium potentissimus. Hic cum in patria sine satellitibus se tutum non arbitraretur, Athenas sine ullo præsidio venit: tantique hospitem fecit, ut mallet se capitis periculum adire, quā Timotheo de fama dimicanti deesse. Hunc adversus tamen Timotheus potius populi jussu bellum gessit: patriæ

triæ sanctiora jura, quam hospitii, esse duxit. Hæc extrema fuit ætas Imperatorum Atheniensium, Iphicratis, Chabriæ, Timothei. neq; post illorum obitum quisquam dux in illa urbe, fuit dignus memoriâ.

DATAMES.

VENIO nunc ad fortissimum virum, maximiq; consilii, omnium barbarorum, exceptis duobus Carthaginensibus, Hamilcare, & Annibale, de quo hoc plura referemus. quod & obscuriora sunt ejus gesta pleraque: & ea, quæ prosperè ei cesserunt, non magnitudine copiarum, sed consilii, quo tantum non omnes superabat, acciderunt: quorum nisi ratio explicata fuerit, res apparere non poterunt. Datames patre Camisslare, natione Care, matre Scythissa natus, primum militum numero fuit apud Artaxerxem eorum, qui regiam tuebantur pater ejus Camisslares, quod & manu fortis, & bello strenuus, & Regi multis locis fideliserat

F

reptus, habuit provinciam Ciliciæ
juxta Cappadociam, quam incolunt
Leucosyri. Datames militare munus
fungens primū qualis esset, appa-
ruit in bello, quod Rex adversus Ca-
dusios gessit. namq; hīc multis mil-
libus hostium & regionum interfe-
ctis, magni fuit ejus opera. quo fa-
ctum est, ut cū in eo bello cecidisset
Camissares, paterna ei traderetur
provincia. Pari se virtute postea præ-
buit, cū Autophradates jussu Regis
bello prosequeretur eos, qui defe-
cerant. namque ejus operā hostes,
cū castra jam intrassent, profliga-
ti sunt, exercitusq; reliquus con-
servatus est. qua ex re majoribus re-
bus præesse cœpit. Erat eo tempore
Thyus dynastes Paphlagoniæ, anti-
quo genere natus à Pylamene illo,
quem Homerus Troico bello à Patro-
clo interfectum ait. Is Regis dicto au-
diens non erat. quam ob causam bello
eum persequi constituit, eiq; rei præfe-
cit Datamen propinquum Paphlago-
nis, namq; ex fratre & sorore erant
nati

nati, quā ob causam Datames omnia primum experiri voluit, ut sine armis propinquum ad officium reduceret: Ad quem cum venisset sine præsidio, quod ab amico nullas vereretur infidias, pene interiit. nam Thyseum clām interficere voluit. Erat mater cum Datame amitā Paphlagonis. ea, quid ageretur, rescit, filiumque monuit. Ille fugā periculum evitavit, bellumque indixit Thyo, in quo cum ab Ariobarzane præfecto Lydiæ & Joniæ, totiusque Phrygiæ desertus esset, nihilo segnius perseveravit, vivumque Thyum cepit cum uxore & liberis: cuius facti, ne prius fama ad Regem, quam ipse perveniret, dedit operam. Itaque omnibus insciis, eò ubi erat Rex, venit, posteroque die Thyum, hominem maximi corporis, terribilique facie, quod & niger & capillo longo, barbaque erat prolixā optima veste contextit, quam satrapæ regii gerere consueverant. ornavit etiam torque, atque armillis aureis, cæteroque regio cultu: ipse

agressi, duplicique amiculo circum-
datus, pirtaque tunica, gerens in ca-
pite galeam venatoriam, dextra ma-
nu clavam, sinistra copulam, quâ
vinctum ante se Thyum agebat, ut si
feram bestiam captam duceret. Quem
cùm omnes prospicerent propter no-
vitatem ornatus, ignotamque for-
mam, ob eamque rem magnus esset
concurfus. fuit nemo, qui agnosce-
ret Thyum, qui non Regi nunciaret.
Ac primò non credidit. Itaq; Phar-
nabazum misit exploratum à quo ut
rem gestam comperit, statim admit-
ti iussit, magnoperè delectatus cùm
facto, tum ornatu: Inprimis quòd
nobilis Rex in potestatem inopinanti
venerat. Itaq; magnificè Datamem
donatum ad exercitum misit, qui tum
contrahebatur duce Pharnabazo, &
Tithrauste ad bellum Ægyptium, pa-
rique eum, atque illos, Imperio esse
iussit. Postea verò quàm Pharnaba-
zum Rex revocavit, illi summa impe-
rii tradita est. Hic cùm maximo stu-
dio compararet exercitum, Ægy-
ptum.

ptumque proficisci pararet: subito a Rege literæ sunt ei missæ, ut Aspis aggredereetur, qui Cataoniam tenebat. quæ gens jacet supra Ciliciam, confinis Cappadociæ. namque Aspis saltuosam regionem, castellisq; munitam incolens, non solum Imperio Regis non parebat, sed etiam finitimas regiones vexabat, & quæ Regi portarentur, abripiebat. Datames, etli longè aberat ab his regionibus, & à majore re abstrahebatur, tamen Regis voluntati morem gerendum putavit. Itaque cum paucis, sed viris fortibus, navem conscendit, existimans, id quod accidit, facilius se imprudentem, & imparatum parva manu oppressurum, quàm paratū, quamvis magno exercitu. Hac delatus in Ciliciam, egressus inde, dies, noctesque iter faciens, Taurum transiit, eo-que quò studuerat, venit: quærit quibus locis sit Aspis. cognoscit haud longè abesse, profectumque eum venatum: quem dum speculatur, adventus ejus causâ cognoscitur. Pisidas

cum iis, quos secum habebat ad resistendum Aspis comparat. Id Datames ubi audivit, arma capit, suos sequi jubet, ipse equo concitato ad hostem vehitur. quem procul Aspis conspiciens ad se ferentem pertimescit, atque à conatu resistendi deterritus, sese dedit. Hunc Datames vinctum ad Regem ducendum tradit Mithridati. Hæc dum geruntur, Artaxerxes reminiscens à quanto bello, ad quam parvam rem Principem ducum misisset, seipsum reprehendit, & nuncium ad exercitum Acæum misit, quòd nondum Datamem profectum putabat, qui ei diceret, ne ab exercitu discederet. Hic priusquam perveniret, quòd erat profectus, in itinere convenit, qui Aspidem ducebant. Qua celeritate cum magnam benevolentiam Regis Datames consecutus esset, non minorem invidiam aulicorum accepit, quòd illum unum pluris, quàm se omnes fieri videbant. quò facto cuncti ad eum opprimendum consenserunt, Hæc Pandates, gazæ custos regiae,

regiæ, amicus Datami, per scripta ci-
mittit, in quibus docet, eum ma-
gno fore in periculo, si quid illo im-
perante in Ægypto adversi accidis-
set. namque eam esse consuetudi-
nem Regum, ut casus adversos homi-
nibus tribuant, secundos fortunæ
suæ, quo facile fieri, ut impellantur
ad eorum perniciem, quorum ductu
res male gestæ nuncientur. illum hoc
majore fore in discrimine, quod qui-
bus Res maximè obediat, eos habeat
inimicissimos. Talibus ille literis co-
gnitis cum jam ad exercitum Acæum
venisset, quod non ignorabat, ea verè
scripta: desciscere à Rege constituit.
neque tamen quicquam fecit, quod
fide sua esset indignum. nam Andro-
clem Magnetem exercitui præfecit:
ipse cum suis in Cappadociam disce-
dit, conjunctamque huic Paphlago-
niam occupat, celans qua voluntate
esset in Regem. clam cum Ariobaza-
ne facit amicitiam, manum compa-
rat, urbes munitas suis tuenda tradit.
Sed hæc propter hyemale tempus

minus prosperè succedebant. Audit, Pisidas quasdam copias adversus se parare, filium eò Aridæum cum exercitu mittit. cadit in prælio adolescens. proficiscitur eò pater non ita cum magna manu, celans quantum vulnus accepisset, quò prius ad hostem pervenire cupiebat, quàm de re malè gesta fama ad suos perveniret: ne cognita filii morte animi debilitarentur militum. Quò contenderrat, pervenit, iisque locis castra ponit, ut neque circumiri multitudine adversariorum posset, neq; impediri, quò minùs ipse ad dimicandum manum haberet expeditam. Erat cum eo Mithrobarzanes focer ejus, præfectus equitum. is desperatis generi rebus ad hostes transfugit. Id Datames ut audivit, sensit, si in turbam exisset, ab homine tam necessario, se esse relictum, futurum, ut cæteri consilium sequerentur, in vulgus edit: suo jussu Mithrobarzanem profectum pro perfuga, quò facilius receptus hostes suos interficeret, quare relinqui eum

cum non par esse, sed omnes confestim sequi. quod si animo strenuo fecissent, futurum, ut adversarii non possent resistere, cum intra vallum, & foris cæderentur. Hac re probata exercitum eduxit, Mithrobarzanem persequitur, qui quamprimum ad hostes pervenerat, Datames signa inferri jubet. Pisidæ nova re commoti, in opinionem adducuntur, persugas mala fide compositoque fecisse, ut recepti essent majori calamitati, primum eos adoriuntur. Illi cum quid ageretur, aut quare fieret, ignorarent, coacti sunt cum eis pugnare, ad quos transierant, ab hisque stare, quos reliquerant, quibus cum neutri parcerent, celeriter sunt concisi. Reliquos Pisidas resistentes Datames invadit: primo impetu pellit, fugientes persequitur, multos interficit, castra hostium capit. Tali consilio uno tempore & proditores perculit, & hostes profligavit: & quod ad suam perniciem fuerat cogitatum, id ad salutem convertit. Quo neque acutius ullius

ullius Imperatoris cogitatum, neque
 celerius factum usquam legimus. Ab
 hoc tamen viro, Scismus maximo
 natus filius desciiit, & ad Regem tran-
 siit & de defectione patris detulit.
 quo nuncio Artaxerxes commotus,
 quòd intelligebat sibi cum viro forti
 ac strenuo negotium esse, qui, quod
 cogitasset, facere auderet, & prius
 cogitare, quàm conari consuevisset,
 Autophradatem in Cappadociam
 mittit. Hic ne intrare posset saltum,
 in quo Ciliciæ portæ sunt sitæ, Data-
 mes præoccupare studuit. sed tam
 subito copias contrahere non po-
 tuit. à qua re depulsus cum ea manu,
 quam contraxerat, locum delegit ta-
 lem, ut neque circumiretur ab hosti-
 bus, neque præteriret adversarius,
 quin ancipitibus locis premeretur &
 si dimicare eò vellet, non multum
 obesse multitudo hostium suæ pauci-
 tati posset. Hæc etsi Autophradates
 videbat, satius tamen statuit congredi,
 quàm cum tantis copiis refugere, aut
 tam diu uno loco sedere. Habebat
 barba,

barbarorum equitum viginti, ped-
tum centum millia, quos illi Garda-
tes appellant, ejusdemq; generis III.
funditorum. Præterea Cappadocum
II X. Armeniorum X. Paphlagonum
V. Phrygum X. Lydorum V. Aspen-
diorum & Pisidarum circiter III.
Cilicum II. Captianorum totidem:
ex Græcia conductorum III. millia:
levis armaturæ maximum nume-
rum. Has adversus copias spes om-
nis consistebat Datami in se, loci-
que naturâ. Namque hujus partem
non habebat vicesimam militum.
Quibus frētus confligit, adversario-
rumque multa millia concidit, cū
de ipsius exercitu non amplius ho-
minum mille cecidisset. quam ob
causam postero die trophæum posuit,
quo loco pridie pugnatum. Hinc
cū castra movisset, ut inferior co-
piis, ita superior omnibus præliis dis-
cedebat, quod nunquam manum con-
fereret, nisi adversarios locorum an-
gustis clausisset. quod perito regio-
num, callideq; cogitanti sæpè accide-
bat,

bat. Autophradates, cum bellum duci majore Regis calamitate, quam adversariorum, videret, ad pacem, atque amicitiam hortatus est, ut cum Rege in gratiam rediret. Quam ille & si non fidam fore putabat, tamen conditionem accepit, seque ad Artaxerxem legatos missurum dixit. Sic bellum, quod Rex adversus Datamem susceperat, sedatum. Autophradates in Phrygiam se recepit. At Rex quod implacabile odium in Datamem susceperat, postquam bello eum opprimi non posse animadvertit, insidiis interficere studuit, quas ille plerisque vitavit, sicut cum nunciatum esset, quosdam sibi insidiari, qui in amicorum erant numero: de quibus, quod inimici detulerant, neque credendum, neque negligendum putavit. experiri voluit verum, falsumne sibi esset relatum. Itaque eò profectus est, in quo itinere futuras insidias illi dixerant. Sed elegit corpus statura simillimum sui, eique vestitum suum dedit, atque eo loco ire, quo

quo ipse consueverat, iussit. Ipse autem ornatus vestitu militari inter corporis custodes iter facere cœpit. At insidiatores, postquam in eum locum agmen pervenit, decepti ordine, atque vestitu, in eum faciunt impetum, qui suppositus erat. Prædixerat autem his Datames, cum quibus iter faciebat, ut parati essent facere, quod ipsum vidissent. Ipse, ut concurrentes insidiatores animadvertit, tela in eos coniecit. hoc idem cum universi fecissent, priusquam pervenirent ad eum, quem aggredi volebant, confixi ceciderunt. Hic tamen tam callidus vir extremo tempore captus est, Mithridatis Ariobazanis filii dolo. namque is pollicitus est Regi, se eum interfectorum, si ei Rex promitteret, ut, quodcumque vellet, liceret impune facere: fidemque de ea re, more Persarum, dextrâ dedisset. Hanc ut accepit, simulat se suscepisse cum Rege inimicitias: copias parat, & absens amicitiam cum Datame facit, Regis provinciam vexat, castella ex-

G

pugnat, magnas prædas agit: quarum partem suis dispersit, partem ad Datamen mittit. pari modo complura castella ei tradit. Hæc diu faciendo persuasit homini, se infinitum adversus Regem suscepisse bellum, cum nihilo magis, ne quam suspicionem illi præberet infidiarum, neque colloquium ejus petivit, neque in conspectum venire studuit. Sic absens amicitiam gerebat, ut non beneficiis mutuis, sed odio communi, quod erga Regem susceperant, contineri viderentur. Id cum satis se confirmasse arbitratus est, certiores facit Datamen, tempus esse majores exercitus parari, & bellum cum Rege suscipi, de qua re, si ei videretur, quo velit in colloquium veniret. Probata re, colloquendi tempus sumitur, locusque, quo conveniretur. Huc Mithridates cum uno, cui maximam habebat fidem, ante aliquot dies venit, compluribusque locis separatim gladios obruit, eaque loca diligenter notat. Ipso autem colloquendi die utrique locum, qui explorarent,

rarent, atque ipsos scrutarentur, mit-
tunt. Deinde ipsi sunt congressi. Hic
cùm aliquādiu in colloquio fuissent,
& diversi discessissent, jamque procul
Datames abesset, Mithridates prius-
quàm ad suos perveniret, ne quam
suspicionem pararet, in eundem lo-
cum revertitur, atq; ibi, ubi telum e-
rat impositum, resedit, ut si à lassitudi-
ne cuperet acquiescere: Datamemq;
revocavit, simulans se quiddā in col-
loquio esse oblitum, interim telum,
quod latebat, protulit: nudatumque
vagina veste texit, ac Datami venien-
ti ait digrediendum: se animadver-
tisse, locum quendam, qui erat in con-
spectu, ad castra ponenda esse ido-
neum, quem cùm digito monstraret,
& ille conspiceret, aversum ferro
transfixit: priusque quàm quisquam
posset succurrere, interfecit. Ita ille
vir, qui multos consilio neminem
perfidiā ceperat, simulatā
captus est ami-
citiā.

EPAMINONDAS.

EPAMINONDAS Polymni filius, Thebanus. de hoc priusquam scribamus, hæc præcipienda videntur lectoribus, ne alienos mores ad suos referant, néve ea, quæ ipsis leviora sunt, pari modo apud cæteros fuisse arbitrentur. Scimus enim, muscen nostris moribus abesse à Principis persona: saltare etiam in vitiis poni. quæ omnia apud Græcos & grata & laude digna ducuntur. Cùm autem exprimere imaginem consuetudinis, atque vitæ velimus Epaminondæ, nihil videmur debere prætermittere, quod pertineat ad eam declarandam. Quare dicemus primùm de genere ejus: deinde quibus disciplinis, & à quibus sit eruditus: tum de moribus, ingeniique facultatibus, & si quæ alia digna memoria erunt: postremo de rebus gestis, quæ plurimis omnium anteponuntur virtutibus. Natus igitur patre, quo diximus, honesto genere, pauper jam à majoribus reli-

ctus,

Etus. Eruditus autem sic, ut nemo Thebanus magis. nam & citharizare, & cantare ad chordarum sonum doctus est à Dionysio: qui non minore fuit & in musicis gloriâ, quàm Damon, aut Lamprus, quorum pervulgata sunt nomina: carmina cantare tibiis ab Olympiodoro, saltare à Calliphronē. At Philosophiæ præceptorem habuit Lysim Tarentinum, Pythagoreum: cui quidem sic fuit deditus, ut adolescens tristē, & severum senem omnibus æqualibus suis in familiaritate anteposuerit. neque prius eum à se dimiserit, quàm doctrinis tantò antecessit condiscipulos, ut faciliè intelligi posset, pari modo omnes in cæteris artibus superatum. Atq; hæc ad nostram consuetudinem sunt levia, & potius contemnenda: at in Græcia utique olim magnæ laudi erant. Postquam ephēbus factus est, & palæstræ dare operam cœpit, non tam magnitudini virium servivit, quàm velocitati. illam enim ad athletarum usum, hanc

ad belli existimabat utilitatem pertinere. Itaque exercebatur plurimum currendo & luctando, ad eum finem, quod stans complecti posset, atq; contendere. In armis plurimum studii consumebat. Ad hanc corporis firmitatem plura etiam animi bona accesserant, erat enim modestus, prudens, gravis, temporibus sapienter utens, peritus belli, fortis manu, animo maximo: adeò veritatis diligens, ut ne joco quidem mentiretur. Idem continens, clemens, patiensque admirandum in modum: non solum populi, sed etiam amicorum ferens injurias: in primisq; commissa celans: quod interdum non minus prodest, quam disertè dicere. Studiosus audiendi. Ex hoc enim facillimè disci arbitrabatur. Itaque cum in circulum venisset, in quo aut de Republ. disputaretur, aut de Philosophia sermo haberetur, nunquam inde prius discessit, quam ad finem sermo esset deductus. Paupertatem adeò facillè perpessus est, ut de
 Repub,

Repub. nihil præter gloriam ceperit. Amicorum in setuendo caruit facultatibus, fide ad alios sublevandos sæpè sic usus est, ut possit judicari, omnia ei cum amicis fuisse communia. Nam cum aut civium suorum aliquis ab hostibus fuisset captus, aut virgo amici nubilis, & propter paupertatem collocari non posset, amicorum concilium habebat, & quantum quisq; daret, pro cuiusque facultatibus imperabat, eamque summam cum faceret, priusquam acciperet pecuniam, adducebat eum, qui quærebat, ad eos, qui conferebant: eiq; ut ipsi numerarent, faciebat, ut ille, ad quem ea res perveniebat, sciret quibus & quantum cuique deberet. Tentata autem ejus est abstinentia, à Diamedonte Cyziceno, namq; is rogatu Artaxerxis Epaminondam pecuniâ corrûpendum susceperat, hic magno cum pondere auri Thebas venit, & Micythum adolescentulum quinque talentis ad suam perduxit voluntatem; quem tum Epaminondas pluri-

mum diligebat. Micythus Epaminondam convenit, & causam adventus Diomedontis ostendit. At ille Diomedonte coram, nihil, inquit, opus pecuniâ est. nam si ea Rex vult, quæ Thebanis sint utilia, gratis facere sum paratus. sin autem contraria, non habet auri atque argentifatis. namque orbis terrarum divitias accipere nolo pro patriæ caritate. Te, qui me incognitum tentasti, tuiq; similem existimasti, non miror, tibi ignosco, sed egredere properè, ne alios corrumpas, cum me non potueris. tu argentum huic redde, aut nisi id confestim facis, ego te tradam magistratui. Hunc Diomedon cum rogaret, ut tuto exire, suaque, quæ attulisset, liceret efferre: istud inquit, faciam, neque tuâ causâ, sed meâ: ne, si tibi sit pecunia adempta, aliquis dicat ad me creptum pervenisse, quod delatum accipere noluissem. à quo cum quæsisset, quò se duci vellet, & ille Athenas dixisset, præsidium dedit, ut eò tutò perveniret. neq; verò id
fatis

fatis habuit, sed etiam ut inviolatus in navem ascenderet, per Chabriam Atheniensem curavit, de quo suprâ mentionem fecimus: abstinentiæ erit hoc satis testimonium. Plurima quidem proferre possemus, sed modus adhibendus est: quoniam uno hoc volumine vitas excellentium virorum complurium concludere constituimus, quorum separatim multis millib⁹ versuum complures scriptores ante nos explicârunt. Fuit & disertus, ut nemo Thebanus ei par esset eloquentiâ: neque minus concinnus in brevitate respondendi, quàm in perpetua oratione ornatus. Habuit obtrectatorem Meneclidem quendam, indidem Thebis adversarium in administranda Republ. satis exercitatum in dicendo, ut Thebanum scilicet. namque illi genti plus inest virium quam ingenii. Is quòd in re militari florere Epaminondam videbat, hortari solebat Thebanos, ut pacem bello anteferrent, ne illius Imperatoris opera desideraretur. huic

ille, fallis, inquit, verbo cives tuos, quòd hos à bello avocas. otii enim nomine servitutem concilias. Nam paritur pax bello. Itaque qui cā diutina volunt frui, bello exercitati esse debēt. Quare si Principes Græciæ esse vultis, castris est vobis utendum, non palæstrā. Idem ille Meneclides cū huic objiceret, quòd liberos non haberet, neq; uxorem duxisset, maximeque insolentiam, quòd sibi Agamemnonis bello, gloriam videretur consecutus: at ille, desine, inquit, Meneclide de uxore mihi exprobrare. nam nullius in ista re minus, quàm tuo, uti consilio volo. Habebat enim Meneclides suspicionem adulterii. Quòd autem me Agamemnonem æmulari putas, falleris. namque ille cum universa Græcia vix decem annis unam cepit urbem: ego contrā ex una urbe nostra, dieque uno, totam Græciam, Lacedæmoniis fugatis, liberavi. Idem cū in conventum venisset Arcadum, petens ut societatem cum Thebanis & Argivis facerent: contrā

Calli.

Callistratus Atheniensium Legatus, qui eloquentiâ omnes eo præstabat tempore, postularet ut potius amicitias sequerentur Atticorum, & in oratione sua multa invecus esset in Thebanos & Argivos, in eisq̃ue hoc posuisset, animadvertere debere Arcades, quales utraque civitas cives procreasset, ex quibus de cæteris possent judicare: Argivos enim fuisse Orestem & Alcæonem, matricidas. Thebis Oedipum natum, qui cū patrem suum interfecisset, ex matre liberos procreasse. Hic in respondendo Epaminondas cū de cæteris perorasset, postquā ad illa duo opprobria pervenit: admirari se dixit stultitiam rhetoris Attici, qui non animadverterit innocentes illos natos. domi scelere admissio cum patria essent pulsi receptos esse ab Atheniensibus. Sed maxime ejus eloquentia eluxit Spartæ, quò cū omnium sociorum convenissent legati, coram frequentissimo legationum conventu, sic Lacedæmoniorum tyrannidem coarguit, ut non mi-

nus illâ ratione opes eorum concul-
ferit, quàm Leuctricâ pugnâ. Tum
enim perfecit, quod post apparuit,
ut auxilio sociorum Lacedæmonii
privarentur. Fuisse autem patientem,
suorumq; injurias ferentem civium,
quod se patriæ irasci nefas esse duceret,
hæc sunt testimonia. Cùm eum
propter invidiam cives præficere ex-
ercitui noluisent, duxq; esset dele-
ctus belli imperitus, cujus errore eò
esset deducta res illa militum, ut o-
mnes de salute pertimescerent, quòd
locorum angustiis clausi ab hostibus
obsidebantur: desiderari cœpta est
Epaminondæ diligentia, erat enim
ibi privatus numero militis, à quo
cùm peterent opem, nullam adhibuit
memoriam contumeliæ, & exerci-
tum obsidione liberatum, domum
reduxit incolumem. Neq; verò hoc
semel fecit, sed sæpius: maximè au-
tem fuit illustre, cùm in Peloponne-
sum exercitum duxisset adversus La-
cedæmonios, haberetq; collegas
duos, quorum alter erat Pelopidas,
vir

vir fortis ac strenuus. hic cum criminibus adversariorum omnes in invidiam venissent, obeamque rem imperium his esset abrogatum, atque in eorum locum alii Prætores successissent: Epaminondas plebiscito non paruit, idemque ut facerent, persuasit collegis, & bellum, quod susceperat, gessit. namque animadvertibat, ubi id fecisset, totum exercitum propter Prætorum imprudentiam, inscitiamque belli peritutum. Lex erat Thebis, quæ morte multabat, si quis imperium diutius retinisset, quam lege præfinitum foret hanc Epaminondas cum reipubl. conservandæ causâ latam videret, ad perniciem civitatis conferre noluit, & quatuor mensibus diutius, quàm populus jusserat, gessit imperium. Postquam domum reditum est, collegæ ejus hoc crimine accusabantur, quibus ille permisit, ut omnem causam in se transferrent, suaq; opera factum contenderent, ut legi non obedirent. qua defensione illis periculo liberatis, nemo Epami-

nondam responsurum putabat, quod quid diceret, non haberet. At ille in iudicium venit: nihil eorum negavit, quæ adversarii crimini dabant, omniâq; quæ collegæ dixerant, confessus est, neque recusavit, quod minus legis poenam subiret; sed unum ab iis petivit, ut in periculo suo conscriberent: EPAMINONDAS A THEBANIS MORTE MULTATUS EST, QUOD EOS COEGIT APUD LEUCTRA SUPERARE LACEDÆMONIOS, QUOS ANTE SE IMPERATOREM NEMO BOEOTIORUM AUSUS FUIT ASPICERE, IN ACIE QUOQUE UNO PRÆLIO NON SOLUM THEBAS AB INTERITU RETRAIXIT, SED ETIAM UNIVERSAM GRÆCIAM IN LIBERTATEM VINDICAVIT, EOQUE RES UTRORUMQ; PERDUXIT, UT THEBANI SPARTAM OPPUGNARENT, LACEDÆMONII SATIS HABERENT, SI SALVI ESSE POSSENT. NEQ; PRIUS BELLARE DESTITIT, QUAM MESSENA CONSTITUTA URBEM EORUM OBSIDIONE CLAUSIT.

Hæc

Hæc cum dixisset, risus omnium cum hilaritate coortus est: neque quis, quàm iudex ausus est ferre suffragium. Sic à iudicio capitis maximam discessit gloriâ. Hic extremo tempore Imperator apud Mantineam, cum acie instructâ audacius instaret hostibus, cognitus à Lacedæmoniis, quod in ejus unius perniciem, patriæ sitam putabant salutem, universi in unum impetum fecerunt, neque prius abscesserunt, quàm magnâ cæde factâ, multisque occisis, ipsum Epaminondam pugnantem, sparo eminus percussum concidere viderunt. Hujus causa aliquantulum retardati sunt Bœotii, neque tamen prius pugnâ excefferunt, quàm repugnantes profligarunt. At Epaminondas cum animadverteret mortiferum se vulnus accepisse, simulque si ferrum, quod ex hastili in corpore remanserat, extraxisset, animam statim amissurum: usque eò retinuit. quoad renunciatum est, vicisse Bœotios. Id postquàm audivit, satis inquit, vixi: invictus enim morior.

Tum

Tum ferro extracto confestim exanimatus est. Hic uxorem nunquam duxit, in quo cū reprehenderetur à Pelopida, qui filium habebat infamem: maleq; eum in eò patriæ consulere diceret, quòd liberos non relinqueret: vide, inquit, ne tu pejus consulas, qui talem ex te natum relicturus sis. neque verò stirps mihi potest deesse. namq; ex me natam relinquo pugnam Leuctricam, quæ non modo mihi superstes, sed etiam immortalis sit necesse est. Quo tempore, duce Pelopida, exsules Thebas occupârunt, & præsidium Lacedæmoniorum ex arce expulerunt. Epaminondas, quam diu facta est cædes civium, domi se retinuit, quod neque malos defendere volebat, neque impugnare, ne manus suorum sanguine cruentaret. namque omnem civilem victoriam, funestam putabat. Idemque postquam ad Cadmiam pugnare cum Lacedæmoniis cœpit, in primis stetit. Hujus de virtutibus, vitaq; satis erit dictum, si hoc unum ad junxero, quod
nemo

nemo eat inficias, Thebas & ante Epaminondam natum, & post ejusdem interitum, perpetuò alieno paruisse imperio, cum eo, quàm diu ille præfuerit Reipub. caput fuisse totius Græciæ: ex quo intelligi potest unum hominem pluris, quam civitatem fuisse.

PELOPIDAS.

PELOPIDAS Thebanus magis historiis, quàm vulgo, notus: cujus de virtutibus dubito, quemadmodum exponam, quòd vereor, ne, si res explicare incipiam, non vitam ejus enarrare, sed historiam videar scribere: si tantummodo summas attigero, ne rudibus literarum Græcarum minus lucidè appareat, quantus fuerit ille vir. Itaque utrique rei occurram, quantum potero, & medebor cùm satietati, tum ignorantiae lectorum. Phœbidas Lacedæmonius, cùm exercitum Olynthum duceret, itérque per Thebas faceret, arcem oppidi, quæ Cadméa nominatur, occupavit, impulsu
per

per paucorum Thebanorum, qui adversariæ factioni, quo facilius resisterent, Laconum rebus studebant: idq; suo privato, non publico fecit consilio. quo facto cum Lacedæmonii ab exercitu removerunt, pecuniæque multarunt: neque eò magis arcem Thebanis reddiderunt, quod susceptis inimiciis satius dacebant eos obsideri, quàm liberari. Nam post Peloponnetium bellum Athenasque devictas, cum Thebanis sibi rem esse existimabant: & eos esse solos, qui adversus resistere auderent. Hac mente amicis suis summas potestates dederant, alterius factionis Principes partim interfecerant, alios in exilium eiecerant, in quibus Pelopidas hic, de quo scribere exorsi sumus, pulsus patriâ carebat. Hi omnes ferè Athenas se contulerant, non ut sequerentur ociù, sed ut quemcunq; ex proximo locum Fors obtulisset, eo patriam recuperare niterentur. Itaq; cum tempus est visum rei gerendæ, communiter cum his, qui Thebisidem sentiebant, diem dele-

delegerunt ad inimicos opprimen-
dos, civitatemque liberandam eum,
quo maximi magistratus simul con-
sueverant epulari. Magnæ sæpè res,
non ita magnis copiis sunt gestæ: sed
profectò nunquam ac tam tenui ini-
tio tantæ opes sunt profligatæ. nam
duodecim adolescentuli coierunt ex
iis, qui exilio erant multati, cum
omninò non essent amplius centum,
qui tanto se offerrent periculo. qua
paucitate percussa est Lacedæmonio-
rum potentia. Hi enim non magis
adversariorum factioni, quàm Spar-
tanis eo tempore bellum intule-
runt: qui principes erant totius Græ-
ciæ. quorum imperiosa majestas, ne-
que ita multo post Leuctricam pu-
gnam ab hoc initio percussa cecidit.
Illi igitur duodecim, quorum erat
dux Pelopidas, cùm Athenis interdiu
exissent, ut vesperascente cœlo The-
bas possent pervenire, cum canibus
venaticis exierunt, retia ferentes, ve-
stitu agresti, quo minore suspitione
facerent iter. qui cum tempore ipso,
quo

quo studuerant, pervenissent, domum Charonis diverterunt, à quo & tempus & dies erat datus. Hoc loco libet interponere, etsi se junctum à re proposita est. NIMIA FIDUCIA QUANTÆ CALAMITATI SOLEAT ESSE. Nam magistratum Thebanorum statim ad aures pervenit, exules in urbem devenisse. Id illi vino epulisque dediti, usque eò despexerunt, ut ne quærere quidem de tanta re laborarint. accessit etiam, quod magis aperiret eorum dementiam. allata est enim epistola Athenis ab Archia hierophante Archiæ, qui tum maximum magistratum Thebis obtinebat, in qua omnia de profectioe exulorum scripta erant: quæ cum jam accubanti in convivio esset data, sicut erat signata in pulvinum subjiciens, in crastinum, inquit, differo res severas. At illi omnes, cum jam nox processisset, vinolenti ab exulibus duce Pelopida sunt interfecti. Quibus rebus confectis, vulgo ad arma libertatemque vocato, non solum qui in urbe erant,

erant, sed etiam undique ex agris concurrerunt, præsidium Lacedæmoniorum ex arce pepulerunt, patriam obsidione liberârunt. auctores Cadmeæ occupandæ partim occiderunt, partim in exilium ejecerunt. Hoc tam turbido tempore (sicut suprâ docuimus) Epaminondas, quoad cum civibus dimicatum est, domi quietus fuit. Itaque liberandarum Thebarum, propria laus est Pelopidæ: cæteræ ferè omnes communes cum Epaminonda. namque Leuctricâ pugna, Imperatore Epaminonda, hic fuit dux delectæ manus, quæ prima phalangem prostravit Laconum, omnibus præterea periculis affuit. Sicut Spartam cum oppugnavit, alterum tenuit cornu: quoq; Messena celerius restitueretur, legatus in Persas est profectus, Deniq; hæc fuit altera persona Thebis, sed tamen secunda, ita ut proxima esset Epaminondæ. Conflictatus autem est cum adversâ fortuna. nam & initio (sicut ostendimus) exul patriâ caruit: & cum Thessaliam in potestâ-

testatem Thebanorum cuperet redigere, legationisque jure satis testum se arbitraretur, quod apud omnes gentes sanctum esse consueffet, à tyranno Alexandro Pheræo simul cum Ismenia cōprehensus, in vincula coniectus est. Hunc Epaminondas recuperavit bello persequens Alexandrum. Post id factum, nūquam is animo placari potuit in eum, à quo erat violatus. Itaq; persuasit Thebanis, ut subsidio Thessaliæ profiscerentur tyrannosque ejus expellerent. Cujus belli summa cū ei esset data, eoque cum exercitu profectus esset, nō dubitavit, simulac conspexit hostem, configere. In quo prælio Alexandrū ut animadvertit, incensus ira equum in eū concitavit, proculq; digressus à suis, coniectu telorum confossus, cecidit. Atq; hoc secūda victoria accidit. nam jam inclinatæ erant tyrannorum copię. Quo facto omnes Thessaliæ civitates interfectum Pelopidam coronis aureis, & statuis æneis, liberosq; ejus, multo agro donaverunt.

AGE-

AGESILAUS.

AGESILAUS Lacedæmonius, cum à cæteris scriptoribus, tum eximiè à Xenophonte Socratico collaudatus est. eo enim usus est familiarissimè. Hic primùm de regno cum Leotyichide fratris filio habuit contentionem. Mos est enim à majoribus Lacedæmoniis traditus, ut duos haberent semper Reges, nòmine magis, quàm imperio, ex duabus familiis Proclis & Eurysthenis, qui Principes ex progenie Herculis Spartæ Reges fuerunt. harum ex altera in alterius familiæ locum fieri non licebat. itaque uterque suum retinebat ordinem. Primus in eo habebatur, qui maximus natus esset ex liberis ejus, qui regnans decessisset. sin is virilem sexum non reliquisset, tum deligebatur, qui proximus esset propinquitate. Mortuus erat Agis Rex, frater Agesilai. filium relinquerat Leotyichidem, quem ille vivus non agnòrat: eundem moriens suum esse dixerat. Is de hono-

honore regni cum Agesilao suo patruo contendit: neque id, quod petivit, consecutus est. nam Lysandro suffragante, homine (ut ostendimus suprà) factioso, & histemporibus potente Agesilaus antelatus est. Hic simulatque imperii potitus est, persuasit Lacedæmoniis, ut exercitum emitterent in Asiam, bellumque Regi facerent, docēs satius esse in Asia, quàm in Europa, dimicare. namque fama exierat, Artaxerxem comparare classem pedestresque exercitus, quos in Græciam mitteret. Datâ potestate, tantâ celeritate usus est, ut prius in Asiam cum copiis pervenerit, quàm regii satrapæ eum scirent profectum. Quò factum est, ut omnes Imperatores imparatos, imprudentesque offenderet. Id ut cognovit Tissaphernes, qui summum imperium tum inter Præfectos habebat regiones, inducias à Lacone petivit, simulans se dare operam, ut Lacedæmoniis cum Rege conveniret: re autem verâ ad copias comparandas: easque impetravit

travit trimestres. Juravit autem uterque se sine dolo inducias conservaturum: in qua pactione summâ fide mansit Agefilaus: contra ea Tissaphernes nihil aliud, quàm bellū comparavit. Id etsi sentiebat Laco, tamen iusjurandum servabat, multumque in eo consequi se dicebat, quòd Tissaphernes perjurio suo, & homines suis rebus abalienaret, & deos sibi iratos redderet: se autem servatâ religione confirmare exercitum, cùm animadverteret deorum numen facere secum, hominesque sibi conciliari, quòd his studere consueissent, quos conservare fidem viderent. Postquam induciarum præterit dies, barbarus non dubitans, quòd ipsius erant plurima domicilia in Caria, & ea regio in his temporibus multo putabatur locupletissima, eò potissimum hostes impetum facturos: omnesque copias eò contraxerat. At Ageilaus in Phrygiana se convertit, eamque prius depopulatus est, quàm Tissaphernes usquam se moveret. Magna

H

præda militibus locupletatis Ephe-
sum hyematum exercitum reduxit,
atq; ibi officinis armorum institutis,
magnâ industriâ bellum paravit: &
quo studiosus armarentur, insignius-
que ornarentur, præmia proposuit,
quibus donarentur, quorum egregia
in ea re fuisset industria. Fecit idem
in exercitationum generibus, ut, qui
cæteris præstitissent, eos magnis affi-
ceret muneribus. His igitur rebus ef-
fecit, ut & ornatissimum, & exercita-
tissimū haberet exercitum. Huic cum
tempus esset visum copias extrahere
ex hybernaculis, vidit, si quò esset
iter facturus, palàm pronunciaffet,
hostes non credituros, aliasq; regio-
nes occupaturos, nec dubitatu-
ros aliud esse facturum, ac pronunciaffet.
Itaq; cùm ille Sardis se iturum dixisset,
Tissaphernes eandem Cariam defen-
dendam putavit. In quo cum eum o-
pinio fefellisset, victumq; se vidisset
consilio: serò suis præsidio profectus
est, nam cum illo venisset, jam Agefi-
laus multis locis expugnatis magna-
erat

erat præda potitus. Laco autem, cum videret hostes equitatu superare, nunquam in campo sui fecit potestatem, & his locis manum conferuit, quibus plus pedestres copiae valerent. Pepulit ergo quotiescunque congressus est, multo majores adversariorum copias, & sic in Asiâ versatus est, ut omnium opinione victor duceretur. Hic cum animo medicaretur proficisci in Persas: & ipsum Regem adoriri, nuncius ei domo venit Ephorû jussu, bellum Athenienses & Bœotios indixisse Lacedæmoniis: quare venire non dubitaret. In hoc non minus ejus pietas suscipienda est, quàm virtus bellica: qui cum victori præesset exercitui, maximamq; haberet fiduciam regni Persarum potiundi, tâta modestia dicto audiens fuit jussis absētium magistratuû, ut si privatus in comitio esset Spartæ, cujus exemplum utinam Imperatores nostri sequi voluissent, sed illuc redeamus. Agesilaus opulentissimo regno præposuit bonam existimationem, multoq; gloriosius

H 2

duxit, si institutis patriæ paruisset, quàm si bello Asiam superasset. Hac igitur mente Hellespontum copias trajecit, tantaque usus est celeritate, ut, quod iter Xerxes anno vertente confecerat, hic transierit triginta diebus. Cùm jam haud longè abesset à Peloponneso, obsistere ei conati sunt Athenienses & Bœotii, cæteri-que eorum socii, apud Coroneam: quos omnes gravi prælio vicit. Hujus victoriæ vel maxima fuit laus, quòd cùm plerique ex fuga se in templum Minervæ conjecissent, quæreturque ab eo, quid his fieri vellet, etsi aliquot vulnera acceperat eo prælio, & iratus videbatur omnibus, qui adversus arma tulerant, tamen antetulit iræ religionem, & eos vetuit violari. Neque hoc solum in Græcia fecit, ut templa deorum sancta haberet: sed etiam apud barbaros summâ religione omnia simulacra, arasque conservavit. Itaq; prædicabat, mirari se non sacrilegorum numero haberi, qui supplicibus eorum nocuis-

sent

sent: aut non gravioribus poenis affici, qui religionem minuerent, quam qui sana spoliarent. Post hoc prælium collatum est omne bellum circa Corinthum: ideoque Corinthium est appellatum. Hic cum unâ pugna decem millia hostium, Agesilao duce, cecidissent: eoq; facto opes adversariorum debilitatæ viderentur: tantum abfuit ab insolentia gloriæ, ut commiseratus sit fortunam Græciæ, quod tam multi à se victi vitio adversariorum concidissent. namq; illâ multitudine, si sana mens esset, Græciæ supplicium Persas dare potuisse. Idem cum adversarios intra mœnia compulisset, & ut Corinthum oppugnaret, multi hortarentur: negavit id suæ virtuti convenire. se enim eum esse dixit, qui ad officium peccantes redire cogeret, non qui urbes nobilissimas expugnaret Græciæ. nam si, inquit, eos extinguere voluerimus, qui nobiscum adversus barbaros steterunt, nosmetipsi nos expugnaverimus, illis quiescentibus, quo

facto sine negotio, cum voluerint, nos oppriment. Interim accidit illa calamitas apud Leuctra Lacedæmoniis, quo ne proficisceretur, cum à plerisq; ad exeundum premeretur, ut si de exitu devinaret, exire noluit. Idem cum Epaminondas Spartam oppugnaret, essetq; sine muris oppidum: talem se Imperatorem præbuit, ut eo tempore omnibus apparuerit, nisi ille fuisset, Spartam futuram non fuisse. in quo quidem discrimine celeritas ejus consilii saluti fuit universis, nam cum quidam adolescentuli hostium advetum perterriti ad Thebanos transfugere vellent, & locum extra urbem editum cepissent: Agesilaus, qui perniciosissimū fore videret, si animadversum esset, quenquam ad hostes transfugere conari, cum suis eò venit, atque, ut si bono animo fecissent, laudavit consilium eorum, quòd eum locum occupassent, & se, id quoque fieri debere, animadvertisse. Sic adolescentulos simulata laudatione recuperavit, & adjunctis de suis comiti-

mitibus, locum tutum reliquit. namque illi aucto numero eorum, qui expertes erant consilii, commovere se non sunt ausi, eoque libentius, quod latere arbitrabantur, quæ cogitarant. Sine dubio post Leuctricam pugnam Lacedæmonii se nunquam refecerunt, neque pristinum imperium recuperarunt: cum interim Agesilaus non destitit, quibuscunque rebus posset patriam juvare. nam cum præcipuè Lacedæmonii indigerent pecunia: ille omnibus, qui à Rege defece- rant, præsidio fuit, à quib⁹ magnâ donatus pecuniâ, patriam sublevavit. Atq; in hoc illud in primis fuit admirabile, cum maxima munera ei ab Regibus, & dynastis, civitatibusq; conferrentur, nihil unquam in domum suam contulit, nihil de victu, nihil de vestitu Laconum mutavit. Domo eadem fuit contentus qua Euristhenes, progenitor majorum suorum fuerat usus: quam qui intrarat, nullum signum libidinis, nullum luxuriæ vi-

dere poterat: Contra, plurima patientiæ, atque abſtinentiæ. Sic enim erat inſtructa, ut nulla in re differat à cuiuſvis inopis atq, privati. Atque hic tantus vir ut naturam ſauitricem habuerat in tribuendis animi virtutibus, ſic maleficam nactus eſt in corpore, exiguus, & claudus altero pede. Quæ res etiam nonnullam afferebat deformitatem: atque ignoti faciem ejus cùm intuerentur, contemnebant, qui autem virtutem noverant, non poterant admirari ſatis. Quod ei uſu venit, cùm annorum octoginta ſubſidio Thaco in Ægyptum iviſſet, & in acta cum ſuis accubiſſet, ſine ullo tecto: ſtratumque haberet tale, ut terra tecta eſſet ſtramenti: neque huc amplius, quàm pellis eſſet injecta, eodemque comites omnes accubiſſent, veſtitu humili, atque obſoleto, ut eorum ornatus non modò in his Regem neminem ſignificaret, ſed hominis non beatiffimi ſuſpicionem præberet. Hujus de adventu fama cùm ad regiones eſſet perla-

perlata, celeriter munera eò cuiusque generis sunt allata. His quærentibus Agesilaum, vix fides facta est, unum esse ex iis, qui tum accubabant. Qui cùm Regis verbis, quæ attulerant, dedissent, ille præter vitulina, & huiusmodi genera Opsonii, quæ præsens tempus desiderabat, nihil accepit. unguenta, coronas secundamq; mensam servis dispertiit, cæteraque referri iussit. Quo facto eum barbari magis etiam contempserunt, quòd eum ignorantia bonarum rerum illa potissimum sumplisse arbitrabantur. Hic cùm ex Ægypto reverteretur, donatus à Rege Nectanabe ducentis viginti talentis, quæ ille muneri populo suo daret: venissetq; in portum, qui Menelai vocatur, jacens inter Cyrenas & Ægyptum, in morbum implicitus decessit. ibi eum amici, quò Spartam facilius perferri possent, quòd mel non habebant, cerâ circumfuderunt, atq; ita domum retulerunt.

E V M E

EUMENES.

EUMENES Cardianus. Hujus si virtuti par data esset fortuna, non ille quidem major fuisset, sed multo illustrior, atque etiam honoratior; quod magnos homines virtute metiuntur, non fortunâ, prudentes. Nam cum ætas ejus incidisset in ea tempora, quibus Macedones florent, multum ei detraxit viventi, quod alienæ erat civitatis: neq; aliud huic defuit, quàm generosa stirps. tametsi enim ille domestico summo genere erat, tamen Macedones eum sibi aliquando anteponi indignè ferebant: neq; tamen non patiebantur. vincebat enim omnes curâ, vigilantia, patientia, calliditate, & celeritate ingenii. Hic peradolescens ad amicitiam accessit Philippi, Amyntæ filii, breviq; tempore in intimam pervenit familiaritatem. Fulgebat enim jam in adolescentulo indoles virtutis. Itaque eum habuit ad manum scribæ loco: quod multo apud Grajos honorari

norificentius est, quàm apud Romanos. nam apud nos revera, sicut sunt, Mercenarii scribæ existimantur: at apud illos è contrario, nemo ad id officium admittitur, nisi honesto loco, & fide, & industria cognita, quòd necesse est omnium consiliorum eum esse participem. Hunc locum tenuit amicitia apud Philippum annos septem. illo interfecto, eodem gradu fuit apud Alexandrū annos tredecim, Novissimo tempore præfuit etiam alteri equitum alæ, quæ hetærice appellabatur. Utrique autem consilio semper affuit, & omnium rerum habitus est particeps. Alexandro Babylone mortuo, cùm regna singulis familiaribus dispartirentur, & summa rerum tradita esset tuenda eidem, cui Alexander moriens annulum suum dederat, Perdiccæ; ex quo omnes conjecerant, eum regnum ei commendasse, quoad liberi ejus in suam tutelam pervenissent: aberant enim Creterus, & Antipater, qui antecedere hunc videbantur; mortuus erat Hephæstio, quē vivum

vum Alexander, quod facile intelligi posset, plurimi fecerat: Hoc tempore data est Eumeni Cappadocia, live potius dicta. nam tum in hostium erat potestate. Hunc sibi Perdicas adjunxerat magno studio, quod in homine fidem, & industriam magnā videbat, non dubitans, si eum pellexisset, magno usui fore sibi in his rebus, quas apparabat. Cogitabat enim, quod ferè omnes in magnis imperiis concupiscunt, omnium partes corripere, atque complecti. Neque verò hoc solus fecit, sed cæteri quoque omnes, qui Alexandri fuerant amici. Primus Leonnatus Macedoniam præoccupare destinaverat. Is multis magnisque pollicitationibus persuadere Eumeni studuit, ut Perdiccam desereret, ac secum faceret societatem. Cum eum perducere non posset, interficere conatus est: & fecisset, nisi ille clam noctu ex præsidiis ejus effugisset, interim conflata sunt illa bella, quæ ad internecionem post Alexandri mortem gesta sunt, omnes-

omnesque concurrerunt ad Perdiccam opprimendum. quem etsi infirmum videbat, quod unus omnibus resistere cogebatur, tamen amicum non deseruit, neque salutis, quam fidei fuit cupidior. Præfecerat eum Perdiccas ei parti Asiæ, quæ inter Taurum montem jacet, atque Hellespontum: & illum unum opposuerat Europæis adversariis. Ipse Ægyptum oppugnatum adversus Ptolomæum erat profectus. Eumenes cum neque magnas copias, neque firmas haberet, quod inexercitata, & non multo ante erant contractæ; adventare autem dicerentur, Hellespontumque transcurrisse Antipater & Craterus magno cum exercitu Macedonum, viri cum claritate, tum usu belli præstantes: Macedonès verò milites eâ tunc erant famâ, qua nunc Romani feruntur: etenim semper habitati sunt fortissimi, qui summam Imperii potirentur. Eumenes igitur intelli-

gebat, si copiae suae cognoscerent, adversus quos ducerentur, non modo non ituras, sed simul cum nuncio dilapsuras. Itaque hoc ejus fuit prudentissimum consilium, ut deviis itineribus milites duceret, in quibus vera audire non possent: & his persuaderet, se contra quosdam barbaros proficisci. Itaque tenuit hoc propositum, & prius in aciem exercitum eduxit, præhæmque commisit, quam milites sui scirent, cum quibus arma conferrent. Effecit etiam illud locorum præoccupatione, ut equitatu potius dimicaret, quò plus valebat, quam peditatu, quo erat deterior. Quorum acerrimo concursu cum magnam partem diei esset pugnatum, cedit Craterus dux, & Neoptolemus, qui secundum locum imperiù tenebat. cum hoc concurrat ipse Eumenes, qui cum inter se complexi, in terram ex equis decidissent, ut facile intelligi posset inimica mente contenten-

tendisse, animoque magis etiam
pugnasse, quàm corpore: non prius
distracti sunt, quàm alterum ahima
reliquerit. Ab hoc aliquot plagis
Eumenes vulneratur, neque eo ma-
gis ex prælio excessit, sed acrius ho-
stibus institit. Hic equitibus pro-
fligatis, interfecto duce Cratero,
multis præterea, & maximè nobi-
libus captis, pedestris exercitus,
quod in ea loca erat deductus, ut in-
vito Eumene elabi non posset, pa-
cem ab eo petiit, quam cum impe-
trasset, in fide non mansit, & se, si-
mul ac potuit, ad Antipatrum rece-
pit. Eumenes Craterum ex acie se-
nivivum elatum recreare studuit.
cùm id non posset, pro hominis di-
gnitate, proque pristina amicitia
(namque illo usus erat Alexandro
vivo familiariter) amplo funere ex-
tulit, ossaque in Macedoniam uxo-
ri ejus, ac liberis remisit. Hæc dum
apud Hellespontum geruntur, Per-
diccas apud flumen Nilum interfi-

citur à Seleuco & Antigono: rerumque summa ad Antipatrum defertur. Hic, qui deseruerant, exercitu suffragium ferente, capitis absentes damnantur, in his Eumenes. Hac ille percussus plagâ non succubuit, neque eo secius bellum administravit, sed exiles res animi magnitudinem, etsi non frangebant, tamen imminuebant. Hunc persequens Antigonus, cum omni genere copiarum abundaret, sæpè in itineribus vexabatur: neque unquam ad manum accedere licebat, nisi his locis, quibus pauci possent multis resistere. Sed extremo tempore cum consilio capi non posset, multitudine circumventus est, hinc tamen multis suis amissis, se expedit, & in castellum Phrygiæ, quod Nora appellatur, confugit. In quo cum circumfederetur, & vereretur, ne uno loco manens, equos militares perderet, quod spatium non esset agitandi: callidum fuit ejus inven-

ventum, quemadmodum stans iumentum calefieri, exerceri que posset, quo libentius & cibo uteretur, & à corporis motu non removeretur, Substringebat caput loro altius, quàm ut prioribus pedibus planè terram posset attingere. deinde post verberibus cogebat exsultare, & calces remittere. qui motus non minus sudorem excutiebat, quàm si in spacio decurreret. Quo factum est, quod omnibus mirabile est visum, ut iumenta æquè nitida ex castello educeret, cum complures menses in obsidione fuisset, ac si in campistris & planis ea locis habuisset. Quotiescunque voluit & apparatus, & munitiones Antigoni alias incendit, alias disjecit. Tenuit autem se uno loco, quamdiu fuit hyems. quòd castrum subsidia habere non poterat, ver appropinquabat: simulata deditio, dum de conditionibus tractat, præfectis Antigoni imposuit: seque ac suos omnes extra-

xit incolumes. Ad hunc Olympias mater quæ fuerat Alexandri, cum literas & nuncios misisset in Asiam consultum, utrum repetitum Macedoniam veniret, (nam tum in Epiro habitabat) & eas res occuparet, an in Epiro maneret: huic ille primum suavit, ne se moveret, & expectaret, quo ad Alexandri filius regnum adipisceretur. sin aliqua cupiditate raperetur in Macedoniam, omnium injuriarum oblivisceretur, & in neminem acerbior uteretur imperio. Horum nihil ea fecit. nam & in Macedoniam profecta est, & ibi crudelissimè se gessit. Petiit autem ab Eumene absente, ne pateretur, Philippo domus, & familiæ inimicissimos regnare, amicissimos interire, ferretq; opem liberis Alexandri. quam veniam si sibi daret, quàm primum exercitus pararet quos sibi subsidio adduceret. id quod facilius faceret, se omnibus præfectis qui in officio manebant, misisse literas, ut ei parent,

rent, ejusque consiliis uterentur. His
verbis Eumenes permotus satius du-
xit, si ita tulisset Fortuna, perire be-
nemeritis referentem gratiam, quàm
ingratum vivere. Itaq; copias con-
traxit, bellum adversus Antigonum
comparavit. quòd unà erant Ma-
cedones complures nobiles, in his
Peucestes, qui corporis custos fue-
rat Alexandri, tum autem obtine-
bat Persidem: & Teutamus, cujus
sub Imperio phalanx erat Macedo-
num: invidiam verens, (quam ta-
men effugere non potuit) si potius
ipse alienigena summi imperii po-
tiretur, quàm alii Macedonum,
quorum ibi erat multitudo: in prin-
cipiis nomine Alexandri statuit ta-
bernaculum, in eoq; sellam au-
ream cum sceptro ac diademate jus-
sit poni, eoq; omnes quotidie
convenire, ut ibi de summis rebus
consilia caperentur, credens mino-
re se invidia fore, si specie imperii,
nominisq; simulatione Alexandri

bellum videretur administrare ; quod
& fecit. nam cum non ad Eumenis
principia , sed ad regia convenire-
tur , atque ibi de rebus deliberaretur ,
quodammodo latebat , cum
tamen per eum unum gererentur om-
nia. Hic in Parætacis cum Anti-
gono conflavit , non acie instructa ,
sed in itinere , eumque malè ac-
ceptum in Mediam hiematum coëgit
redire. ipse in finitima regione Per-
sidis hiematum copias divisit , non
ut voluit , sed militum ut coge-
bat voluntas. namque illa phalanx Ale-
xandri Magni , quæ Asiam peragra-
rat , deviceratque Perses , invetera-
tâ cum gloriâ , tum etiam licentiâ
non parere se ducibus , sed impera-
re postulabat : ut nunc veterani fa-
ciunt. Itaque periculum est , ne fa-
ciant , quod illi fecerunt suâ intem-
perantiâ , nimiaque licentiâ , ut om-
nia perdant , neque minus eos cum
quibus steterint , quam adversus
quos fecerint. quod si quis illorum
vete-

veteranorum legat facta, paria horum cognoscat: neque rem ullam, nisi tempus, interessè judicet. sed ad illos revertar. Hiberna sumpserant non ad usum belli, sed ad ipsorum luxuriam: longèque inter se discescerant. Hoc Antigonus cum comperisset, intelligeretque se parem non esse paratis adversariis, statuit aliquid sibi consilii novi esse capiendum. Duæ erant viæ, qua ex Medis, ubi ille hiemabat, ad adversariorum hibernacula posset perveniri. quarum brevior per loca desertata, quæ nemo incolebat propter aquæ inopiam, cæterum dierum erat ferè decem. illa autem, quæ omnes compeabant, altero tanto longiorem habebat anfractum, sed erat copiosa, omniumque rerum abundans, hac si proficisceretur, intelligebat prius adversarios rescituros de suo adventu, quàm ille tertiam partem confecisset itineris. sin per loca sola contenderet, sperabat

se imprudentem hostem oppressurum. Ad hanc rem conficiendam imperavit quàm plurimos utres, atque etiam culeos comparari: post hæc pabulum: præterea cibaria cocta decem dierum: utque quàm minimè fieret ignis in castris, iterque quod habebat omnes celat. Sic paratus, qua constituerat, proficiscitur. Dimidium ferè spatium confecerat, cùm ex fumo castrorum ejus, suspitio allata est ad Eumenem, hostem appropinquare, conveniunt duces. quæritur quid opus sit factò. intelligebant omnes tam celeriter copias ipsorum contrahi non posse, quàm Antigonus affuturus videbatur. Hic omnibus titubantibus, & de rebus summis desperantibus, Eumenes ait, si celeritatem velint adhibere, & imperata facere, quod ante non fecerint, se rem expediturum. nam quod diebus quinque hostis transisse posset, se effecturum, ut non minus totidem dierum spacio retar-

retardaretur : quare circumirent,
suasque quisque copias contraheret.
ad Antigoni autem refrenandum
imperum tale capit consilium. Cer-
tos mittit homines ad infimos mon-
tes, qui obvii erant itineri adversa-
riorum, hisque præcepit, ut prima
nocte quam latissimè possint, ignes
faciant quàm maximos : atque hos
secunda vigilia minuant, tertia per-
exiguos reddant, ut assimulata ca-
strorum consuetudine suspicionem
injiciant hostibus, in his locis esse
castra, ac de eorum adventu esse
prænunciatum : idemque postera no-
cte faciant. quibus imperatum e-
rat, diligenter præceptum curant.
Antigonus tenebris obortis, ignes
conspicatur : credit de suo adventu
esse auditum, & adversarios illuc
suas contraxisse copias. mutat con-
silium, & quoniam imprudentes
adoriri non posset, flectit iter suum,
& illum anfractum longiorem copio-
sæ viæ capit, ibique diem unum ope-

ritur ad lassitudinem sedandam militum, ac reficienda jumenta, quo integriore exercitu decerneret. Hic Eumenes callidum Imperatorem vitavit consilio, celeritatemque impedivit ejus, neque tamen multum profecit. nam invidiâ ducum, cum quibus erat, perfidiaque militum Macedonum veteranorum, cum superior prælio discessisset, Antigono est deditus, cum exercitus ei ter ante separatis temporibus jurasset, se eum defensurum, nec unquam deserturum. Sed tanta fuit nonnullorum virtutis obtrectatio, ut fidem amittere mallent, quam eum non prodere. Atque hunc Antigonus, cum ei fuisset infestissimus, conservasset, si per suos esset licitum, quod ab nullo se plus adjuvari posse intelligebat in his rebus, quas impendere jam apparebat omnibus. Imminabant enim Seleucus, Lyfimachus, Ptolomæus, opibus jam valentes: cum quibus ei de summis rebus erat dimi-

dimicandum, sed non passi sunt ii, qui circa erant, quòd videbant, Eumene recepto, omnes præ illo parvi futuros. Ipse autem Antigonus adeò erat incensus, ut, nisi magnâ spe maximarum rerum, leniri non posset. Itaque cùm eum in custodiam dedisset, præfectus custodum quæsisset, quemadmodum servari vellet: ut acerrimum, inquit, leonem, aut ferocissimum elephantum, nondum enim statuerat, conservaret eum, nec ne. Veniebat autem ad Eumenem utrumque genus hominum, & qui propter odium fructum oculis ex ejus casu capere vellent, & qui propter veterem amicitiam colloqui, consolarique cuperent. multi etiam qui ejus formam cognoscere studebant, qualis esset, quem tamdiu, tamque valdè timuissent, cujus in pernicie positam spem habuissent victoriæ. At Eumenes, cùm diutius in vinculis esset, ait Onomarcho, penes quem summa imperii erat cu-

stodiæ, semirari, quare jam tertium diem sic teneretur: nō enim hoc convenire Antigoni prudentiæ, ut sic se uteretur victo. quin aut interfici, aut missum fieri juberet. Hic cū ferocius Onomarcho loqui videretur, quid? tu, inquit, animo sissto eras, cur non prælio cecidisti potius, quā in potestatem inimici venires? Huic Eumenes, utinam quidem istud evenisset, inquit: sed eo non accidit, quod nunquam cum fortiore sum congressus. non enim cum quocquam arma contuli, quin is mihi succubuerit. non enim virtute hostium, sed amicorum perfidiā, decidi. Neque id falsum. nam & dignitate fuit honesta, & viribus ad laborem ferendum firmis, neque tam magno corpore, quā figurā venustā. De hoc Antigonus cū solus constituere non auderet, ad consilium retulit. Hic cum plerique omnes primò perturbati admirarentur, non jam de eo sumptum esse
suppli-

supplicium, à quo tot annos adeo
essent malè habiti, ut sæpè ad de-
sperationem forent adducti: quique
maximos duces interfecisset, deni-
que in quo uno esset tantum, ut, quo-
ad ille viveret, ipsi securi esse non pos-
sent: interfecto nihil habituri ne-
gocii essent: postremò si illi redde-
ret salutem, quærebant, quibus ami-
cis esset usurus. sese enim cum Eu-
mene apud eum non futuros. Hic
cognita consilii voluntate, tamen
usque ad septimum diem deliberan-
di sibi spatium reliquit. tum autem
cùm vereretur, ne qua seditio exer-
citus oriretur, vetuit ad eum quem-
quam admitti, & quotidianum vi-
ctum amoveri iussit. nam negabat
se ei vim allaturum, qui aliquando
fuisset amicus. Hic tamen non am-
plius, quàm triduum, fame fatigatus,
cùm castra moverentur, insciente
Antigono jugulatus est à custodi-
bus. Sic Eumenes annorum quin-
que & quadraginta, cùm ab anno
vicefi-

vicelimo (ut supra ostendimus) sex-
tem annos Philippo apparuisset, &
tredecim apud Alexandrum eun-
dem locum obtinuisset, in his uni
equitum alæ præfuisse, post autem
Alexandri Magni mortem, Impera-
tor exercitus duxisset, summosque
duces partim repulisset, partim in-
terfecisset: captus non Antigoni
virtute, sed Macedonum perjurio,
talem habuit exitum vitæ. De quo
quanta fuerit omnium opinio co-
rum, qui post Alexandrum Magnum
Reges sunt appellati, ex hoc facilli-
mè potest judicari: quòd nemo Eu-
mene vivo Rex appellatus est, sed
præfectus. iidem post hujus occa-
sum, statim regium ornatum, no-
menque sumpserunt: neque, quod
initio prædicarant, se Alexandri li-
beris regnum servare, id præstare
voluerunt, & uno propugnatore
sublato, quid sentirent, aperuerunt.
Hujus sceleris Principes fuerunt An-
tigonus, Ptolomæus, Seleucus, Ly-
sima-

simachus, Cassander. Antigonus autem Eumenem mortuum, propinquis ejus sepeliendum tradidit. qui eum militari, honestoque funere, comitante toto exercitu, humaverunt, ossaque ejus in Cappadociam ad matrem, atq; uxorem liberosq; ejus deportanda curârunt.

PHOCIO.

PHOCIO Atheniensis etsi sæpè exercitibus præfuit, summosque magistratus cepit, tamen multò ejus notior integritas est vitæ, quam rei militaris labor. Itaq; hujus memoria est nulla, illius autem magna fama: ex quo cognomine Bonus est appellatus. Fuit enim perpetuò pauper, cùm divitissimus esse posset, propter frequentes delatos honores, potestatesque summas, quæ ei à populo mandabantur. Hic cùm à Rege Philippo munera magnæ pecuniæ repudiaret, legatique hortarentur accipere, simulque admonerent, si ipse
his

his facile careret, liberis tamen suis
 prospiceret, quibus difficile esset in
 summa paupertate tantam pater-
 nam tueri gloriam: Hic ille, si mei
 similes erunt, idem hic, inquit, a-
 gellus illos alet, qui me ad hanc di-
 gnitatem perduxit, sin dissimiles sunt
 futuri, nolo meis impensis illorum
 ali, augeriq; luxuriam. Eidem cum
 propè ad annum octogesimum pro-
 spera permansisset fortuna, extre-
 mis temporibus magnum in odium
 pervenit suorum civium. Primò cum
 Demade de urbe tradenda Antipa-
 tro, consenserat: ejusque consilio
 Demosthenes cum cæteris, qui bene
 de Republ. mereri existimabantur,
 plebiscito in exilium erant expulsi.
 Neque in eo solùm offenderat, quod
 patriæ malè consuluerat, sed etiam
 quod amicitiae fidem non præstite-
 rat. namque auctus, adjutusque à
 Demosthene, eum, quem tenebat,
 ascenderat gradum, cum adversus
 Charetem eum subornaret: ab eo-
 dem

dem in judiciis, cum capitis causam diceret, defensus, aliquoties liberatus discesserat, hunc non solum in periculis non defendit, sed etiam prodidit. Concidit autem maximè uno crimine, quia cum apud eum summum esset imperium populi, & Nicanorem Cassandri præfectum insidiari Piræo Atheniensium à Dercyllo moneretur: idemque postularet, ut provideret, ne comitati- bus civitas privaretur: hinc, cupiente populo, Phocio negavit esse periculum sequæ ejus rei obsidem fore pollicitus est. neque ita multo post Nicanor Piræeo est potitus. ad quem recuperandum cum populus armatus concurrisset: ille non modò neminem ad arma vocavit, sed ne armatis quidem præesse voluit. si- ne quo Athenæ omnino esse non possunt. Erant eo tempore Athenis duæ factiones: quarum una populi causam agebat, altera optimatum. in hac erat Phocio & Demetrius Phale.

Phalereus. harum utraque Macedonum patrociniis nitebatur. nam populares Polyperchonti favebant: optimates cum Cassandro sentiebant. Interim à Polyperchonte Cassander Macedoniâ pulsus est: quo facto populus superior factus, statim duces adversariæ factionis capitis damnatos patriâ pepulit: in his Phocionem & Demetrium Phalereum: deque ea re legatos ad Polyperchontem misit, qui ab eo peterent, ut sua decreta confirmaret. huc eodem profectus est & Phocio, quò ut venit, causam apud Philippum Regem verbo, re ipsa quidem apud Polyperchontem iussus est dicere. namque istum Regis rebus præerat. Hic cum ab Agonide accusatus esset, quòd Pyræum Nicanori prodidisset: ex consilii sententia in custodiam coniectus, Athenas deductus est, ut ibi de eo legibus fieret iudicium. Huc ubi perventum est, cum propter atatem pedibus jam non vale-

valeret, vehiculoq; portaretur: magni concursus sunt facti: cum alii reminiscerentur veteris famæ: ætatis misererentur: plurimi verò ira exacerrentur, propter proditiōis suspiciōnem Piræei: maximeque, quod adversus populi commoda in senectute steterat. Qua de re ne perorandi quidem ei data est facultas, & dicendi causam. Inde iudicio legitimis quibusdam confectis damnatus, traditus est undecim viris, quibus ad supplicium, more Atheniensium, publicè damnati tradi solent. Hic cum ad mortem duceretur, obvius ei fuit Emphyletus, quo familiariter fuerat usus. Is cum lachrymans dixisset, ô quàm indigna perpeteris Phocio: huic ille; at non inopinata, inquit. hunc enim exitum pleriq; clari viri habuerunt Athenienses. In hoc tantum fuit odium multitudinis, ut nemo ausus sit eum liber se-
pelire. Itaq; à servis sepultus est.

TIMO.

TIMOLEON.

TIMOLEON Corinthius, sine dubio magnus omnium iudicio hic vir exstitit. namque huic uni contigit, quod nescio an ulli, ut patriam, in qua erat natus, oppressam à tyranno liberaret, & à Syracusis, quibus auxilio erat missus, inveteratam servitutem depelleret: totamque Siciliam multos annos bello vexatam, à barbarisque oppressam, suo adventu in pristinum restitueret. Sed in his rebus non simplici fortuna conflictatus est, & id quod difficilius putatur, multò sapientius tulit secundam, quàm adversam fortunam. Nam cum frater ejus Timophanes, dux à Corinthiis deletus, tyrannidem per milites mercenarios occupasset, particepsque regni posset esse: tantum absuit à societate sceleris, ut antetulerit suorum civium libertatem fratris salutem: & patriæ legibus obtemperare facilius

is duxerit, quam imperare patriæ.
hac mente per harulpicem, com-
munemque affinem, cui soror ex
eisdem parentibus nata, nupta erat,
fratrem tyrannum interficiendum
curavit. Ipse non modò manus non
attulit, sed ne aspicere quidem fra-
ternum sanguinem voluit, nam dum
res conficeretur, procul in præsidio
fuit, ne quis satelles posset succur-
rere. Hoc præclarissimum ejus fa-
cinus non pari modo probatum est ab
omnibus. nonnulli enim læsam ab
illo pietatem putabant, & invidiâ
laudem virtutis obtinebant. Mater
verò post id factum neque domum
ad se filium admisit, neque aspexit,
quin eum fratricidam, impiumque
detestans compellaret. Quibus ver-
bis adeò ille est commotus, ut non-
nunquam vitæ finem facere volue-
rit, atque ex ingratorum hominum
conspectu morte decedere. Interim
Dione Syracusis interfecto, Diony-
sius rursus Syracusarum potitus est:
cujus

cujus adversarii opem à Corinthiis petiverunt: ducemque, quo in bellum uterentur, postularunt. Huc Timoleon missus incredibili felicitate Dionysium totâ Siciliâ depulit: cum interficere posset, noluit: tantoque ut Corinthum perveniret, effecit, quod utrorumque Dionysiorum opibus Corinthii sæpè adjuti fuerant; cuius benignitatis memoriam volebat existare: & quod eam præclaram victoriam ducebat, in qua plus esset clementiæ, quàm crudelitatis: postremò ut non solum auribus acciperetur, sed etiam oculis cerneretur: quem, & ex quanto regno ad quam fortunam detrussisset. Post Dionysii decessum cum Iceta bellavit, qui adversatus fuerat Dionysio, quem non odio tyrannidis dissensisse, sed cupiditate, indicio fuit, quòd ipse expulso Dionysio imperium dimittere noluit. Hoc superato Timoleon maximas copias Karthaginensium apud Crimæsum

messum flumen fugavit, ac satis habere coëgit, si liceret Africam obtinere, quijam complures annos possessionem Siciliae tenebant. Cepit etiam Mamercum, Italicum ducem, hominem bellicosum, & potentem, qui tyrannos adjutum in Siciliam venerat. Quibus rebus confectis cum propter diuturnitatem belli non solum regiones, sed etiam urbes desertas videret, conquistavit, primum, quos potuit Siculos: deinde Corintho arcessivit colonos, quod ab his initio Syracusæ erant conditæ. Civibus veteribus sua restituit, novis bello vacuefactas possessiones divisit, urbium moenia disiecta, fanaque delecta refecit, civitatibus leges libertatemque reddidit; & maximo bello tantum ocium toti insulæ conciliavit, ut hic conditor urbium earum, non illi, qui initio deduxerant, videretur. Arcem Syracusis, quam muniaverat Dionysius ad urbem obsidendam, à fundamen-

K

tis disjecit. cætera tyrannidis propugnacula demolitus est, deditque operam, ut quàm minimè multa vestigia servitutis manerent. Cùm tantis esset opibus, ut etiam invitis imperare posset, tantùm autem haberet amorem omnium Siculorum, & nullo recusante regnum obtineret, maluit se diligì, quàm metui. Itaque cùm primum potuit, imperium deposuit, & privatus Syracusis, quod reliquum vitæ fuit, vixit, neque verò id imperitè fecit. nam quòd cæteri Reges imperio potuerunt, hic benevolentia tenuit. Nullus honos huic defuit: neque postea Syracusis res ulla gesta est publica, de qua prius sit decretum, quàm Timoleonis sententià cognita. Nullius unquam consilium non modò antelatum, sed ne comparatum quidem est neque id magis benevolentia factum est, quàm prudentia. Hic cùm ætate jam profectus esset, sine ullo morbo lumina oculorum amisit. quam cala-

calamitatem ita moderatè tulit, ut neque cum querentem quisquam audierit, neque eo minus privatis publicisque rebus interfuerit. veniebat autem in Theatrum, cùm ibi consilium populi haberetur, propter valetudinem vectus jumentis junctis, atque ita de vehiculo, quæ videbantur, dicebat: neque hoc illi quisquam tribuebat superbix. nihil enim unquam neque insolens, neque gloriosum, ex ore ejus exiit. qui quidem, cùm suas laudes audiret prædicari, nunquam aliud dixit, quàm se in ea re maximas diis gratias agere, atque habere, quòd cùm Siciliam recreare constituisset, tum se potissimum ducem esse voluissent. nihil enim rerum humanarum sine deorum numine agi putabat. Itaq; suæ domi sacellum *Αὐτοματίας* constituerat, idque sanctissimè colebat. Ad hanc hominis excellentem bonitatem mirabiles accesserunt casus. Nam prælia maxima natali die suo

fecit omnia: quo factum est, ut ejusdem natalem festum haberet universa Sicilia. Huic quidam Lamestius, homo petulans, & ingratus vadimonium cum vellet imponere, quod cum illos se lege agere diceret, & complures concurrissent, qui procacitatem hominis manibus coercere conarentur: Timoleon oravit omnes, ne id facerent. namque id ut Lamestio, cæterisque liceret, se maximos labores, summaque adiis se pericula. Hanc enim speciem libertatis esse, si omnibus, quod quisque vellet, legibus experiri liceret. Idem, cum quidam Lamestii similis, nomine Demænetus in concione populi, de rebus gestis ejus de trahere cœpisset, ac nonnulla inveheretur in Timoleonta: dixit, nunc demum se voti esse damnatum. namque hæc à diis immortalibus semper precatum, ut talem libertatem restitueret Syracusanis, in qua cuivis liceret, de quo vellet, impunè dicere.

Hic

Hic cùm diem supremum obiisset, publicè à Syracusanis in gymnasio quod Timoleontium appellatur, tota celebrante Sicilia, sepultus est.

DE REGIBUS.

HI ferè fuerunt Græciæ gentis duces, qui memoriâ digni videantur præter Reges. namque eos attingere noluimus, quod omnium res gestæ separatim sunt relatæ, neque tamen hi admodum sunt multi. Lacedæmonius autem Agesilaus nomine, non potestate fuit Rex, sicut cæteri Spartani. Ex his verò qui dominatum Imperio tenuerunt, excellentissimi fuerunt (ut nos judicamus) Persarum Cyrus, & Darius, Hydaspis filius: quorum uterque privatus, virtute regnum est adeptus. Prior horum apud Massagetæ in prælio cecidit. Darius senectute diem obiit supremum. Tres sunt præterea ejusdem generis, Xerxes, & duo Artaxerxes, Marochir & Mnemon,

Xerxi maximè est illustre, quòd maximis post hominum memoriam exercitibus, terra marique, bellum intulit Græciæ. At Marochir præcipuam habet laudem amplissimæ, pulcherrimæque corporis formæ: quam incredibili ornavit virtute belli. namque illo Persarum nemo fuit manu fortior. Mnemon autem justitiæ famâ floruit. nam cùm matris suæ scelere amisisset uxorem, tantum indulgit dolori, ut cum pietas vinceret. Ex his duo eodem nomine, morbo naturæ debitum reddiderunt: tertius ab Artabano præfecto ferro interfectus est. Ex Macedonum autem genere duo multo cæteros antecesserunt rerum gestarum gloriâ, Philippus Amyntæ filius, & Alexander Magnus, horum alter Babylone morbo consumptus est. Philippus Ægis à Pausania, cùm spectatum ludos iret, juxta theatrum occisus est. Unus Epirotes Pyrrhus, qui cum populo Rom. bellavit. is
cum

cum Argos oppidum oppugnaret in Peloponneso, lapide ictus interiit. Unus item Siculus Dionysius prior, nam & manu fortis, & belli peritus fuit, &, id quod in tyranno non facile reperitur, minimè libidinosus, non luxuriosus, non avarus, nullius rei denique cupidus, nisi singularis, perpetuique imperii, ob eamque rem crudelis. nam dum id studuit munire, nullius pepercit vitæ, quem ejus insidiatorem putaret. Hic cum virtute tyrannidem sibi peperisset, magna retinuit felicitate, majorque annis sexaginta natu decessit florente regno. neque in tam multis annis cujusquam ex sua stirpe funus vidit, cum ex tribus uxoribus liberos procreasset, multi que ei nati essent nepotes. Fuerunt præterea multi Reges ex amicis Alexandri Magni, qui post obitum ejus imperia ceperunt. In his Antigonus, & hujus filius Demetrius, Lyfimachus, Seleucus, Ptolomæus. Ex his Anti-

gonus cum adversus Seleucum, Lysimachumque dimicaret in prælio occisus est. Pari leto affectus est Lysimachus à Seleuco. nam societate dissoluta, bellum inter se gesserunt. At Demetrius cum filiam suam Seleuco in matrimonium dedisset, neque eo magis fida inter eos amicitia manere potuisset: captus bello, in custodia socer generi periit morbo, neque ita multò post, Seleucus à Ptolomæo Cerauno dolo interfectus est. quem ille à patre expulsus Alexandria, alienarum opum indigentem receperat. Ipse autem Ptolomæus, cum vivus filio regnum tradidisset, ab illo eodem vitâ privatus dicitur. De quibus quoniam satis dictum putamus, non incommodum videtur non præterire Hamilcarem & Hannibalem: quos & animi magnitudine, & calliditate, omnes in Africa natos præstitisse constat.

H A.

HAMILCAR.

HAMILCAR Hannibalis Parens, cognomine Barcas, Karthaginensis, primo Punico Bello, sed temporibus extremis, admodum adulescentulus in Sicilia præesse cæpit exercitui. Cùm ante ejus adventum & mari, & terrâ malè res gererentur Karthaginensium, ipse ubi affuit, nunquam hosti cessit, neque locum nocendi dedit: sæpeque è contrario hostem occasione data lacessivit, semperque superior discessit, quo factò cum penè omnia in Sicilia Pœni amisissent, ille Erycen sic defendit, ut bellum eo loco gestum non videretur. Interim Karthaginenses classe apud insulas Ægates à C. Lutatio Consule Romanorum superati, statuerunt belli finem facere, eamque rem arbitrio permiserunt Hamilcaris. Ille etsi flagrabat bellandi cupiditate, tamen paci serviendum putavit, quòd patriam exhaustum

haustam sumptibus, diutius calamitatem belli ferre non posse intelligebat: sed ita, ut statim mente agitare, si paulum modo res essent resectæ, bellum renovare, Romanosque armis persequi: donec aut virtute vicissent, aut victi manum dedissent. Hoc consilio pacem conciliavit: in qua tantâ fuit ferociâ, ut, cum Catulus negaret se bellum compositurum, nisi ille cum suis, qui Erycem tenuerant, armis relictis, Sicilia decederent: succumbente patria, ipse periturum se potius dixerit, quam cum tanto flagitio domum rediret: non enim suæ virtutis, arma à patria accepta adversus hostes, adversariis tradere. Hujus pertinaciæ cessit Catulus. At ille, ut Karthaginem venit, multò aliter, ac sperabat, rempubl. se habentem cognovit. namque diuturnitate externi mali tantum exarsit intestinum bellum, ut nunquam pari in periculo fuerit Karthago, nisi cum delata

est.

est. Primò! mercenarii milites, qui
adversus Romanos fuerant, desci-
verunt: quorum numerus erat vi-
ginti millium, hi totam abalienâ-
runt Africam, ipsam Karthaginem
oppugnârunt. Quibus malis adeò
sunt Pœni perterriti, ut auxilia e-
tiam à Romanis petiverint, eaque
impetrarint. Sed extremo, cùm pro-
priè jam ad desperationem perve-
nissent, Hamilcarem Imperatorem
fecerunt. Is non solum hostes à mu-
ris Karthaginis removit, cùm am-
plius centum millia facta essent ar-
matorum, sed etiam eò compulit,
ut locorum angustiis clausi, plures
fame, quàm ferro, interirent. omnia
oppida alienata, in his Uticam, at-
que Hipponem, valentissima totius
Africæ, restituit patriæ. neque eo
fuit contentus, sed etiam fines im-
perii propagavit, tota Africa tan-
tum otium reddidit, ut nullum in
ea bellum videretur multis annis
fuisse. Rebus his ex sententia pera-
ctis,

ctis, fidenti animo atque infesto Romanis, quò facilius causam bellandi reperiret, effecit, ut Imperator cum exercitu Hispaniam mitteretur, eoque secum duxit filium Hannibalem, annorum novem. Erat præterea cum eo adolescens illustris, & formosus Hasdrubal, quem nonnulli diligere **** ab Hamilcare, loquebantur. non enim maledici tanto viro deesse poterant. quo factum est, ut à præfecto morum Hasdrubal cum eo vetaretur esse. Hic illi filiam suam in matrimonium dedit, quod moribus eorum non poterat interdici socero, gener. De hoc idè mentionem fecimus, quod Hamilcare occiso ille exercitui præfuit, resque magnas gessit: & Princeps largitione vetustos pervertit mores Karthaginensium: ejusdemque post mortem Hannibal ab exercitu accepit imperium. At Hamilcar posteaquàm mare transiit, in Hispaniamque venit, magnas res secunda gessit

gessit fortuna: maximas, bellicosissimasque gentes subegit: equis, armis, viris, Pecunia, totam locupletavit Africam. Hic cum in Italiam bellum inferre medicaretur, nono anno postquam in Hispaniam venerat, in prælio pugnans adversus Vectones occisus est. Hujus perpetuum odium erga Romanos maximè concitasse videtur secundum bellum Punicum. Namque Hannibal, filius ejus, assiduus patris obstinationibus eò est perductus, ut interire, quàm non Romanos experiri, mallet.

HANNIBAL.

HANNIBAL Hamilcaris filius Kartaginensis. Si verum est, quod nemo dubitat, ut populus Romanus omnes gentes virtute superarit, non est inficiandum, Hannibalem tanto præstitisse cæteros Imperatores prudentia, quanto populus Romanus antecedit forti-

L

rudine cunctas nationes. nam quotiescunque cum eo congressus est in Italia, semper discessit superior. quod nisi domi civium suorum invidia debilitatus esset, Romanos videtur superare potuisse. sed multorum obtrectatio devicit unius virtutem. Hic autem velut hæreditate relictum odium paternum erga Romanos sic confirmavit, ut prius animam, quam id, depoulerit: qui quidem cum patriâ pulsus esset, & alienarum opum indigeret, nunquam destiterit animo bellare cum Romanis, nam ut omittam Philippum, quem absens hostem reddidit Romanis: omnium his temporibus potissimus Rex Antiochus fuit. hunc tanta cupiditate incendit bellandi, ut usque à rubro mari arina conatus sit inferre Italiæ. ad quem cum legati venissent Romani, qui de ejus voluntate explorarent, darentque operam consiliis clandestinis, ut Hanni-

Hannibalem in suspicionem Regi adducerent, tanquam ab ipsis corruptum, alia, atque antea sentire: neque id frustra fecissent, idque Hannibal comperisset, seque ab interioribus consiliis segregari vidisset, tempore dato adiit Regem, ei que cum multa de fide sua, & odio in Romanos commemorasset, hoc adjunxit: pater, inquit, meus Hamilcar puerulo utpote non amplius novem annos nato, in Hispaniam Imperator proficiscens Karthagine Iovi optimo maximo hostias immolavit, quæ divina res dum conficiebatur, quæsi-
vit à me, vellem ne secum in castra proficisci: id cum libenter accepissem, atque ab eo petere cepissem, ne dubitaret ducere: tum ille, faciam, inquit, si fidem mihi, quam postulo, dederis, simulque ad aram adduxit, apud quam sacrificare instituerat: eamque, cæteris remotis, tenentem, jurare iussit.

nunquam me in amicitia cum Romanis fore. Id ego iusjurandum patri datum usque ad hanc diem ita servavi, ut nemini dubium esse debeat, quin reliquo tempore eadem mente sim futurus. quare si quid amicè de Romanis cogitabis, non imprudenter feceris, si me cecilaris. cum quidem bellum pararis, te ipsum frustraberis. si non me in eo Principem posueris. Hac igitur ætate cum patre in Hispaniam profectus est, cujus post obitum Hasdrubale Imperatore sustecto, equitatu omni præfuit. hoc quoque interfecto. exercitus summam Imperii ad eum detulit in Karthaginem delatum, publicè comprobatum est. Sic Hannibal minor quinque & viginti annis natu, Imperator factus proximo triennio omnes gentes Hispaniæ bello subegit Saguntum: foederatam civitatem vi expugnavit, tres exercitus maximos comparavit, Ex his unum

unum in Africam misit, alterum cum Hasdrubale fratre in Hispania reliquit. Tertium in Italiam secum duxit, saltum Pyrenæum transiit, quacunque iter fecit, cum omnibus incolis confligit, neminem, nisi victum, dimisit. Ad alpes posteaquam venit, quæ Italiam ab Gallia sejungunt, quas nemo unquam cum exercitu ante eum, præter Herculem Grajum, transierat: quo facto is hodie saltus Grajus appellatur: Alpico conantes prohibere transitum concidit, loca patefecit, itinera muniit, effecitque, ut eà elephanti onerati ire possent, quæ antea unus homo inermis vix poterat reperire. has copias traduxit, in Italiamque pervenit. Confluxerat apud Rhodanum cum P. Cornelio Scipione Cons. eumque pepulerat. Cum hoc eodem de Clastidio apud Padum decernit: saucium inde ac fugatum dimittit. Tertio idem Scipio cum collega Tiberio

longo ad Trcbiam adversus eum venit. cum his manum conseruit: utrumque profligavit. indè per Ligures Apenninum transit, petens Etruriam. hoc itinere adeò gravi morbo afficitur oculorum, ut postea nunquam dextero aequè benè usus sit. qua valetudine cum etiam tum premeretur, læticaque ferretur, C. Flaminium Consulem apud Trasimenum cum exercitu insidiis circumventum occidit. neque multo post C. Centenium, prætorem, cum delecta manu saltus occupantem, hinc in Apuliam pervenit. Ibi obviam ei venerunt duo Consules, C. Terentius Varro & L. Paullus Æmilius. Vtriusque exercitus uno prælio fugavit. L. Paulum consulem occidit, & aliquot præterea consulares. In his Cn. Servilium Geminum, qui anno superiore fuerat consul. Hac pugna pugnata, Romam profectus est nullo resistente, in propinquis urbibus

bis montibus moratus est. Cum
aliquot ibi dies castra habuisset: &
reverteretur captum, Quint. Fa-
bius Maximus dictator Rom. in
agro Falerno se ei objecit. Hinc
clausis locorum angustiis, nocte
sine ullo detrimento exercitus se
expedivit. Fabio callidissimo Im-
perator dedit verba. namque ob-
ducta nocte sarmenta in cornibus
jumentorum deligata incendit, e-
jusque generis multitudinem ma-
gnam dispalatam immisit. quo re-
pentino objectu viso tantum ter-
rorem iniecit exercitui Romano-
rum, ut egredi extra vallum ne-
mo sit ausus. Hanc post rem ge-
stam non ita multis diebus M. Mi-
nucium Rufum magistrum equi-
tum, pari ac dictatorum imperio,
dolo perductum in prælium fu-
gavit. T. Sempronium Grachum i-
terum consulem in Lucanis absens
in insidias inductum sustulit. M.
Claudium Marcellum quinq̃ies

consulem, apud Venusiam pari modo interfecit. Longum est enumerare praelia. Quare hoc unum satis erit dictum. ex quo intelligi possit, quantus ille fuerit. Quamdiu in Italia fuit, nemo ei in acie restitit, nemo adversus eum post Cannensem pugnam in campo castra posuit. Hic invictus patriam defensum revocatus, bellum gessit adversus. P. Scipionis filium, quem ipse primum apud Rhodanum, iterum apud Padum, tertio apud Trebiam fugaverat. Cum hoc exhaustis jam patriæ facultatibus cupivit in præsentiarum bellum componere, quo valentior postea congrederetur. In colloquium convenit, conditiones non convenerunt. Post id factum paucis diebus apud Zamam cum eodem conflixit; pulsus [incredibile dictu] biduo, & duabus noctibus Adrumetum pervenit: quod abest à Zama circiter millia passuum trecenta. In hac fuga

fuga Numidæ, qui simul cum eo ex acie excefferant, insidiati sunt ei: quos non solum effugit, sed etiam ipsos oppressit. Adrumeti reliquos ex fuga collegit. novis delectibus paucis diebus multos contraxit. Cum in apparando acerrime esset occupatus, Karthaginienses bellum cum Romanis composuerunt. Ille nihilo secius exercitui postea præfuit, resque in Africa gessit: Itemque Magno frater ejus, usque ad P. Sulpicium & C. Aurelium consules. His enim magistratibus legati Karthaginenses Romam venerunt, qui senatui populoque Romano gratias agerent, quod cum his pacem fecissent, ob eamque rem corona aurea eos donarent: simulque peterent ut obfides eorum Fregellis essent, captivique redderentur. His ex senatusconsulto responsum est, munus eorum gratum, acceptumque esse: obsides quo loco rogarent, futu-

L 5

ros: captivos non remissuros, quod Hannibalem, cuius opera susceptum bellum foret, inimicissimum nomini Romano, & nunc cum imperio apud exercitum haberent, itemque fratrem ejus Magonem. Hoc responso Karthaginenses cognito Hannibalem domum, Magonemque revocarunt. Hic, ut rediit, prætor factus est, postquam Rex fuerat: anno secundo & vicesimo. Ut enim Romæ consules, sic Karthagine quotannis annui bini Reges creabantur. In eo magistratu pari diligentia se Hannibal præbuit, ac fuerat in bello. namque effecit, ex novis vestigalibus non solum ut esset pecunia, quæ Romanis ex foedere penderetur, sed etiam superesset, quæ in ærario poneretur. Deinde anno post præturam, Marco Claudio, Lucio Furio Coss. Romani legati, Karthaginem venerunt. Hos Hannibal sui exponendi gratiâ missos ratus, priusquam

quam his senatus daretur, navem conscendit clam, atque in Syriam ad Antiochum profugit. Hac repalam facta Pœni naves duas, quæ eum comprehenderent, si possent consequi, miserunt. bona ejus publicarunt, domum à fundamentis disjecerunt; ipsum exsulem judicarunt. At Hannibal anno tertio, postquam domo profugerat, L. Cornelio, Quinto Minutio Coss. cum quinque navibus Africam accessit in fidibus Cyrenæorum, si forte Carthaginienes ad bellum Antiochi spe, fuciæque inducere, posset: cui jam persuaserat, ut cum exercitibus in Italiam profisceretur. Huc Magonem fratrem excit. Id ubi Pœni resciverunt, Magonem eadem, qua fratrem absentem pœna, affecerunt. Illi desperatis rebus cum solvissent naves, ac vela ventis dedissent, Hannibal ad Antiochum pervenit. de Magonis interitu duplex memoria prodita

est. Namque alii naufragio, alii à servis ipsius interfectum eum, scriptum reliquerunt. Antiochus autem si tam in agendo bello parere voluisset consiliis ejus, quàm in suscipiendo instituerat, propius Tiberim quàm Termopylas, de summa Imperii dimicasset, quem etsi multa stultè conari videbat, tamen nulla deseruit in re, præfuit paucis navibus, quas ex Syria iussus erat in Asiam ducere, hisque adversus Rhodiorum classem in Pamphylia mari conflixit. in quo cum multitudine adversariorum sui superarentur, ipse, qua rem gessit, fuit superior. Antiocho fugato, verens, ne dederetur, quod sine dubio accidisset, si sui fecisset potestatem, Cretam ad Gortinios venit, ut ibi, quò se conferret consideraret. Vidit autem viro omnium callidissimus, magno se fore in periculo, nisi quid prævidisset. propter avaritiam Cretensium. magnam

gnam enim secum pecuniam portabat, de qua sciebat exisse famam. Itaque capit tale consilium: amphoras complures complet plumbo: summas operit auro & argento. has Gortyniis præsentibus deponit in templo Dianæ, simulans se suas fortunas illorum fidei credere. His in errorem ductis statuas æneas, quas secum portabat, omnes sua pecunia complet, easque in propatulo domi abjicit. Gortynii templum magna cura custodiunt, non tam à cæteris, quàm ab Hannibale, ne quid ille, inscientibus illis, tolleret secumque portaret. Sic conservatis suis rebus, Pœnus, illis Cretensibus omnibus, ad Prusiam in Pontum pertransit: apud quem eodem animo fuit erga Italiam, neque aliud quicquam egit, quàm Regem armavit, & excitavit adversus Romanos. Quem cum videret domesticis rebus minus esse robustum,

conciliabat cæteros Reges, adjuu-
gebatque bellicosas nationes. Dis-
sidebat ab eo Pergamenus Rex Eu-
menes; Romanis amicissimus, bel-
lumque inter eos gerebatur & ma-
ri & terra: quò magis cupiebat
eum Hannibal opprimi. sed utro-
bique Eumenes plus valebat pro-
pter Romanorum societatem: quem
si removisset, faciliora sibi cæte-
ra fore arbitrabatur. ad hunc inter-
ficiendum talem iniit rationem.
Classe paucis diebus erant decer-
taturi. superabatur navium mul-
titudine. dolo erat pugnandum,
cùm par non esset armis, imperavit
quàm plurimas venenatas serpen-
tes vivas colligi, easque in vasa
fictilia conjici. Harum cùm con-
fecisset magnam multitudinem, die
ipso; quo facturus erat navale præ-
lium, classarios convocat, hisque
præcepit, omnes ut in unam Eu-
menis Regis concurrant navem, à
cæteris tantum satis habeant se de-
fen-

fendere. id facile illos serpentium
 multitudine consecuturos. Rex au-
 tem qua nave veheretur ut scirent,
 se facturum: quem si aut cepis-
 sent, aut interfecissent, magno his
 pollicetur præmio fore. Tali co-
 hortatione militum facta, classis
 ab utrisque in prælium deducitur,
 quarum acie constituta priusquam
 signum pugnae daretur, Hannibal,
 ut palam faceret suis, quo loco
 Eumenes esset, tabellarium in sca-
 pha cum caduceo mittit: qui ubi
 ad naves adversariorum pervenit
 epistolam ostendens, se Regem pro-
 fessus est quærere. Statim ad Eu-
 menem deductus est, quod nemo
 dubitabat aliquid de pace esse scri-
 ptum. Tabellarius ducis nave de-
 clarata suis, eodem unde ierat, se
 recepit: At Eumenes soluta episto-
 la nihil in ea reperit, nisi quod ad ir-
 ridendum eum Pertineret. cuius
 etsi causam mirabatur, neque re-
 periebatur, tamen prælium statim
 com-

committere non dubitavit. Horum
 in concursu Bithyni Hannibalis
 præcepto universi navem Eumenis
 adoriuntur: quorum vim cum Rex
 sustinere non posset, fuga salutem
 petiit: quam consequutus non es-
 set, nisi intra sua præsidia se rece-
 pisset: quæ in proximo littore e-
 rant collocata. Reliquæ Pergame-
 næ naves cum adversarios preme-
 rent acrius, repente in eas vasa fi-
 ctilia, de quibus supra mentionem
 fecimus, conjici cœpta sunt: quæ
 jacta initio risum pugnantibus ex-
 citarunt, neque quare id fieret, po-
 terat intelligi. postquam autem
 naves completas conspexerunt ser-
 pentibus, nova re perterriti, cum,
 quid potissimum vitarent, non vi-
 derent, puppes averterunt, sequæ
 ad sua castra nautica retulerunt.
 Sic Hannibal consilio arma Perga-
 menorum superavit, neque tum so-
 lum, sed sæpè aliàs pedestribus co-
 piis pari prudentia pepulit adversa-
 rios,

rios, quæ dum in Asia geruntur, accidit casu, ut legati Romæ apud L. Quintium Flaminium consulem cœnarent, atque ibi de Hannibale mentione facta, ex his unusdiceret, eum in Prusiæ regno esse. Id postero die Flaminius senatui detulit. Patres conscripti, qui Hannibale vivo nunquam se sine insidiis futuros existimabant, legatos in Bithyniam miserunt, in his Flaminium, qui à Rege peterent, ne inimicissimum suum secum haberet, sibi que dederet. His Prusias negare ausus non est, illud recusavit, ne id à se fieri postularent, quod adversus jus hospitii esset: ipsi si possent, comprehenderent: locum, ubi esset, facile inventuros, Hannibal enim loco se tenebat in castello, quod ei ab Rege datum erat muneri: idque sic ædificarat, ut in omnibus partibus ædificii exitus haberet, semper verens, ne usu eveniret, quod accidit. Huc cum legati Roma-

Romanorum venissent, ac multitudine domum ejus circumdedissent, puer ab janua prospiciens Hannibali dixit, plures præter consuetudinem armatos apparere, qui imperavit ei, ut omnes fores ædificii circumiret, ac properè sibi renunciaret, num eodem modo undique obfideretur. Puer cum celetiter, quid esset, renunciasset, omnesque exitus occupatos ostendisset, sensit id non fortuitò factum, sed se peti, neque sibi diutius vitam esse retinendam, quam ne alieno arbitrio dimitteret, memor pristinarum virtutum, venenum, quod semper secum habere consueverat, sumpsit. Sic vir fortissimus, multis variisque perfunctus laboribus, anno acquievit septuagesimo. Quibus consulibus interierit, non convenit. namque Atticus M. Claudio Marcello, & Q. Fabio Labeone Coss, mortuum in annali suo scriptum reliquit. At Polybius L. Æmilio Paulo, & Cn. Ba-
bio

bio P.
Corneli
Pamphi
tisque b
poris t
quot ej
confecti
Mantii V
Hujus be
prodider
eo in cal
runt, qua
lenius &
que hoc S
Gracaru
nunc ren
nem, &
perato
rum

bio Pamphilio. Sulpicius autem P. Cornelio Cethego, & L. M. Bæbio Pamphilio. Atq; hic tantus vir, tantisque bellis districtus, non nihil temporis tribuit litteris. namque aliquot ejus libri sunt, Græco sermone confecti: in his ad Rhodios de Cn. Manlii Vulsonis in Asia rebus gestis. Hujus bella gesta multi memoriæ prodiderunt: sed ex his duo, qui cum eo in castris fuerunt, simulque vixerunt, quamdiu fortuna passa est, Philænus & Sosilus Lacedæmonius, atque hoc Sosilo, Hannibal litterarum Græcarum usus est doctore, sed nunc tempus est hujus libri facere finem, & Romanorum explicare Imperatores, quo facilius collatis utrorumque factis, qui viri præferendi sint, possit judicari.

M. POR.

M. PORTIUS CATO,
EX LIBRO SECUNDO
Æmilii Probi, seu Cor-
nelii Nepotis.

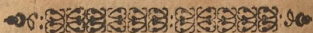
CATO ortus municipio Tu-
sculo, adolescentulus prius,
quam honoribus operam da-
rer, versatus est in Sabnis, quod
ibi hæredium à patre relictum ha-
bebat, Hortatu L. Valerii Flacci,
quem in consulatu, censuraque ha-
buit collegam, ut M. Perperna Cen-
sorinus narrare solitus est; Romam
demigravit: in foro esse cœpit.
Primum stipendium meruit anno-
rum decem, septemque. Q. Fabio
Maximo, M. Claudio Marcello
Cofs. tribunus militum in Sicilia
fuit. Inde ut rediit, castra securus est
C. Clau.

C. Claudii Neronis, magnique eius opera æstimata est in prælio ad Senam quo cecidit Hasdrubal, frater Hannibalis. Quæstor obtrigit P. Cornelio Scipioni Africano, consuli: cum quo non pro sortis necessitudine vixit. Namque ab eo perpetua dissensit vita. Ædilis pl. factus est cum C. Helvio. Præter provinciam obtinuit Sardiniam, ex qua quæstor superiore tempore ex Africa decedens, Q. Ennium poetam deduxerat: quod non minoris æstimamus; quam quemlibet amplissimum Sardiniensem triumphum. Consulatum gessit cum L. Valerio Flacco, forte provinciam nactus Hispaniam citeriorem, exque ea triumphum deportavit. Ibi cum diutius moraretur, P. Scipio Africanus consul iterum cuius in priore consulatu quæstor fuerat, voluit eum de provincia depellere & ipse ei succedere: neque hoc per senatum efficere potuit;

tuit, cum quidem Scipio in civitate principatum obtinere, quod tum non potentia, sed jure Respubl. administrabatur. Qua ex re iratus, senatu peracto, privatus in urbe mansit. At Cato, censor cum eodem Flacco factus, severè præfuit ei potestati. Nam & in complures nobiles animadvertit, & multas res novas in edictum addidit, quare luxuria reprimeretur, quæ jam tum incipiebat pullulare. Circiter annos octoginta usque ad extremam ætatem, ab adolescentia, Reipubl. causa suscipere inimicitias non destitit: à multis tentatus, non modò nullum detrimentum æstimationis fecit, sed quoad vixit, virtutum laude crevit. In omnibus rebus singulari fuit prudentia & industria. Nam & agricola sollers, & Reipubl. peritus, jurisconsultus, & magnus Imperator, & probabilis orator, & cupidissimus litterarum fuit. Quatum

rum studium, eisi lenior arripue-
t, tamen tantum in eis progres-
sum fecit, ut non facile reperire
possit, neque de Græcis, neque de
Italicis rebus, quod ei fuerit inco-
gnitum. Ab adolescentia confecit
orationes. Senex scribere historias
instituit, quarum sunt libri septem.
Primus continet res gestas rerum
populi Rom. Secundus, & tertius,
unde quæque civitas orta sit Itali-
ca. Ob quam rem omnes Origines
videtur appellasse. In quarto au-
tem bellum Punicum primum, in
quinto secundum. Atque hæc o-
mnia capitulatim sunt dicta, reli-
quaque bella pari modo persecu-
tus est, usque ad Præturam Ser.
Galbæ, qui diripuit Lusitanos. At-
que horum bellorum duces non
nominavit, sed sine nominibus res
notavit. In iisdem exposuit quæ
in Italia Hispaniisque viderentur
admiranda. In quibus multa indu-
stria, & diligentia comparet, mul-
ta do-

ta doctrina. Hujus de vita & moribus plura in eo libro persecuti sumus, quem separatim de eo fecimus, rogatu Tit Pomponii Attici. Quare studiosos Catonis ad illud volumen delegamus.

VITA T. POMPONII ATTICI, EX CORNE- LIONE POTE.

POMPONIVS Atticus, ab origine ultima stirpis Romanæ generatus, perpetuò à majoribus acceptam, equestrem obtinuit dignitatem. Patre ususe est diligente, indulgente, &, ut tum erant tempora, diti, in primisque studioso literarum hic prout ipse amabat literas, omnibus doctrinis, quibus puerilis ætas impertiri debet filium erudiuit. Erat autem
in

in puero præter docilitatem ingenii, summa suavitas oris ac vocis, ut non solum celeriter arriperet quæ tradebantur, sed etiam excellenter pronunciaret. Qua ex re, in pueritia, nobilis inter æquales ferebatur, clariusque exsplendescibat, quam generosi condiscipuli animo æquo ferre possent. Itaque incitabat omnes studio suo: quoniam in numero fuerunt L. Torquatus, C. Marius, C. filius, M. Cicero, quos consuetudine sua sic sibi devinxit, ut nemo iis perpetuò fuerit carior. Pater mature decessit, ipse adolescentulus, propter affinitatem P. Sulpitii, qui tribun. pleb. interfectus est, non expers fuit illius periculi. Namque Anicia, Pomponii consobrina, nupserat Servio Sulpicio, fratri P. Sulpicii. Itaque interfecto P. Sulpicio posteaquam vidit, Cinnano tumultu civitatem esse perturbatam, neque sibi dari facultatem pro dignitate vivendi,

M

Quin alterutram partem offenderet, dissociatis animis civium, cum alii Syllanis, alii Cinnanis faverent partibus: idoneum tempus ratus studiis obsequendi suis, Athenas se contulit, neque eo secius adolescentem Marium hostem judicatum juvit opibus suis: cujus fugam pecunia sublevavit. Ac ne illa peregrinatio detrimentum aliquod afferret rei familiari, eodem magnam partem fortunarum trajecit suarum. Hic ita vixit, ut universis Atheniensibus merito esset charissimus. Nam, præter gratiam, quæ jam in adolescentulo magna erat, sæpè suis opibus inopiam eorum publicam levavit. Quum enim versuram facere publice necesse esset, neque ejus conditionem æquam haberent: semper se interposuit, atque ita, ut neque usuram unquam ab iis acceperit, neque longius quàm dictum esset, eos debere passus sit. Quod utrumque

que erat iis salutare. nam neque indulgendo inveterascere eorum æs alienum patiebatur, neque multiplicandis usuris crescere. Auxit hoc officium alia quoque liberalitate. Nam universos frumento donavit, ita ut singulis sex modii tritici darentur, qui modus mensuræ, medimnus Athenis appellatur. Hic autem sic se gerebat, ut communis infirmis, par Principibus videretur. quo factum est, ut huic omnes honores, quos possent, publicè haberent, civemque facere studerent: quo beneficio ille uti noluit. quod nonnulli ita interpretantur, amittit civitatem Romanam alia ascita. Quandiu affuit, ne qua sibi statua poneretur, restitit: absens prohibere non potuit. Itaque aliquod ipsi & Piliæ locis sanctissimis posuerunt. Hunc enim in omni procuratione Reipubl. actorem, auctoremque habebant. Igitur primum illud munus

fortunæ, quod in ea potissimum
 urbe natus est, in qua domicilium,
 orbis terrarum, esset imperii, ut
 eandem & patriam haberet, & do-
 minam. Hoc specimen prudentiæ,
 quod cum in eam civitatem se con-
 tulisset, quæ antiquitate, humani-
 tate, doctrina præstaret omnes, ei
 unus ante alios fuerit charissimus.
 Huc ex Asia Sylla decedens, cum
 venisset, quamdiu ibi fuit, secum
 habuit Pomponium, captus ado-
 lescentis & humanitate, & doctri-
 na. Sic enim Græcè loquebatur,
 ut Athenis natus videretur. Tan-
 ta autem suavitas erat sermonis la-
 tini, ut appareret, in eo nativum
 quendam leporem esse, non ascit-
 tum. Idem poemata pronuncia-
 bat & Græcè & Latinè, sic ut suprâ
 nihil posset. Quibus rebus factum
 est, ut Sylla nusquam eum ab se di-
 mitteret, cuperetque secum deducere.
 cui cum persuadere tentaret,
 noli, oro te, (inquit Pomponius)
 adven-

adversum eos me velle ducere, cum quibus ne contra te arma ferrem. Italiam reliqui. At Sylla adolescentis officio collaudato, omnia munera ei, quæ Athenis acceperat, proficiscens iussit deferri. Hic complures annos moratus, cum & rei familiari tantum operæ daret, quantum non indiligens deberet patrefamiliâs, & omnia reliqua tempora aut literis, aut Atheniensium Reipubl. tribueret, nihilominus amicis urbana officia præstitit. Nam & ad comitia eorum venit, & si qua res major acta est, non defuit: sicut Ciceroni in omnibus ejus periculis singularem fidem præbuit: cui ex patria fugienti L. L. S. ducenta & quinquaginta millia donavit. Tranquillatis autem rebus Romanis, remigravit Romam, ut opinor L. Cotta, & L. Torquato Coss. quem diem sic universa civitas Atheniensium prosecuta est, ut lachrymis

desiderii futuri dolorem indicaret. Habebat avunculum *Qu. Cæcilium*, equitem Romanum, familiarem *L. Luculli*, divitem, difficillima natura, cujus hic asperitatem veritus est, ut, quem nemo ferre posset, hujus sine offensione ad summam senectutem retinuerit benevolentiam. quo facto, tulit pietatis fructum. *Cæcilius* enim moriens, testamento adoptavit eum, hæredemque fecit ex dodrante, ex qua hæreditate accepit circiter centies *L. L. S.* Erat nupta soror *Attrici Qu. Tullio Ciceroni*: easque nuptias *M. Cicero* conciliarat, cum quo à condiscipulatu vivebat conjunctissimè, multa etiam familiaris, quàm cum *Q.* ut judicari possit plus in amicitia valere similitudinem morum, quàm affinitatem. Vtebatur autem intimè *Q. Hortensio*, qui iis temporibus principatum eloquentiæ tenebat, ut intelligi non posset, uter cum plus diligeret, *Cice-*

Cicero, an Hortensius. & id, quod erat difficillimum, efficiebat, ut inter quos tantæ laudis esset æmulatio nulla intercederet obrectatio, essetque talium virorum copula. in Republ. ita versatus est, ut semper optimarum partium & esset, & existimaretur. Neque tamen se civilibus fluctibus committeret, quod non magis eos in sua potestate existimabat esse, qui se iis dedissent, quàm qui maritimis jactarentur. Honores non petiit, cum ei paterent, propter vel gratiam, vel dignitatem: quod neque peti more majorum, neque capi possent conservatis legibus, in tam effusis ambitus largitionibus, neque geri è Republ. sine periculo, corruptis Civitatis moribus. Ad hastam publicam nunquam accessit. Nullius rei neque pres neque maniceps factus est. Neminem neque suo nomine, neque subscribens, accusavit. In jus de sua re nunquam

ivit: iudicium nullum habuit, Mul-
 torum consulum, prætorumque
 præfecturas delatas, sic accepit, ut
 neminem in provinciam sit secu-
 tus: honore fuerit contentus, rei
 familiaris despexerit fructum, qui
 ne cum Q. quidem Cicerone vo-
 luerit ire in Asiam, cum apud eum
 legati locum obtinere posset. Non
 enim decere se arbitrabatur, cum
 præturam gerere nolisset, asse-
 clam esse prætoris, qua in re non
 solum dignitati serviebat, sed et-
 iam tranquillitati, cum suspicio-
 nes quoque vitaret criminum. quo
 fiebat, ut ejus observantia omni-
 bus esset carior, cum eam officio,
 non timori, neque spei tribui vi-
 derent. Incidit Cæsarianum civi-
 le bellum, cum haberet annos cir-
 citer sexaginta. usus est ætatis va-
 catione, neque se quoquam mo-
 vit ex urbe. Quæ amicis suis opus
 fuerant ad Pompejum profiscen-
 tibus, omnia ex sua re familiari-
 dedit.

dedit. Ipsum Pompejum conjunctum non offendit. Nullum enim ab eo habebat ornamentum, ut cæteri, qui per eum aut honores, aut divitias ceperant: quorum partim invitissimi castra sunt secuti, partim summa cum ejus offensione, domi remanserunt, Attici autem quies, tantoperè Cæsari fuit grata, ut victor cum à privatis pecunias per epistolas impetraret, huic non solum molestus non fuerit, sed etiam sororis, & Q. Ciceronis filium ex Pompeji castris concesserit. Sic vetere instituto vitæ, effugit nova pericula. Secutum est illud, occiso Cæsare, quum Respubl. penes Brutos videretur esse, & Cassium, ac tota civitas se ad eum convertisse videretur. Sic M. Bruto usus est, ut nullo ille adolescens æquali familiarius, quàm hoc sene: neque solum eum Principem consilii haberet, sed etiam in convivio. Excogitatum est à qui-

quibusdam, ut privatum ærarium, Cæsaris interfectoriis ab equitibus Romanis constitueretur. Id facile effici posse arbitrati sunt, si & Principes illius ordinis pecunias contulissent. Itaque appellatus est à C. Flavio Bruti familiari Atticus, ut ejus rei princeps esse vellet. At ille, qui officia amicis præstanda sine factione existimaret; semperque à talibus se consiliis removisset, respondit, si quid Brutus de suis facultatibus uti voluisset. usurum quantum cæ paterentur: sed neque cum quoquam de ea re collocuturum, neque conturum. sic ille consensionis globus, hujus unius dissensione disiectus est. neque multo post superior esse coepit Antonius, ita ut Brutus & Cassius Provinciarum, quæ iis dicis causa datae erant à consulibus, desperatis rebus, in exilium proficiscerentur. Atticus, qui pecuniam simul cum cæteris conferre uolue-

rat

at florenti illi parti, abjecto Bruto, Italiaque cedenti L.L. S. centum millia muniri misit. eidem in Epiro absens trecenta jussit dari: neque eo magis potenti adulatus est Antonio, neque desperatos reliquit. Secutum est bellum gestum apud Mutinam. In quo si tantum cum prudentem dicam: minus, quam debeam, prædicem, cum ille potius divinus fuerit, si divinationo appellanda est perpetua naturalis bonitas, quæ nullis casibus neque agitur, neque minuitur. Hostis Antonius judicatus Italia cesserat: spes restituendi nulla erat, non solum ejus inimici, qui tum erant potentissimi, & plurimi, sed etiam, amici, adversariis ejus se dabant, & in eo lædendo se aliquam consecuturos sperabant commoditatem: ejus familiares insequebantur, uxorem Fulviam omnibus rebus spoliare cupiebant, liberos etiam extinguere parabant.

Atti-

Atticus cūm Ciceronis intima familiaritate uteretur, amicissimus esset Bruto: non modò nihil iis indulset ad Antonium violandum, sed è contrario familiares ejus ex urbe profugientes, quantum potuit, texit: quibus rebus indiguerunt, adjuvit. P. verò Volumnio ea tribuit, ut plura à parente proficisci non potuerint. Ipsi autem Fulviæ, cūm litibus distineretur, magnisq̃ue terroribus vexaretur, tanta diligentia officium suum præstitit, ut nullum illa præstiterit vadimonium sine Attico, hic sponsor omnium rerum fuerit. Quin etiam, cūm illa fundum secunda fortuna emisset in diem, neque post calamitatem versuram facere potuisset: ille se interposuit, pecuniamq̃ue sine fœnore, sineq̃ue ulla stipulatione ei credidit, maximum existimans quæstum, memorem, gratumq̃ue cognosci: simulq̃ue aperire, se non fortunæ, sed hominibus

bus solere esse amicum. quæ cum faciebat, nemo cum temporis causa facere poterat existimare. Nemini enim in opinionem veniebat, Antonium rerum potiturum. Sed sensim is à nonnullis optimatibus reprehendebatur, quòd parum odisse malos cives videretur. Ille autem sui iudicii, potius quid se facere par esset, intuebatur, quàm quid alii laudaturi forent. Conversa subitò fortuna est. Vt Antonius rediit in Italiam, nemo non magno in periculo Atticum futurum putarat, propter intimam familiaritatem Ciceronis & Bruti. Itaque ad adventum Imperatorum de foro decesserat, timens proscriptionem: latebatque apud P. Volumnium, cui, ut ostendimus paulò antè, opem tulerat. (Tanta varietas iis temporibus fuit fortunæ ut modò hi, modò illi in summo essent aut fastigio, aut periculo) habebatque secum Q. Gellium Ca.

N

nium æqualem, simillimumque sui.
 Hoc quoque sit Attici bonitatis
 exemplum, quod cum eo, quem
 puerum in ludo cognoverat, adeo
 conjunctè vixit, ut ad extremam
 ætatem amicitia eorum creverit.
 Antonius autem etsi tanto odio
 ferebatur in Ciceronem, ut non
 solum ei, sed omnibus etiam ejus
 amicis esset inimicus, eosque vel-
 let proscribere: multis hortanti-
 bus tamen, Attici memor fuit offi-
 cii, & ei, cum requisisset ubi nam
 esset, sua manu scripsit, ne time-
 ret, statimque ad se veniret, se cum
 & Gellium Canium de proscrip-
 torum numero exemisse. Ac, ne
 quod periculum incideret, quod
 noctu fiebat, præsidium ei mi-
 sit. Sic Atticus in summo timore
 non solum sibi, sed etiam ei, quem
 charissimum habebat, præsidio fuit.
 Neque enim suæ solum à quoquam
 auxilium petiit salutis, sed con-
 junctim: ut appareret nullam se-
 junctam

junctam sibi ab eo velle esse fortunam. Quod si gubernator præcipua laude fertur, qui navem ex hieme, marique scopuloso servat, cur non singularis ejus existimetur prudentia, qui ex tot, tamque gravibus procellis civilibus, ad incolumitatem pervenit: Quibus ex malis ut se emerfit, nihil aliud egit, quàm ut plurimis, quibus rebus posset, esset auxilio. Cum proscriptos præmiis Imperatorum vulgus conquereret, nemo in Epirum venit, cui res ulla defuerit. nemini non ibi perpetuò manendi potestas facta est. Quin etiam post prælium Philippense, interitumque C. Cassii, & M. Bruti, L. Iulium Mocillam prætorem, & ejus filium, Aulumque Torquatum, cæterosque pari fortuna perculsos, instituit tueri: atque ex Epiro his omnibus Samothraciam supportari jussit. Difficile enim est omnia persequi, & non necessaria. Illud

unum intelligi volumus, illius liberalitatem, neque temporariam, neque callidam fuisse. Id ex ipsis rebus ac temporibus judicari potest, quòd non florentibus se venditavit, sed afflictis semper succurrit. qui quidem Serviliam, Bruti matrem, non minus post mortem ejus, quam florentem, coluerit. Sic liberalitate utens, nullas inimicitias gessit, quòd neque lædebat quenquam, neque si quam injuriam acceperat, non malebat ulcisci quàm oblivisci. Idem immortalis memoria recepta retinebat beneficia: quæ autem ipse tribuebat, tamdiu meminerat, quoad ille gratus erat, qui acceperat. Itaque hic fecit, ut verè dictum videatur, SUI CUIQUE MORES FINGUNT FORTUNAM. Neque tamen prius ille fortunam, quam se ipse, finxit: qui cavit ne qua in re jure plecteretur. His igitur rebus effecit, ut M. Vipsanius Agrip-

Agri-
junctis
propter
potentia
haberetur
ejus di
opere
generos
nuptiar
est enim
triumvir
jus gran
nes poss
cupiditate
ulius sit
miconum
modis.
proscip
cùm L
qualis
studio
nis hab
præcio
bona
a, q

Agrippa, intima familiaritate conjunctus adolescenti Cæsari, cum propter suam gratiam, & Cæsaris potentiam, nullius conditionis non haberet potestatem, potissimum ejus diligeret affinitatem, præoptaretque equitis Romani filiam generosam nuptiis. atque harum nuptiarum conciliator fuit (non est enim celandum) M. Antonius triumphii Reipubl. constituendæ: cujus gratia cum augere possessiones posset suas, tantum abstuit à cupiditate pecuniæ, ut nulla in re usus sit ea, nisi in deprecandis amicorum aut periculis, aut incommodis. Quod quidem sub ipsam proscriptionem perillustre fuit. Nam cum L. Saufeji equitis Romani æqualis sui, qui complures annos studio ductus Philosophiæ, Athenis habitabat, habebatque in Italia præciosas possessiones, triumviri bona vendidissent, consuetudine ea, quarum res gerebantur: Attici

labore, atque industria factum est, ut eodem nuncio Saufejus fieret certior se patrimonium amis-
 sisse, & recuperasse. Idem L. Ju-
 lium Calidum, quem post Lu-
 cretii, Catulliſque mortem, multo
 elegantissimum poetam nostram
 tulisse ætatem verè videor posse
 contendere, neque minus virum
 bonum, optimisque artibus erudi-
 tum, post proscriptionem equitum,
 propter magnas ejus Africanas pos-
 sessiones, in proscriptorum nume-
 rum à P. Volumnio, præfecto fa-
 brum Antonii, absentem relatum,
 expedit. Quod in præſenti u-
 trum ei laboriosus, an gloriosus
 fuerit, difficile fuit judicare, quòd
 in eorum periculis, non secus ab-
 ſentes, quàm præſentes amicos At-
 tico eſſe curæ cognitum eſt. Ne-
 que verò minus ille vir, bonus pa-
 terfamilias habitus eſt: quàm civis.
 Nam cum eſſet pecunioſus, nemo
 illo minus fuit emax: minus ædi-
 ficator.

ficator. Neque tamen non inprimis bene habitavit, omnibusque optimis rebus usus est. Nam domum habuit in colle Quirinali Tamphilanam, ab avunculo hæreditate relictam: cujus amœnitas non ædificio, sed silva constabat. ipsum enim tectum antiquitus constitutum, plus salis, quam sumptus habebat: in quo nihil commutavit, nisi si quid vetustate coactus est. Usus est familia, si utilitate judicandum est, optima: si forma, vix mediocri. Namque in ea erant pueri literatissimi, anagnostæ optimi, & plurimi librarii, ut ne pedissequus quidem quisquam esset, qui non utrumque horum pulchrè facere posset. pari modo artifices cæteri, quos cultus domesticus desiderat, apprimè boni. neque tamen horum quemquam, nisi domi natum, domique factum habuit: quod est signum non solum continentiae, sed etiam diligentiae. Nam & non

intemperanter concupiscere, quod à plurimis videas, continentis debet duci: & potius diligentia, quàm prætio, parare, non mediocris est industriæ. Elegans, non magnificus, splendidus, non sumptuosus; omni diligentia, munditiem non affluentem affectabat. suppellex modica, non multa, ut in neutram partem conspici posset. Nec hoc præteribo, quamquam nonnullis leve visum iri putem. cùm imprimis laurus esset eques Rom. & non parum liberaliter domum suam omnium ordinum homines invitaret, scimus non amplius, quam terna millia æris, peræquè in singulos menses, ex ephemeride cum expensum sumptui ferre solitum. Atque hoc non auditum, sed cognitum prædicamus. Sæpè enim propter familiaritatem, domesticis rebus interfuimus. Nemo in convivio ejus aliud acroama audit quàm anagnosten: quod nos qui-

quidem jucundissimum arbitramur. Neque unquam sine aliqua lectione apud eum cœnatum est, ut non minus animo, quàm ventre convivæ delectarentur. Namque eos vocabat, quorum mores à suis non abhorrent. Cùm tanta pecuniæ facta esset accessio, nihil de quotidiano cultu mutavit, nihil de vitæ consuetudine, tantaque usus est moderatione, ut neque in sestertio vitio vices, quod a patre acceperat, parum se splendide gesserit: neque in sestertio centies, affluentius vixerit, quàm instituerat, parique fastigio steterit in utraque fortuna. Nullos habuit hortos, nullam suburbanam, aut maritimam sumptuosam villam, neque in Italia, præter Ardeatinum & Nomentanum, rusticum prædium: omnisque ejus pecuniæ redditus constabat in Epiroticis, & urbanis possessionibus. Ex quo cognosci potest, sum usum pecunia non magnitudi-

dine : sed ratione metiri solitum. Mendacium neque dicebat, neque pati poterat. Itaque ejus comitas, non sine severitate erat, neque gravitas sine facilitate : ut difficile esset intellectu, utrum eum amici magis vererentur, quàm amarent. Quicquid rogabatur, religiosè promittebat, quòd non liberalis, sed levis arbitrabatur, polliceri, quod præstare non posset. Idem in nitendo quod semel admisisset, tanta erat cura, ut non mandatam, sed suam rem videretur agere. Nunquam suscepti negotii eum pertæsum est. Suam enim existimationem in ea re agi putabat : qua nihil habebat carius, quo fiebat, ut omnia M. & Q. Ciceronum, Catonis, Hortensii, Auli Torquati, multorum præterea equitum Rom. negotia procuraret. Ex quo judicari poterat, non inertia, sed judicio, fugisse Reipub. procuracionem. Humanitatis verò nullum asferre majus

jus testimonium possum, quàm quod
adolescens idem leni Syllæ fuerit
jucundissimus, senex adolescenti
M. Bruto: cum æqualibus autem
suis, Qu. Hortensio, & M. Cicero-
ne sic vixerit, ut judicari difficile
sit, cui ætati fuerit aptissimus.
quanquam eum præcipuè dilexit
Cicero, ut ne frater quidem ei
Quintus carior, fuerit aut familia-
rior. Ei rei sunt indicio, præter
eos libros, in quibus de eo facit
mentionem, qui in vulgus jam
sunt editi, sexdecim volumina Epi-
stolarum, ab consulatu ejus usque
ad extremum tempus, ad Atticum
missarum: quæ qui legat, non
multum desideret historiam con-
textam illorum temporum. Sic e-
nim omnia de studiis Principum,
vitiis ducum, mutationibus Reipub.
perscripta sunt, ut nihil in iis non
appareat: & facile existimari pos-
sit, prudentia quodammodo esse
divinationem. Non enim Cicero

ea solum, quæ vivo se acciderunt, futura prædixit, sed etiam quæ nunc usu veniunt, cecinit, ut vates. De pietate autem Attici quid plura commemorem, cum hoc ipsum verè gloriantem audierim in funere matris suæ, quam extulit annorum nonaginta, cum esset septem & sexaginta, se nunquam cum matre in gratiam rediisse, nunquam cum sorore fuisse in similitate, quam prope æqualem habebat. Quod est signum, aut nullam unquam inter eos quærimoniam intercessisse, aut hunc ea fuisse in suos indulgentia, ut quos amare debuerat, irasci eis nefas duceret neque id fecit natura solum, quamquam omnes ei paremus, sed etiam doctrina, nam & Principum Philosophorum ita percepta habuit præcepta, ut iis ad vitam agendam, non ad ostentationem uteretur. Moris etiam majorum summus imitator fuit, antiquitatisque amator:

tor: quam adeò diligenter habuit
cognitam, ut eam totam in eo vo-
lumine exposuerit, quo magistra-
tus ornavit. Nulla enim lex, ne-
que pax, neque bellum, neque res
illustris est populi Rom. quæ non
in eo suo tempore sit notata: &
quod difficillimum fuit, sic fami-
liarium originem subtexuit, ut ex
eo clarorum virorum propagines
possimus cognoscere. Fecit hoc i-
dem separatum in aliis libris, ut M.
Bruti rogatu Juniam familiam à
stirpe ad hanc ætatem, ordine e-
numeravit, notans, qui, à quo
ortus, quos honores quibusque tem-
poribus cepisset: pari modo Mar-
celli Claudii de Marcellorum:
Scipionis Cornelii, & Fabii maxi-
mi, de Corneliorum, & Fabiorum,
& Æmiliorum quoque: quibus li-
bris nihil potest esse dulcius iis, qui
aliquam cupiditatem habent noti-
tiæ clarorum virorum. Attigit quo-
que poëticea, credimus, ne ejus ex

pers esset suavitatis. Namque versibus qui honore, rerumque gestarum amplitudine cæteros Romani populi præstiterunt, exposuit, ita, ut sub singulorum imaginibus facta, Magistratusque eorum non amplius quaternis, quinisque versibus descripserit. quod vix credendum sit, tantas res, tam breviter potuisse declarari. Est etiam liber Græcè confectus, de consulatione Ciceronis. Hactenus Attico vivo edita hæc à nobis sunt. Nunc, quoniam fortuna nos superstites ei esse voluit, reliqua persequemur: &, quantum poterimus, rerum exemplis lectores docebimus, sicut suprâ significavimus, **SVOS CVLQVEMORES PLERV MQVE CONCILIARE FORTVNAM.** Namque hic contentus ordine equestri, quo erat ortus in affinitatem pervenit Imperatoris divi Iulii filii, cum jam antè familiaritatem ejus esset consecutus nulla alia re, quàm elegan-

legantia vitæ, quo cæteros ceperat
Principes civitatis, dignitate pari,
fortuna humilior. Tanta enim
prosperitas Cæsarem est consecuta,
ut nihil ei non tribuerit fortuna,
quod cuiquam ante detulerit, & con-
ciliarit, quod civis Romanus qui-
vit consequi. Nata est autem Attico
neptis ex Agrippa, cui virginem fi-
liam collocaret. Hanc Cæsar vix
anniculam, Tiberio Claudio Ne-
roni Drusilla nato, privigno suo,
despondit. quæ conjunctio necessi-
tudinem eorum sanxit, familiarita-
tem reddidit frequentiore, quam-
vis ante hæc sponsalia non solum,
cùm ab urbe abesset, nunquam ad
suorum quenquam literas misit,
quin Attico mitteret, quid ageret,
in primis quid legeret, quibusque
in locis, & quamdiu esset moratu-
rus, sed etiam cum esset in urbe, &
propter suas infinitas occupationes,
minus sæpe, quàm veller, Attico
frueretur, nullus dies tamen temerè
inter-

intercesserit, quod non ad eam scriberet, quo non aliquid de antiquitate ab eo requireret: modò aliquam ei quæstionem poëticam proponeret, interdum jocans ejus verbosiores eliceret epistolas. Ex quo accidit, cum ædes Iovis Feretrii, in Capitolio ab Romulo constituta, vetustate, atque injuria dejecta, prolaberetur, ut Atici admonitu, Cæsar eam reficiendam curaret. Neque verò ab M. Antonio minus absens literis colebatur: adeò, ut accurate ille exul eum his terris quid ageret, quid curæ sibi haberet, certiore faceret Aticum. Hoc quale sit, facilius existimabit is, qui judicare poterit, quantæ sit sapientiæ, eorum retinere usum, benevolentiamque, inter quos maximarum rerum non solum æmulatio, sed obrectatio tanta intercedebat, quantum fuit incidere necesse, inter Cæsarem, utque Antonium, cum se se uterq; Principem non solum urbis

Roma.

Romanæ, sed orbis terrarum esse cuperet. Tali modo cum VII. & LXX. annos compleisset, atque ad extremam senectutem non minus dignitate, quàm gratia, fortunaque crevisset (multas enim hæreditates nulla alia re, quàm bonitate est consecutus) tantaque prosperitate usus esset valetudinis, ut annos triginta medicinam non indiguisset: Nactus est morbum, quem initio & ipse, & medici contempserunt. nam putarunt esse tenesmon: cui remedia celeria, faciliaque proponebantur, In hoc cum tres menses sine ullis doloribus, præterquam quos ex curatione capiebat, consumpsisset: subito tanta vis morbi in unum intestinum prorupit, ut extremo tempore, per lumbos fistula putris eruperit. Atque hoc priusquàm ei accideret, postquam indies dolores accrescere, febremque accessisse sensit, Agrippam generum ad se arcessi iussit, & cum eo L. Cornelium Balbum,

bum, Sextumque Peducaum. hos ut venisse vidit: in cubitum nixus, Quantam, inquit, curam, diligentiamque in valetudine mea tuenda hoc tempore adhibuerim, cum vos testes habeam, nihil opus est pluribus verbis commemorare: quibus quoniam ut spero, satisfeci, nihilque reliqui feci, quod ad sanandum me pertineret, reliquum est, ut ego met mihi consulam. Id vos ignorare nolui. Nam mihi stat alere morbum desinere. namque his diebus, quicquid cibi sumpsi, ita produxi vitam, ut auxerim dolores sine spe salutis. Quare à vobis peto primum, ut consilium probetis meum: deinde ne frustra dehortando conemini. Hæc oratione habita, tanta constantia vocis atque vultus, ut non ex vita, sed ex domo in domum videretur migrare, cum quidem Agrippa cum flens, atque osculans, oraret atque obsecraret, ne id quod natura cogeret, ipse quoque

que sibi acceleraret: & quoniam tum quoque posset temporibus superesse, se sibi, suisque reservaret: preces ejus taciturna sua obstinatione compressit. Sic cum biduum cibo se abstinuisset, subito febris decessit, leviorque morbus esse coepit. tamen propositum nihilo secius peregit. Itaque die quinto, postquam id consilium inierat, pridie Kalend. Aprilis, Cn. Domitio, C. Sosio Coss. decessit. Elatus est in lecticula, ut ipse præscripserat, sine ulla pompa funeris, comitantibus omnibus bonis, maximam vulgi frequentia. Sepultus est juxta viam Appiam, ad quintum lapidem in monumento Q. Cæcili, avunculi.

VER-

VERBA CORNELIÆ

*Grachorum matris, ex Corne-
lii Nepotis libro ex-
cerpta.*

Dicis pulchrum esse ini-
micos ulcisci: id neque
majus, neque pulchrius cui-
quam atque mihi esse videtur.
sed si liceat republ. salva ea per-
sequi: sed quatenus id fieri non
potest, multo tempore, mul-
tisque partibus inimici nostri
non peribunt, atq. uti nunc
sunt, erunt, potius quàm resp.
profligetur atq. pereat.

VER-

VERBIS conceptis de-
rare ausim, præterquam,
qui Tiberium Gracchum ne-
carunt, neminem inimicam
tantum molestiæ, tantumque
laboris, quantum te ob has res
mihi tradidisse, quem oportebat
omnium eorum quos ante
hac habui liberos, partes eo-
rum tolerare atque curare, ut
quàm minimum sollicitudinis
in senectâ haberem, utique
quæcumque ageres, ea velles
maximè mihi placere atque
uti nefas haberes rerum maio-
rum adversum meam senten-
tiam quicquam facere; præfer-
tim mihi, cui parva pars vitæ
superest, ne id quidem tam
breve

breve spatiū potest opitulari,
quin & mihi aduerseris, & rē-
publ. profliges, denique quæ
causa erit, & quādo desinet fa-
milia nostra insanire? & quan-
domodus ei rei haberi poterit?
& quando desinemus & habentes,
& præbentes, molestiis desistere?
& quando perpudescet miscenda atq;
perturbanda republ. Sed si omnino id fieri
non potest, ubi ego mortua ero,
petito tribunatum, facito quod
lubebit, cum ego nō sentiam:
ubi mortua ero, parentabis mihi
& invocabis Deum parentem
in eo tempore, ne pudet te eorum
Deum preces expetere, quos vivos
atque præsen-

præsentes, relictos atque de-
sertos habueris? ne ille finat
Jupiter, te ea perseverare, nec
tibi tantam dementiam venire
in animo, etsi perseveras, ve-
reor ne in omnem vitam tan-
tum laboris culpa tua recipias,
uti in nullo tempore tute
tibi placere
possis.

FRA.

FRAGMENTA COR-
NELII NEPO-
TIS.

Ex I. Chronicorum libro.

HOMERUS & Hesiodus
vixerunt ante Romam
conditam annis circiter cen-
tum & quinquaginta. *Gellius*
lib. 17. cap. 21.

Ex I. librorum de vita
Ciceronis.

M. Tullius Cicero tres & vi-
ginti annos nat⁹, primum cam-
pum judicii publici egit, Sex-
tumq;

tumq; Roscium parricidii re-
um defendit. *Gellius lib. 11. cap.*
28.

*Ex 1. libro de viris illu-
stribus.*

*Carisus lib. 2. citat vocem sub-
inde, & ex 15. idem lib. 1. citat il-
lum modum dicendi. Harum
partem, & ex 16. illa verba, A
fratre patruele rem necessitu-
dinis, sed personam ostendat.*

*Ex incerto libro de viris il-
lustribus.*

Justè, venusteque admo-
dum reprehendisse dicitur A.
Albinum M. Cato Albinus qui
cum L. Lucullo consul fuit, res
Romanas oratione Græca scri-

O

ptitavit. In ejus historiæ principio scriptum est ad hanc sententiam: Neminem succensere sibi convenire, si quid in his libris parū compositè aut minus eleganter scriptum foret. Nam sum, inquit, nemo Romanus, natus in Latio: Græca oratio à nobis alienissima est. Ideoque veniam, gratiamque malæ existimationis, si quid esset erratum, postulavit. Ea cum legisset M. Cato, Næ tu, inquit, Aule nimium nugator es: cum maluisti culpam deprecari, quàm culpa vacare. Nam petere veniam solemus, aut cum imprudentes erravimus.

mus, aut cū compulsi peccavimus. Tibi, inquit oro te, quis perpulit, ut id committeres, quod priusquā faceres, peteres ut ignosceretur. *Gellius. l. 11. cap. 8.*

Archilochus Tullo Hostilio Romana regnante jam tunc fuit poetæ clarus, & nobilis. Idem l. 17. cap. 21.

Ex libris exemplorum.

A virgine Vestale. Hoc citat Carisius lib. 1. ex exemplorum libro.

Multis in senatu placuit ut ii, qui redire nollent, datis custodibus ad Annibalem deducerentur: sed ea sententia nu-

Q 2

mero plurium, quibus id non videbatur, superata est, ii tamē, qui ad Annibalem non redierunt, usq; adeò intestabiles, inuisiq; fuerunt, ut tædium vitæ cæperint, necemq; sibi consciverint. *Gellius lib. 7. cap. 18. ex 5. exemplorum libro.*

Ex incerto libro.

Ædis Martis est circo Flaminio architectata ab Hermodoro Salaminio. *Priscianus libro 8.*

Eudoxus quidam mea ætate, cum Lathyrum Regem fugeret Arabico sinu egressus. Gades usque pervectus est. *Plinius lib. 11. cap. 67.*

Lati,

Latitudinis ubi minimum
septem millia passuum, ubi ve-
rò plurimum decem millia *Pli-
nius Proëmio lib. 3.*

Melpum opulencia præcipu-
um ab Insu-ribus & Bajis, & Se-
nonibus deletum est eo die
quo Camillus Veios cepit. *Idem
Plinius libri ejusdem cap. 17.*

Istro in Adriam effluenti è
Danubio amne ex adverso
Padi fauces contrario eorum
perçuflu mari interjecto dul-
cescente. *Plinius libri ejusdem
cap. 18.*

Alpes in latitudinem C. M.
Idem lib. ejusdem cap. 19.

Cerne Insula abest ex adver-

so maximè Carthaginis à continente passus mille, non amplior circuitu duobus millibus. *Idem lib. 6. cap. 31.*

Post accipèserem præcipua auctoritas fuit lupo, & asellis. *Idem l. 9. c. 18.*

Me juvene violacea purpura vigebat, cujus libra denariis C. veniebat, nec multò pòst rubra Tarentina. Huic successit dibapha Tiria, quæ in libris denariis mille non poterat emi. Hac P. Létulus Spinter Ædilis Curulis primus in prætexta usus improbatur, qua purpura quis non jam triclinaria facit. *Idem lib. 19. cap. 29.*

Turdi

Turdi paulò ante Augusti principatum cœpti saginari.

Ciconiæ magis placent, quàm grues. *Idem lib. 10. cap. 23.*

Magnitudo Loti arboris brevis. *Idem lib. 13 cap. 17.*

Vinum exprimitur illi, simile mulso, quod ultra denos dies non durat, baccæque confusæ cum ad alica cibos doliis conduntur. *Idem Plinius ibidem.*

Scandula cōtecta fuit Roma ad Pyrrhi usque bellum, annis quadringentis septuaginta. *Idem lib. 16. cap. 10.*

Ante Syllæ victoriam duotantum triclinia Romæ fue-

runt argentea. *Idem libro 33. capite II.*

Cleophantus Corinthius secutus est in Italiam Dæmaratum Tarquinii Prisci Romani Regis patrem, fugientem à Corintho injurias Cypseli tyranni. *Idem lib. 35. cap. 3.*

Primus Romæ parietes crusta marmoris operuit totius domus suæ in Cælio monte Mamurra Formis natus, eques Romanus præfectus fabrorum C. Cæsaris in Gallia. *Idem lib. 36. cap. 6.*

Mamurra primus totis ædibus nullam nisi è marmore columnam habuit, omnes solidas

das è Caristio, aut Lunensi. *Idem Plinius ibidem.*

Fuit magno miraculo, cùm
P. Lentulus Spinter amphoras
ex Onyche Chiorum magnitu-
dine cadorum ostendisset: post
quinquennium deinde trigin-
ta duorum pedum longi-
tudine vidi. *Idem lib.*

ejusdem cap. 7.

INDEX

INDEX

RERUM MEMO-
rabiliū quæ in Historia
Æmilii probi conti-
nentur.

A

Abstinentiæ exemplū Ari-
stides, 28.30. Epaminon-
das 15. Agesilaus 139
Accusator sui ipsius imprudens
Lysander 45
Adolescentis vitia emendantur
exheredatione 10
Adolescētuli duodecim mutato
habitu ingressi Thebas capiūt
127 Ado.

Index,

- Adolescentes errantes simulata
laudatione recuperati sūt* 138
Amor intēperās non est fidelis 35
Amicitia simulata 76
*Amici sine armis primūm ad offi-
cium reducendi* 98
*Amicis officia præstāda sine facti-
one* 213
*Amicitia puerorū in ludo cogni-
torū usque ad extremam ata-
tem crescit* 218
*Amicitia simulata capitur & mi-
serè extinguitur Datames* 111
*Annulus ab Alexandro moriente
datus, signum est futuri Regis*
143
*Annos sexaginta natus, ne unius
quidem e sua stirpe funus vidit*
175

Annos

Index.

<i>Annos triginta Atticus medicina non est usus</i>	271
<i>Ad aras tutum refugium</i>	36
<i>Arrogans responsum sibi malum</i>	
<i>Arma à patria accepta cum peri- culo vitæ retinentur</i>	178
<i>Avari Cretenses illuduntur</i>	193.

B.

<i>Ante Belli initium consuluntur Dii</i>	16
<i>Bellum diuturnum adversario- rum immodestia finitur</i>	42
<i>Bello conciliatur otium magnum</i>	169
<i>Bello intestino remedium affert creatus Imperator Hamilcar</i>	279

Bene-

Index.

<i>Benevolentia civium erga suum ducem</i>	54
<i>Benignitatis memoria etiam in hoste</i>	167
<i>Benevolentia tenetur quod alio- qui imperio</i>	170
<i>In bello nihil contemnendum</i>	65.

C.

C <i>alliditas acuta</i>	81. 155.
<i>195, 196</i>	
<i>Cives civibus parcere aequum est</i>	
<i>65</i>	
<i>Classis imparata opprimitur</i>	42
<i>Consilia in bello magis vincunt, quam arma</i>	18. 196
<i>Consilium vafrum Themistoclis in erigendis Atheniensium muris;</i>	

P

Index.

<i>ejusque infortunium</i>	18. 23
<i>Constantia Sacerdotum</i>	45
<i>Contemptus affert perniciem</i>	64
<i>Consuetudo male vitæ malum</i>	
<i>habet exitum</i>	77
<i>Contumelia non recordari laus</i>	
<i>magna</i>	120
<i>In crastinum sine caussa nihil dif.</i>	
<i>ferendum</i>	128
<i>Corona aurea donantur senatores</i>	
<i>Romani ob pacem factam</i>	189
<i>Corona pro beneficiis datur Thrasi-</i>	
<i>bulo 67. Alciciadi</i>	54.

D.

D <i>efensor non defenditur ab</i>	
<i>ingrato</i>	163
<i>Diligi longè præclarius quam me-</i>	
<i>tui</i>	

Index.

tui	170
Diis invitis nihil agendum	45
Apud Diadema Alexandri capiuntur consilia de maximis rebus	152
Dux belli propter suspicionem proditionis graviter mulctatur	12
Dolo miserè occiditur Datames	111
Dux bonus non recordatur contumeliae	120
Dux belli, quo ornatu & lecto usus	140
Ducis temperantia & liberalitas	141
Duellum Eumenis & Neoptolemi	177
Ducis humanitas erga hostem victum	147

Index.

Dux constituit domi suæ sacellum

187

*Dux belli nonnihil temporis tribu-
it literis*

199.

E.

E *xercitus parvus vincit ma-
ximum*

10. 107

*Exhereditatio emendat filios &
erigit*

7

Eloquentia Alcibiadis

47. 55

Eloquentia Platonis

76

*Educatio mala adolescentum
malum maximum*

77

*Eloquentia non minus valet,
quàm Leuctrica pugna*

120

*Exercitus Xerxis maximus
Dariï*

16.

8. 9.

Epula

Index.

- Epulæ sunt hostibus caussa victoriæ*
126
- Epistolam accipiendo Rex proditur*
195
- Exules duodecim capiunt Thebas*
128
- Existimatio bona proponenda est regno*
135
- Equi & jumenta conservantur nitidi in stabulo*
149
- Exercitus Romanus terretur sarmæntis cornibus jumentorum ligatis accensis*
187
- Exercitus tres maximos habuit Hannibal*
185
- Exercitus Iphicratis exercitatusissimus*
86.87.

Index.

F.

F Actiosus homo facit ut patru-
us filio heredi legitimo
anteferatur. 132

Facinus præclarissimum non pari
modo laudatur 167

Fidei data signum 23

Non fidendum semper, etiam iis,
quos diligis 37

Filiorum mala educatio malum
damnum 78

Filii res bene gesta renovant me-
moriam Patris 93

Præstat uxorem non habere quam
filium infamem 123

Fiducia nimia magna est calami-
tati 128

Fidei

Index.

<i>Fidei quàm salutis cupidior Eu-</i>	
<i>menes</i>	145
<i>Filii bonis parentibus similes non</i>	
<i>opus habent magnis opibus</i>	162
<i>Filius ingratus patri</i>	176
<i>Fortuna inconstantia in Alcibiade</i>	
<i>50. Themistocle</i>	14. 15. &
<i>Dione</i>	78
<i>Fortitudinis exemplum Chabrias</i>	
<i>92. Epaminondas</i>	122
<i>Eumenes</i>	146
<i>Fortuna varietas in avo & ejus</i>	
<i>nepote</i>	96. Item in aliis 135.
	218
<i>Frans acuta</i>	82.

G.

Gloria belli turpi morte
maculatur 37

P 4

Index.

<i>Gloria comes invidia</i>	90
<i>Gloria maxima discedit Epaminondas à iudicio capitis</i>	123
<i>Gloria inveterata milites non libenter parent ducibus</i>	152
<i>Gloriam maximam parvo Agello tueri possumus</i>	161
<i>Gloria sequitur fugientem</i>	206
<i>Gratum agnoscì, maximus questus</i>	217.

H.

H erma omnes una nocte Athenis dejiciuntur	49
<i>Honor habetur victori etiam interfecto</i>	130
<i>Honores contempsit Atticus</i>	207.
211	
<i>Hostes in unum imperatorem impetum faciunt</i>	123
<i>Hostium</i>	

Index.

<i>Hostium fortitudo non semper in-</i> <i>dicanda militibus</i>	145
<i>Hostis victus humaniter habetur à</i> <i>victore duce</i>	147
<i>Hostes callidè decipiuntur ab Eu-</i> <i>mene</i>	155
<i>Hostem liberat à morte benigni-</i> <i>tatis memoria</i>	168
<i>Hospitii jus salvum</i>	197
<i>Humanitas & comitas ducibus</i> <i>utiles</i>	13.

I.

I*Nducia facta cum juramento*
132

Ingratum vivere minus pulchrum
est quàm bene merendo perire
151

Cum ingratis vivere difficile 168

P 5

Index.

<i>Ingenii nimia opinio maximum</i>	
<i>malum</i>	56
<i>Invidia sibi nocet</i>	82.
<i>Et ami-</i>	
<i>cis</i>	77
<i>Invidia impedit victoriam</i>	57.156
<i>Invidia gloria comes</i>	90
<i>Ex invidia proveniens plebisci-</i>	
<i>tum inutile</i>	121
<i>Insidiatores decepti occiduntur</i>	109
<i>Jurat ad aram Hannibal puer</i>	
	183
<i>Jurare cogitur Callicrates in ade</i>	
<i>Proserpinæ</i>	82.

L.

L	<i>Audes ob bene facta Deo ad-</i>	
	<i>scribuntur</i>	87
	<i>Letitia non diuturna</i>	72
	<i>Libertas</i>	

Index.

<i>Libertas</i>	14.22.63.167.172
<i>Loci sacri maxima religio</i>	36.
136	
<i>In loco sacro quomodo deprehensus</i>	
<i>& tractatus Pausanias</i>	37
<i>Litterarum bonarum cupidissimus Cato</i>	202
<i>Legatus debet habere rationem honoris illius, à quo legatur</i>	70
<i>Legationis ius apud omnes sanctum est</i>	129
<i>Legatus in vincula coniectus liberatur</i>	ibid.

M.

Mater ob recte factum impia in filium 167
Menestheus cur matrem pluris se-

P 6

Index.

<i>fecerit quàm patrem</i>	173
<i>Mores cum veste vel habitu mutantur</i>	33
<i>Mores diversissimi in uno homine</i>	48
<i>Moritur Dion miseranda fraude</i>	84
<i>Benemonentem spernens insigniter illudit</i>	98
<i>Mortis suffragium non fertur contra Epaminondam</i>	125
<i>Moritur invictus Epaminondas</i>	124
<i>Morum similitudo plus valet quàm affinitas</i>	211
<i>Munera parva diutina</i>	67
<i>Munera magna repudiantur</i>	162
<i>Mysteria domi facere nefas Atheniensibus</i>	50.
<i>Natali</i>	

Index.

N.

N Atali suo dux magna præ-
lia fecit 172
Sine numine divino nihil rerum
humanarum agitur ibid.

O.

O Bfidione mirabili casu
liberantur Parii 12
Pro opsonio emendo donatur urbs
26
Obedientiæ exemplum 135
Oculorum acies sine morbo amissa
170
Odium caussa maximi belli 181

P 7

Index.

P.

P RO pane emendo donatur urbs	26
Pausanias quomodo captus in aede sacra	37
Parentibus gravissimum vulnus mala filiorum educatio	80
Pauper perpetuò maluit esse Pho- cio, cùm potuerit esse divitissi- mus	161
Parente dignum responsum cùm urgeretur ut promoveret libe- ros	162
Perfugæ puniuntur ab iis, à qui- bus desciverant, & ab iis ad quos transfugerant	105
Pecunia tentatur abstinencia	116
Perjurio	

Index.

<i>Perjurio homines & dii offendun-</i>	
<i>tur</i>	133
<i>Perjurus passim vincitur</i>	134
<i>Qui perfidia suorum cadit, ab su-</i>	
<i>periore victus esse non dicendus</i>	
<i>est</i>	158
<i>Pecunia callidissimè servata</i>	193
<i>Philosophiae fructus & finis</i>	228
<i>Plebiscitum ex invidia profectum</i>	
<i>non servatur</i>	121
<i>Potentia singularis invisa</i>	83
<i>Poëta praefertur cuivis triumpho</i>	
<i>Sardiniensi</i>	201
<i>Poëticen didicit Pomponius Atticus</i>	
	229
<i>Premium parvum si sit rarum,</i>	
<i>censetur magnum</i>	11
<i>Proditores partim occiduntur, par-</i>	
<i>tim in exilium ejiciuntur</i>	128
<i>Propu-</i>	

Index.

*Propugnatore cadente statim
aperiuntur consilia occulta*
160

*Prosperitas usque ad octogesimum
durans annum tandem muta-
tur* 226

Pugna nobilissima 9

*Pugnae praeclarae sunt duci instar
liberorum* 124

*Pulchritudo corporis ornanda vir-
tute* 174

Pythæ responsum anceps 16.

R.

Reges magis nomine quàm
imperio 231

*Regis in bello ornatus & lectus,
&c. 140*

*Rex in bello mortuus cera circum-
fusus*

Index.

<i>fusus domum portatur</i>	141
<i>Regum Græciæ catalogus</i>	173
<i>Ex Rege fit prætor Hannibal</i>	190
<i>Religio induciarum servata conciliat sibi Deos & homines</i>	133
<i>Religio anteferenda iræ</i>	136
<i>In risum solvuntur iudices capitis</i>	123.

S.

S acrarium tutissimum refugium	23. 24
<i>Statuæ victoribus fiebant iis statibus quibus vicerant</i>	89
<i>In scenā prodire Romanis turpe</i>	2
<i>Severæ res in crastinum non differendæ</i>	46
<i>Scribæ apud Græcos majore honore quàm apud Romanos</i>	143
	<i>Apud</i>

Index.

<i>Apud sellam, sceptrum & diade- ma Alexandri consilia capiun- tur</i>	152
<i>Senex vehiculo ad iudicium capi- tis damnandus deportatur</i>	164
<i>Sententia ob valetudinem ex ve- hiculo dicitur</i>	171
<i>Serpentes vasis victilibus inclusi in hostium naves injiciuntur</i>	197
<i>Sopor à medicis datur Dionysio quo diem obiit supremum</i>	76
<i>Sociorum causas Epaminondas in se suscipit</i>	121
<i>Suspicio non habenda de viro cla- ro</i>	35.

T.

T <i>Estimonium clausum aliud quàm sperabatur datum</i>	In
46	

Index.

In templis homines non violandi

136

*Triumpho Sardinienſi ampliſſimo
præfertur Poëta Ennius*

201

Tyrannus quis

15

Tyrannum fratrem frater occidit

167.

V.

*Tanquam à Venatore capta fera
agitur Thyus*

100

Pro vino emendo donatur urbs

26

*Ob victoriam obtentam datur do-
num Apollini*

32

*Vir clarus non facile venit in
ſuſpicionem*

34

Victoria duplex eodem die

39

Virtus premitur non opprimitur

40

Victoria

Index.

Victoria parit elatum animum

31. 43.

*Virtutis nimia opinio, quomodo
malum maximum* 56

*Victoribus ponebantur statuae, iis
statibus quibus victoriam con-
secuti erant* 89

*Victores Athenienses instituunt
Paci deæ pulvinar* 93

*Vitæ moderatæ & sapientis testi-
monium* 95

*Victoria præclara in qua plus cle-
mentiae, quàm crudelitatis* 168

Vitia emendantur virtutibus 13

*In vitis alienis carpendis oportet
esse cautum* 118

Victoria civilis funesta 124

Violenti ab hostibus occiduntur

129

Victor

Index.

Victor interfectus etiam honora-
tur 131

Victor victum habet humaniter
147

Vita egregia ab octogenario male
finita 163

Uxorem præstat nullam habere
quàm infamem filium 123

Uxorem in convivium adhibere
Græcis turpe 3

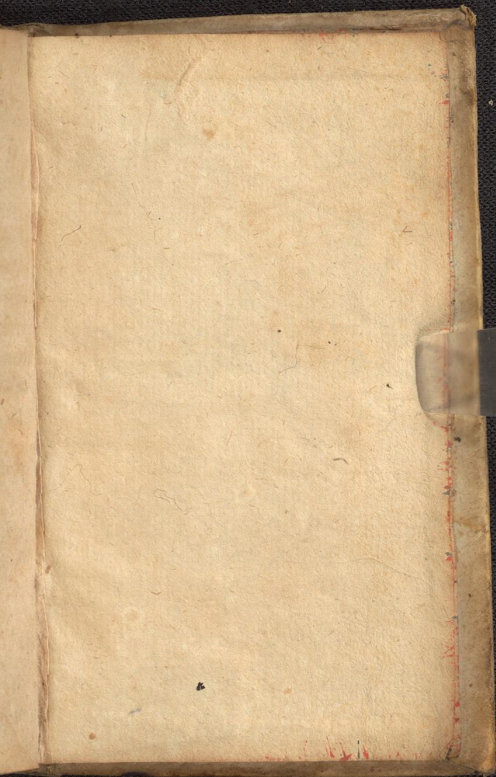
Vulgus facile obliviscitur benefi-
ciorum acceptorum 95. 96

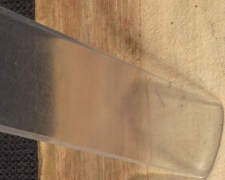
Vulgi immutatur voluntas 126.

FINIS.

5/3

J. Ch. Kercker
Mayer Fridburg.
Brisgoius.

F 9117

